

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΑΡΧΩΝ

Ἐκδιδόμενον ἀπαξ τοῦ μηνός,

τὸ

N. ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ

Τῇ συμπράξει διαφόρων λογίων.

~~~~~  
**ΕΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ. — ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΒ΄.**  
~~~~~

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Ο ΘΕΟΣ καὶ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ παρ' Ἡροδότῳ. — Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑ. — ΒΥΡΩΝ κατὰ Βιλλεμαΐνον. — ΘΑΝΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΣ. — Ο ΛΕΜΒΑΡΧΟΣ [χαρακτήρ.]. — ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΕΡΙΠΛΗΣΙΣ ΕΝ Τῇ ΑΝΑΤΟΛῃ [περιγραφή τῆς Κωνσταντινουπόλεως]. — Η ΑΥΤΟΜΑΘΗΣ ΧΩΡΙΚΗ. — ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ — Χαρακτῆρες Δ. Παπαρρηγοπούλου — Ἀπαύγασμα τῆς κοινωνίας. — Τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰ ὄργια τῶν Παπῶν — Στενογραφία. — ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ. Περὶ γάτου. — ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΝ τῆς 12]24 καὶ 13]23 Ὀκτωβρίου 1870. — ΒΟΡΕΙΟΝ ἢ ΠΟΛΙΚΟΝ ΣΕΛΑΣ. — ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΕΙΣ Ν. ΚΟΚΚΙΝΟΝ. — ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΗΜΑΤΑ. Ὁ Ἀμωρῆς [Ἀλεξ. Δουμᾶ]. — ΠΟΙΚΙΛΑ. — ΠΟΙΗΣΕΙΣ — Εἰς τὸν θάνατον τῆς Ἀμαλίας Λινδερμάϊερ — Εἰς φυλλορροοῦν ῥόδον — Τὸ φθινόπωρον. — ΑΝΕΚΔΟΤΑ. — ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΔ. — ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ τοῦ ἔκτου ἔτους — ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΕΤΟΥΣ, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ. Ὁ Υἱὸς τοῦ Διαβόλου μυθιστόρημα Παύλου Φεβάλ.

~~~~~  
**ΑΘΗΝΗΣΙ.**

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ  
ΑΓΓ. ΚΑΝΑΡΙΩΤΟΥ ΚΑΙ Ζ. ΓΡΥΠΑΡΗ.

|| ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΛΑΙΩΤΙΣΣΗΣ,  
ΑΡΙΘ. 14.

~~~~~  
1870.

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΛΟΓΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΤΟΣ Ε΄. ΦΥΛΛ. ΙΒ΄.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1870.

Ο ΘΕΟΣ καὶ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΠΑΡ' ΗΡΟΔΟΤΩ

Πάντες οἱ περὶ τὰ γράμματα σπουδάζοντες γινώσκουσιν ὅτι κυριωτάτη ὑπόθεσις τῶν τοῦ Ἡροδότου ἱστοριῶν καὶ οἰοεὶ κέντρον πάντων τῶν παρ' αὐτοῦ ἱστορουμένων εἶνε ὁ ἀγὼν τῶν βαρβάρων πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἤτοι ὁ ἀγὼν τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην, τῆς τυραννίας καὶ ἀμαθείας πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ πρόδοτον, τῆς ὕλης πρὸς τὸ πνεῦμα, ὁ ὁποῖος παλαιάτα μὲν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, εἰς τοὺς Περσικοὺς δὲ πολέμους κατέληξεν, ἐν οἷς τῇ ἀρωγῇ τοῦ δικαιοκρίτου Θεοῦ, τοῦ πάσῃ μὲν ὑπεροχῇ φθονοῦντος καὶ τὴν ἰσότητά ἀποκαθιστάντος, πᾶσαν δὲ ὑπέρβασιν κολάζοντος, ἐνίκησαν οἱ ἀσθενεῖς Ἕλληνες. Τοῦτον λοιπὸν τὸν δικαιοκρίτην Θεὸν, ὃν πλεῖστον ἐσπούδασεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ νὰ δείξῃ ὁ Ἡρόδοτος, καὶ εἰς ὃν πάντα ἀναφέρει, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ λέγων (1) «οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ Θεοὶ τε, ἥρωές τε, οὗ ἔφθόνησαν ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι ἰόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον» ἔτι δὲ καὶ τὴν τούτου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐπήρειαν ἐν τῇ ἀτελεῖ ταύτῃ μελέτῃ ἴδωμεν.

Ἐάν τις μετ' ἐπιστάσις τὰς τοῦ Ἡροδότου ἱστορίας διέλθῃ, θέλει ἴδει ὅτι τὸ

τὰ μάλιστα ἐξαῖρον αὐτὸν ὑπὲρ τὴν κοινὴν δόξαν τοῦ τε πρότερον καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν πλῆθος εἶνε ἡ μεγαλοπρεπὴς περὶ μιᾶς ἐνιαίας θείας δυνάμεως ἰδέα, ἣτις πᾶσιν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καταλαβοῦσα κατέστησεν αὐτὸν θρησκευτικώτατον καὶ ἐκ παντὸς ψεύδους ἀπήλλαξε, μεγίστην πίστιν παρέχουσα ταῖς αὐτοῦ διηγήσεσιν ἐν αἷς ἐμβλέπομεν ἄνδρα, ἀντὶ τῆς φοβερᾶς δεισιδαιμονίας τὴν ἀσφαλῆ μὲν εὐσέβειαν προελόμενον, πάσῃ δὲ πρὸς τὰ ἑκασταχοῦ εὐνοίας ἀλλότριον, οὐδ' ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων παρὰ τὸ ἀληθὲς καὶ δίκαιον ἀπολογούμενον. Ταύτην δὲ τὴν ἐνιαίαν θείαν δύναμιν, ἣν ὁτὲ μὲν Θεὸν ἢ Θεῖον ὁτὲ δὲ δαίμονα ἢ δαιμόνιον ὀνομάζει πρὸς μὲν τὴν ἄλογον φύσιν ὡς τινα σοφὴν πρόνοιαν παρίστησι, τὴν ἰσορροπία πάντων τηροῦσαν· «καὶ κως τοῦ θεοῦ ἢ προνοίη, λέγει (1), ὡσπερ καὶ οἰκός ἐστι, εἴουσα σοφὴ, ὅσα μὲν ψυχὴν τε δειλά καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκε, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα, ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρά ὀλιγόγονα», πρὸς δὲ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων, ὡς τινα αὐστηρὰν μὲν, δίκαιαν δὲ μοῖραν, ἣτις ἐν αἰωνίᾳ οὐτα μακαριότητι ζηλοτύπως ἐπαγρυπνεῖ τοῖς ἀνθρώποις, ἵνα μὴ ὑπερβαίνωσι τῆς τε ἰσχύος καὶ εὐτυχίας τὰ ὠρισμένα εἰς αὐτοὺς ὅρια· ὅθεν οὐδὲ θαυμασμὸν φαίνεται αὐτῷ, ὅτι τὸ θεῖον διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν μακαριότητα λέγεται φθονοῦν τοῖς πύραν τῶν

(1) Ἡρῶδ. ἐν Ηἡ. 109 καὶ ἀλλαχο.

(1) Ἡρῶδ. ἐν Γῆ. 108.

ἀνθρωπίνων ὀρίων φερομένοις θνητοῖς, ὁπότε καὶ φθονερὸν αὐτὸ καλεῖ· «ἐπιστάμενόν με, λέγει (1), τὸ Θεῖον πᾶν ἐὼν φθονερὸν καὶ παραχῶδες ἐπειρωτᾶς ἀνθρωπίνων πραγμάτων περί.»

Διὰ ταύτην λοιπὸν αὐτοῦ τὴν ιδιότητα τὸ Θεῖον, ὅτι ἐν τῇ ἀλόγῳ φύσει καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπεραίρεται, φαίνεται φιλοῦν κολοῦειν τε καὶ ταπεινοῦν, καὶ μὴ ἀνεχόμενον ἄλλον τινὰ μέγα φρονεῖν: «ὄρας, λέγει (2), τὰ ὑπερέχοντα ζῶν ὡς κερκυνοὶ Θεός, οὐδὲ ἐξ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲν μιν κνίξει, ὄρας δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει τὰ βέλεα· φιλεῖ γὰρ ὁ Θεός τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοῦειν . . . οὐ γὰρ ἐξ φρονεῖν μέγα πρὸ Θεός ἄλλον ἢ ἑωυτόν.» Ἐὰν δὲ ποτε ἐπὶ χρόνον φαίνεται τὸ Θεῖον ἀφίνον ἐν τῇ εὐτυχίᾳ τὸν μέγαν, εὐτυχοῦντα καὶ ἐπαίρομενον μέγα, δὲν ἐπιλανθάνεται αὐτοῦ μέχρι τέλους, ἀλλ' εἰς μεῖζον κίνδυνον ἐνέβαλεν: «οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετμήν, λέγει (3), εὖ τὴν ζῶν κατέπλεξε· ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιθύης τισαμένη τοὺς Βυρκαίου ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθικνε κακῶς.»

Καθὼς δὲ ἐν πάσῃ ὑπεροφίᾳ τὸ Θεῖον ζηλοτύπως ἀντιτάσσεται, οὕτω καὶ ἐν πάσῃ ἠθικῇ παραβάσει, ἐνίοτε δὲ καὶ μέχρι τῶν ἀπογόνων τὴν ποινὴν ἐκτείνει, «Κροῖσος δὲ, λέγει (4), πέμπτου γονέος ἁμαρτάδα ἐξέπλησε» τῶν δὲ πράξεων τοῦ ἀνθρώπου ἄρχει καθ' Ἡρόδοτον ὁ νόμος τῆς ἀνταποδόσεως· ὀλιγωρεῖ δ' ὅμως ὁ παρωργισμένος Θεός, ὅτι ἐνίοτε καὶ ὁ ἀθῶος συμπάσχει, ἀποθλέπων μόνον εἰς τὴν πλήρωσιν τοῦ νόμου τούτου. Τῶν δὲ μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαί εἰνε καὶ αἱ παρὰ τῶν Θεῶν ποιναί. Οὕτω π. χ. λόγον ποιούμενος (5) περὶ τῶν παθημάτων τῶν ἀθῶων Τρώων καὶ τοῦ Πριάμου διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Πάριδος ἀρπαγὴν τῆς καλῆς Ἑλένης, ἐπιφέρει: «ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀλθλοεὶν ἐπίστευον οἱ Ἕλλη-

νες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου περὶ σκευάζοντος, ὅπως πανωλεθρῆ ἀπολόμενοι καταφανές τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαί εἰσι καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν Θεῶν.»

Οὐ μόνον δὲ τοὺς τοιοῦτους ἀνθρώπους τιμωρεῖ τὸ Θεῖον, ἀλλὰ καὶ τοὺς τὰς θείας ἐκτελοῦντας βουλάς, εἰ ὑπερβαλλούσῃ ἐχρήσαντο ὡμότητι ἐν τῇ τῆς θείας βουλῆς ἐκτελέσει· οὕτω π. χ. λόγον ποιούμενος (1) περὶ τοῦ πολλὰ εὐτυχήσαντος Πολυκράτους τοῦ ἐπὶ τέλους ὑπὸ τοῦ Ὀροίτου ἀνασταυρωθέντος ἐπιφέρει: «Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν· χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεος τίσεις μετῆλθον. Ὅπου δὲ ὁ ἰσχυρὸς πειρᾶται ἐν ἀνίσῳ ἀγῶνι νὰ καταβάλλῃ τὸν ἀσθενῆ, τὸ Θεῖον προῖστάμενον ἀποκαθίστησι τὸ τῶν ἀντιπάλων ἰσόροπον· ὅθεν οὐδὲ θαυμαστὸν φαίνεται αὐτῷ, ἐὰν ὁ ἐν τῇ τιμωρίᾳ φαινόμενος Θεός δόλους τεχνᾶται, δι' ὧν τοὺς ὑπερόπτας θνητοὺς εἰς ὀλεθρον ἄγει: «φερόμενοι (οἱ Πέρσαι), λέγει (2), τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας· ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθῆι τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν μηδὲ πολλῷ πλεονεῖη.»

Ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι τούτοις δὲν αἴρεται, καθ' Ἡρόδοτον, ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθέρᾳ βούλησις, ἐφ' ὅσον οὗτος ἀναστρέφεται ἐντὸς τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως τεθειμένων ὀρίων τοῦ δικαίου. Ἐὰν δὲ τὰ ὄρια ταῦτα ὑπεροφίᾳ ἐπαρθεῖς ὑπερβῆ, οὐ μόνον ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δοθεῖσα αὐτῷ ἐλευθέρᾳ βούλησις αἴρεται, ἀλλὰ καὶ τιμωρεῖται, διότι: «οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίτιν οὐκ ἀποτίσει» λέγει (3) τὴν δὲ τιμωρίαν εἶνε ἀδύνατον ν' ἀποφύγῃ· πᾶν δὲ ὅ,τι πράττει τότε ὁ ἀνθρώπος πρὸς ἀποφυγὴν ταύτης εἶνε μάταιον καὶ δὲν ἰσχύει οὐδ' ὅμως πρὸς τὰς αἰωνίους τοῦ Θεοῦ βουλάς: «ὅ,τι δέει γενέσθαι ἐκ Θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ» λέγει ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας (4).

(1) Ἡρόδ. ἐν Γ' 125 καὶ 126.

(2) Ἡρόδ. ἐν Π' 13.

(3) Ἡρόδ. ἐν Ε' 35.

(4) Ἡρόδ. Θ' 16.

(1) Ἡρόδ. ἐν Δ' 32 καὶ ἄλλ.

(2) Ἡρόδ. ἐν Ζ' 10, 5.

(3) Ἡρόδ. ἐν Δ. 265 καὶ ἄλλ.

(4) Ἡρόδ. ἐν Δ' 91.

(5) Ἡρόδ. ἐν Β' 129.

Ἐκ τῶν ἤδη λεχθέντων δυνάμεθα ἐναργῶς νὰ κατιδῶμεν ὅτι ὁ Ἡρόδοτος εἰς ἀνώτατον βαθμὸν κατεχόμενος ὑπὸ τῆς ἐσωτερικῆς τῆς θρησκείας δυνάμεως, παρίστησιν ἡμῖν τὸ Θεῖον οὐ μόνον ὡς τινα ἐπόπτην καὶ τιμωρὸν τῶν ἡμετέρων ἀδικῶν πράξεων, ἀλλ' καὶ ὡς τι ὄν πανσθενές, πρὸς ὃ ὀσθενέστατος θνητὸς ὀφείλει οὐ μόνον ἄπειρον σέβας καὶ ὑποταγὴν νὰ τηρῇ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ ἰσχύν, οὐ μόνον νὰ μὴ φέρηται ὑπὲρ τὰ τεθειμένα αὐτῷ ὄρια, ἀλλὰ καὶ τὸν βίον νὰ διάγῃ ἐν εὐτεβείᾳ καὶ μετριότητι· διότι ἄλλως εἰς βέβαιον κίνδυνον ἐμπίπτει· καὶ ἂν μὴ αὐτὸς, ἐξάπαντος οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ· διότι τὸ ἁμάρτημα ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν μεταβαίνει, ὡς συνέβη εἰς τὸν Κροῖσον, ὅστις «πέμπτου γονέος ἁμαρτάδα ἐξέπλησεν.»

Εἰς δὲ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους σχέσεις αὐτοῦ ὁ ἀνθρώπος ὀφείλει, καθ' Ἡρόδοτον, νὰ τηρῇ ἰσότητα καὶ νὰ μὴ ἀφορᾷ εἰς τὴν τυραννίδα, ἥτις εἰς ὑπεροφίαν καὶ ὕβριν φέρουσα πολλὰ κακὰ συνεπιφέρει αὐτῷ: «καὶ γὰρ ἂν τὸν ἀριστὸν ἀνδρῶν πάντων, λέγει (1), στάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσεις· ἐγγίνεται μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν περὶ τῶν ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ· δύο δ' ἔχων ταῦτα ἔχει πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ ὕβρις κερκορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνος.»

Συνωδᾶ λοιπὸν τοῖς ψυχολογικοῖς νόμοις ὁ Ἡρόδοτος, ὡς αὐτὸς, οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους θέλει κατεχομένους ὑπὸ τοῦ βαθμοῦ ἐκείνου τῆς ἐσωτερικῆς τῆς θρησκείας δυνάμεως, ἥτις μόνον κατακοσμεῖ τὸ ἦθος τοῦ ἀνθρώπου καὶ εὐσεβῆ καὶ μέτριον αὐτὸν ἀποκαθίστησιν· ὁ δὲ τοιοῦτος ἀνθρώπος εἶνε λίαν ἀγαπητὸς αὐτῷ καὶ ὀσημέραι προκόπτει καὶ τῶν ἄλλων ἐξέχει.

Ἰπὸ τοιοῦτων δὲ ἰδεῶν ὁ Ἡρόδοτος κατεχόμενος δοξάζει, τέλος, ὅτι καὶ ἐκεῖνα τῶν ἐθνῶν προέχουσιν, ἅτινα λίαν σπουδάζουσιν εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἰσότητος, ἀποδιδόντα μὲν ἐκάστῳ τὸ ἴδιον, μηδένα δὲ ἀνεχόμενα ὑπὲρ τοὺς ἄλλους νὰ ἐπαίρηται, τῇ ἰσηγορίᾳ δὲ καὶ τῇ ἰ-

σομοίᾳ κοσμούμενα. «Ἀθηναῖοι μὲν νυν, λέγει (1), αὐξήντο, δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῶνον, ἀλλὰ πανταχῇ ἡ ἰσηγορία ὡς ἐστὶ χρῆμα σπουδαῖον» καὶ ἀλλαχοῦ (2), «πλήθος δὲ ἄρχον πρῶτα μὲν οὐνο· μα πάντων κάλλιστον ἔχει ἰσονομίην.» Ἐν Ἀθήναις, τῇ 23, Δεκεμβρίου 1870.

Ε. ΤΣ.

Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἐξ 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000)

Β'.

Πρὸ τοῦ Κέρωπος οἱ πάντες ἦσαν διεσπαρμένοι ἐνθεν κακεῖθεν, τούτους δὲ, ἐλθὼν οὗτος εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνήγαγε, καὶ πόλιν συνέστησε, καὶ βασιλεὺς αὐτῶν ἐπωνομάσθη. Τὰ πλείστα ἔθνη κατ' ἀρχὰς ἀπὸ βασιλεῖς ἐκυβερνῶντο, τοιοῦτοι δὲ ἀνεδεικνύοντο, οὐχὶ ὡς τὴν σήμερον, οἱ ἐξ αἵματος βασιλῆσσοι, ἀλλ' ἄνδρες, ἔχοντες μεγίστην ὑπόληψιν καὶ φήμην, ἀνδρείαν καὶ πλείστας ἄλλας ἀρετάς, αἵτινες ἦσαν τὸ ἐλαττότερον τοῦ νὰ προσελκύωσιν εἰς ἑαυτοὺς τὸν σεβασμὸν, τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν ἐκ προαιρέσεως ὑπακοὴν μᾶλλον, ἢ τὴν ἐξ ἀνάγκης. Ἦδ' ἔτι, τὴν σήμερον ἐγκαυχῶνται ὅτι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτῶν στηρίζονται, ἐπαίρομενοι ἐπὶ τῶν λογγῶν, αἵτινες τοὺς ὑποστηρίζουσιν, ἄλλοι, τὸν φόβον καὶ τὸν φόρον εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν ἐμπνέοντες, ἄρχουσι δυνατικῶς τοὺς νόμους καὶ τὸ δίκαιον καταπατοῦτες· τότε ὁμοῦς ὁ βασιλεὺς δὲν ἐσκέπτετο νὰ κυβερνήσῃ διὰ τοῦ δόλου καὶ τῆς δυνάμεως, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐργαζόμενος, καὶ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀρετάς ὡς παράδειγμα προβάλλων, ἐγένετο σεβαστὸς καὶ προσφιλεῖς τοῖς πολίταις. Τοιοῦτοι οἱ τότε βασιλεῖς, διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἔθνη πολλῷ κρείττονα καὶ ἐνδοξότερα τῶν νῦν. Οἱ βασιλεῖς τὴν εὐτυχίαν τῶν λαῶν αὐτῶν εἶχον ὡς πρῶτιστον μέλημα καὶ προετίμων ταύ-

(1) Ἡρόδ. ἐν Ε' 78.

(2) Ἡρόδ. ἐν Γ' 80.

(1) Ἡρόδ. ἐν Γ' 80.

την ἀπὸ τὰ ἴδια των συμφέροντα· ἔδεν ἤθελον κολακείας καὶ τῆς αὐλῆς ἀνθρώπων, ἀλλὰ μετὰ τῶν ταπεινῶν καὶ χρηστῶν ἀνεστρέφοντο· πάντοτε τὴν μέσην ὁδὸν ἐβάδιζον· δὲν ἤθελον βεβαίως διὰ τῆς πολλῆς των δημοτικότητος νὰ ἐκπίπτωσι τῆς βασιλικῆς αὐτῶν ἀξίας καὶ νὰ περιυβρίζηται οὕτω τὸ ἀξίωμα των, δὲν ἤθελον δὲ πάλιν διὰ τῆς βίας καὶ τοῦ τρόμου νὰ ἀποκτήσωσι τὴν ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν τῶν πολιτῶν. Ὡς μόνον αὐτῶν φροντίδα εἶχον τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ὑπηκόων των καὶ ταύτην προσεπάθον νὰ ἐπαυξήσωσι καὶ κρατύνωσιν. Ὁ Κικέρων εἰς τὸ de Officiis τὰ ἐξῆς καθήκοντα διευκρινίζει εἰς τοὺς βασιλεῖς (1): νὰ διενεργῶσι τὴν δικαιοσύνην, ἥτοι νὰ ἀκροῶνται κρίσεις, νὰ καταπαύωσιν ἐριδας, νὰ διαλάττωσι τὰς διχονοίας, ὅσαι συνέπιπτον εἰς τὸν λαόν, νὰ θέτωσι νόμους νέους, νὰ διορθῶνται, χρείας τυχοῦσης, τοὺς παλαιούς· ὁ δὲ λαὸς εἶχε πᾶσαν πίστιν καὶ ὑπόληψιν εἰς τῶν βασιλέων τὴν δικαιοσύνην καὶ ἐπιείκειαν, ὥστε καὶ μόνον τούτων ἡ ἔλπισις καὶ ἀπόφασις, εἶχεν ἅπασαν τοῦ νόμου τὴν ἰσχύν. — Καθῆκον τῶν βασιλέων ἦτο ἐν κινδύνῳ, οὐχὶ μόνον νὰ πικραίνωσιν καὶ σοφὰ νὰ ἐπιδεικνύωσι στρατηγήματα, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ προκινδυνεύωσιν εἰς τὰς μάχας, πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἰδίας των πατρίδος, καὶ διὰ τοῦ θάρρους των, νὰ ἐνθαρρύνωσι τοὺς πολεμιστὰς, καὶ νὰ ἐφορμῶσιν εἰς τὰ πεπυκνωμένα τῶν ἐχθρῶν πλήθη, καὶ τοὺς ἀνδρειοτάτους τῶν πολεμίων εἰς μονομαχίαν νὰ προσκαλῶσι. Καὶ τὴν γενναϊότητα ἐθεώρουν ὡς ἐν τῶν κυριωτέρων καθήκοντων, σκεπτόμενοι ὅτι ὅσοι ὑπερέχουσι τοὺς λοιπούς κατὰ τὴν δόξαν καὶ ἀξίαν, ὁρεῖλοισι νὰ ὑπερέχωσι καὶ κατὰ τὴν ἀνδρείαν· ὅσοι πρωτεύουσιν ἐπὶ τῶν συνελεύσεων, νὰ πρωτεύωσιν εἰς τοὺς κινδύνους· πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος. Ὁ Ἀριστοτέλης θυσιάζει τὴν θυγατέρα του, καὶ ἡ Ἄγραυλος μάνη τῆς Ἀκροπόλεως κατακρημνίζεται. Οἷον παράδειγμα δίδει ἡμῖν περὶ τούτων ὁ θεὸς Ὀμηρος, ἐν τῷ πρῶτῳ πρὸς τὸν Σαρπηδόνα, ὁμιλοῦντος πρὸς τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Γλαῦκον :

«Γλαῦκε, τίη δὲ νῶϊ τετιμήμεθα μάλιστα· ἔδρη τε, κρέσσιν τ', ἠδὲ πλείους δεπέσσιν, ἐν Λυκίῃ πάντες δὲ, θεοῦ ὡς, εἰσερῶνσι ; καὶ τέμενος νεμόμεσθα μέγχα, Ξάνθοιο παρ' ὄχθας, «καλὴν, φυταλιῆς καὶ ἀρούρης πυροφόροις» τῶ νῦν χρῆ Λυκίοισι μετὰ πρώτοισιν ἔοντας ἀεπτάμεν, ἠδὲ μάχης κρυστερῆς ἀτιβολῆσαι· «ὄφρα τις ᾧδ' εἴπῃ Λυκίην πύκα θωρηκτῶν» οὐ μὲν ἀκλήεις Λυκίων κατὰ κοιρανέουσιν ἡμέτεροι βασιλῆες, ἔδουσι τε πίνονα μῆλα, «οἶνον τ' ἔφατον, μελιηδέα· ἀλλ' ἄρα καὶ ἴς» ἐσολῆ, ἐπὶ Λυκίοισι μετὰ πρώτοισι μάχονται (1).

Καὶ καθεξῆς προχωρεῖ ὁ Σαρπηδόνα πρὸς τὸν Γλαῦκον ὁμιλῶν. Καθῆκον τοῦ βασιλέως ἦτο νὰ ἐκτελῆ δημοσίᾳ θυσίας καὶ νὰ ἐπιστατῆ εἰς τὰς τῶν θεῶν λατρείας. Οὕτω βλέπομεν ὅτι οἱ εἰς Λακεδαιμόνας βασιλεῖς συνάμα καὶ ἱερεῖς τοῦ Διὸς Ὀλυμπίου, οἱ ἴδιοι ἐκτελοῦντες τὰς ἱεροτελεστίας. Ὁ Βιργίλιος τὸν Αἰνείαν αὐτοῦ περιγράφει ὡς βασιλέα ἀνδρῶν καὶ ὡς ἱερέα τοῦ Ἀπόλλωνος. Εἰς τὸν Ὀμηρὸν σπανιότατα βλέπομεν θυσίας ἐκτελουμένας, εἰς τὰς ὁποίας νὰ μὴ παρίστανται ἄνδρες ἐπίσημοι καὶ ἥρωες, αὐτοὶ πρῶτοι τῆς ἱερουργίας μετέχοντες. Οἷα διαφορὰ μεταξὺ τῶν σημερινῶν καὶ τῶν παλαιῶν ἱερέων! Οἱ σημερινοὶ (2) ἐλαχίστην κέκτηνται ὑπόληψιν, ἐν ᾧ τῶν ἀρχαίων καὶ οἱ ἐσχάτοι ὑπηρετοῦνται μετεῖχον τῶν μετὰ τὴν θυσίαν τελετῶν καὶ ἐν τοῖς συμποσίοις κατεῖχον καλὴν θέσιν καὶ οἱ βασιλεῖς τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο ἐθεώρουν ὡς κορωνίδα τοῦ ἀξιωματός των. Πλὴν περιεργον· ἐν ᾧ ἤρξάνην περὶ Κέκρωπος, κατέληξα εἰς τοὺς εὐλογημένους ἢ καὶ κατηραμένους ἱερεῖς· ἀλλὰ μὴ τινα τοῦτο ἐκπλήξῃ, ὅσῳ τις τοὺς ἀποφεύγει, τόσῳ τοῦ βλεπεί ἐμπροσθέν του ἢ καὶ ὀπισθὲν του, ὡς τὴν σκιάν του· βῆμα δὲν δύναται νὰ βαδίσῃ ἀνευ αὐτῶν. Γενῶσαι; ἱερεῖς; εἰς τὸ μέσον· νυμφεύεσαι; πάλιν ἱερεῖς; ἀποθνήσκεις; αἶ, τότε δᾶ, εἶναι ἱερεῖς· καὶ τὰ ὡστᾶ σου ἂν ἀνασκάψωσι πάλιν ἱερεῖς; Ὁ ἀναφανῆ. Πλὴν, ἐπειδὴ ἐνταῦθα οὐ περὶ αὐτοῦ ὁ λόγος, ἀς τὸν ἐξορκίσωμεν ν' ἀπομακρυνθῇ, προτοῦ προλάβῃ ν' ἀναφανῇ τις καὶ ἀν' ἡμῶν μᾶς ἐξορκίσῃ.

(1) Ηλιάδ. Μ. 310—328.—

(2) Διὰ τῶν ὀλίγων τούτων δὲν θέλομεν νὰ προσελάωμεν οὐδέν τῶν παρ' ἡμῖν. Καὶ ταῦτα ἵνα μὴ παρεξηγηθῶμεν.

Γ'.

Ὁ Κέκρωψ, μόλις ἐγκατεστάθη εἰς τὸ ἀρτισύστατον αὐτοῦ βασιλείον, καὶ πρῶτος λογισμὸς αὐτοῦ ὑπῆρξε νὰ κτίσῃ πόλιν. Εὗρε λοιπὸν ἐν μέσῳ τῆς Ἀττικῆς πέτραν παμμεγέθη καὶ ἐκ φύσεως ὄχυράν πρὸς πᾶσαν ἐπιδρομὴν· ἡ ἐπὶ τῆς πέτρας ταύτης κτισθεῖσα πόλις καὶ ἡ περίξ χώρα, ὠνομάσθη *Κεκρωπία*· ἀπ' οὗ δὲ μετὰ τινα ἔτη ἐπληθύνθησαν καὶ ἰσχυροποιήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ νέας ἀνήγειρον οἰκοδομὰς εἰς τὴν πλησίον πεδιάδα, ἡ πέτρα ἐγένετο ἀκρόπολις ἐπονομασθεῖσα *Γλαυκώπιον*, πρὸς τιμὴν πάλιν τῆς τότε λατρευομένης θυγατρὸς τοῦ Διὸς Ἀθηνᾶς, τῆς Γλαυκώπιδος λεγομένης.

Ὁ Κέκρωψ, ἵνα κάλλιον δύναται νὰ διευθετῇ τὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους του, ἀπονέμη δικαιουσύνην εἰς τοὺς ἀξίους ταύτης, τιμωρῆ τοὺς κακοὺς καὶ ἐν γένει πολιτεύεται ὡς κάλλιον, διήρσε τοὺς ὑπηκόους του εἰς φυλάς, ὧν ἰδοὺ ἡ ὀνομασίαι :

α.) Κεκρωπίς.

β.) Αὐτόχθων.

γ.) Ἀκταία.

δ.) Παραλία.

Ὅτε δ' ὁ Κέκρωψ εἶδεν αὐξανομένην τὴν Ἀττικὴν καὶ πληθουνομένην, τὴ μὲν ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους, τὴ δ' ἀπὸ τοὺς ἐρχομένους καὶ ἀποκαθισταμένους ξένους ἵνα μάθῃ ὁπόσων ἀνδρῶν ἐκυβέρνα, προσέταξε κατὰ τὸν Φιλόχωρον (1) ὅπως, ἕκαστος τῶν ἀνδρῶν, ῥίψῃ εἰς τινα ἐπὶ τούτῳ προσδιωρισμένον τόπον, ἕνα λίθον ἀριθμηθέντος δ' εἶτα τοῦ σωροῦ τῶν λίθων, εὐρέθησαν εἴκοσι χιλιάδες ἄνδρες. Ἀλλὰ τὸ πλῆθος τοῦτο, ὅλον ἐν αὐξάνομενον, ἤελε καταντήσῃ εἰς μεγίστην ἐνδειαν διὰ δύο λόγους· διότι ἡ Ἀττικὴ ἦτο ἄκαρπος καὶ διότι ὁ λαὸς ἐκεῖνος οὐδὲ τὴν καλλιέργειαν τότε ἐγίνωσκεν. Ἀλλ' ὁ Κέκρωψ τὰ ναυτικά τοῖς ἐδίδαξε καὶ εἶτον ἐκ τε Σικελίας καὶ Ἀφρικῆς αὐτοῖς ἐκομίσσατο. Οὕτω λοιπὸν πρῶτος ἐν Ἑλλάδι ὁ Κέκρωψ, ἐνόησε τὴν ἀνάγκην τῆς θαλασσίας δι' αὐτὴν δυνάμεως. Ὁ Κέκρωψ ἔθετο τὸν θεμέλιον, οὕτως εἰπεῖν,

λίθον τῶν πλούτων, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπαφοδόμησε τὸ κτίριον, τὸν στόλον, δι' οὗ συνέτριψε τοὺς κολοσοὺς τοῦ Ξέρξου καὶ ἐταπεινώσε τὴν ὄφρυν ἐκείνου. Ἡ Ἑλλάς ἀείποτε εἶχεν ἀνάγκην στόλου. Ἄνευ τοῦ Μισούλη, Σαχτούρη, Τομπάζη, Κανάρη, Παπανικολῆ καὶ λοιπῶν, εἰσέτι ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς αἰσχροτέρας θᾶ ὑπεκείμεθα δουλείας. Καὶ ὅμως οὐδεμία κυβέρνησις, ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐσκέφθη τὴν κατάρτισιν στόλου. Πρόσφατὰ εἰσιν ἡμῖν τὰ ἐπὶ τοῦ πρὸ μικροῦ εἰς σάβανα τεθέντος Κρητικοῦ ἀγῶνος, ἀνδραγαθήματα τῶν πλοιαρίων μας, πλὴν πρόσφατος καὶ ὁ κολαφισμὸς ἐνός ἀρνησιθρήσκου. Σωφρονήσωμεν ἤδη καὶ εὐχηθῶμεν, ἵνα οἱ κυβερνήτοντες τὴν πατρίδα ἡμῶν, πρῶτιστον χρέος θεωρήσωσι τὸν καταρτισμὸν ἀξιωμαχοῦ στόλου.

Ὁ Κέκρωψ πρῶτος εἰσήγαγε τὴν μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σύζευξιν, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς νομοθέτης τοῦ γαμικοῦ συνδυασμοῦ, λέγεται, ὅτι Διφυῆς ἐπωνομάσθη. Τίς οἶδε πρὸ τοῦ Κεκρωπείου τούτου νόμου, ἕκαστος ἀνὴρ πῶσας γυναῖκας εἶχε, καὶ ἐκάστη γυνὴ ὁπόσους ἀνδρας, ὡς τὴν σήμερον πολλὰ, ἕνα ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι ἔχουσαι, ἀγνοοῦν, ἢ βαρύνονται ν' ἀπαριθμῶσι τοὺς λαθραίους. Τινὲς νομίζουσιν ὅτι ὠνομάσθη Κέκρωψ, διότι αὐτὸς πρῶτος εἰσήγαγεν εἰς τὴν Ἀττικὴν τὴν θρησκείαν, ὡς πρώτη ἡ Γαλιὰ τὴν διαφθοράν, ἰδρύσας θυσιαστήρια καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ διδάξας πῶς νὰ λατρεύωσι τοὺς θεοὺς. Ἐπὶ τῆς βασιλείας δὲ τοῦ πέμπτου τῆς Ἀττικῆς βασιλέως Πανδίωνος, ὁ Τριπτόλεμος ἐδίδαξε τὴν τέχνην τοῦ γεωργεῖν καὶ σπείρειν, καὶ διαφῆρος αὐτοῦ ἐπρωκίσατο νόμοις, οὗς τρεῖς ἐκ τοῦ Ξενοκράτους ὁ Πορφύριος (1) ἀναφέρει :

α.) Τιμᾶν τοὺς γονεῖς.

β.) Ἐρθεῖν ἱερὰ τοῖς θεοῖς ἀπὸ τῶν καρπῶν.

γ.) Μηδὲν ἐμψύχον βλάπτειν.

Πόσῃν οἱ τρεῖς οὗτοι νόμοι ἔχουσιν ὁμοιότητα πρὸς τρεῖς τῶν δέκα τοῦ Μωϋσέως ἐντολῶν! Πλὴν ἐνταῦθα οὐχὶ περὶ ἀντιπαροβολῆς, ἐπειδὴ καὶ ἄλλοις ὁ σκοπὸς ἡμῶν.

(1) Περὶ ἀποχῆς ἀπὸ τῶν ἐμψύχων· Βιβλ. Δ'.

Άλλος Κέρκωψ (1), βασιλεύς και οὐτος τῶν Ἀθηναίων, διέγραψε τὴν ἐπικράτησιν εἰς δώδεκα μεγάλους δήμους, καὶ ἠνάγκασε τοὺς ὑπηκόους του νὰ κατοικήσωσιν εἰς αὐτοὺς, ἀφίνοντας ἕκαστος τὴν ἰδίαν ἐκτουτοῦ κατοικίαν. Τὰ ὀνόματα τῶν δήμων, κατὰ Στράβωνα (2), ἦσαν τὰ ἑξῆς: Κεκροπία, Τετράπολις, Ἐπακρία, Δεκέλεις, Ἐλευσίς, Ἀφιδνα, Θόρικός, Πραυρών, Κύθηρος, Σητητός, Κερκισία καὶ Φάληρος. Ἀλλὰ, καθὼς καὶ τώρα συμβαίνει, οἱ πλούσιοι οἱ ἐπὶ ψιλῶ ὀνόματι βαρῶνοι καὶ κόμπητες, νὰ διακρίνονται τῶν ἄλλων, οὕτω καὶ μετὰ τῶν ἀρχαιοτέρων, ὁ τῶν πλουσίων δήμος Κεκροπία, καθ' ἑαυτὸν ἐγένετο, καὶ μετὰ ταῦτα τοιαύτη διέμενε. Πλὴν ἕκαστος τῶν δήμων τούτων, ἰδιαίτερα δικαστήρια καὶ ἀρχοντας ἐκέκτητο. Ὡς δὲ καὶ νῦν, ὑπουργεῖόν τι, σκοποὺς ἔχον ἄλλους, εὐρίσκει ἀντιμέτωπον τὴν βουλὴν, ἥτις τὰ ἐναντία φρονεῖ, οὕτω καὶ τότε τοσαύτη ἀπειθεία ὑπῆρχε πρὸς τοὺς βασιλεῖς, ὥστε, ἐν ᾧ οὗτοι δὲν ἤθελον καὶ ἦσαν ἐναντίοι, οἱ πολῖται τοῦ ἐνὸς δήμου ἐκίνουν πόλεμον πρὸς τοὺς τοῦ ἄλλου καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐθυσιάζοντο.

Μετὰ τὸν νεώτερον Κέρκωπα, ὕψους ἐδασίλευσε δὲ τῆς Ἀττικῆς ὁ Πανδιών καὶ τὰ πράγματα οὕτω ἐβαινον· ἀλλὰ καὶ οὗτος δὲν ἐδρέψατο τῶν ἑσσιλικῶν καρπῶν, ἀλλὰ τοῦ θρόνου καθρέθη καὶ ἐξεβλήθη ὑπὸ τῶν ἐξαδέλφων του, υἱῶν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Μετίωνος. Καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, οἱ αἰσχροτέροι εἰς τὸν ἀνθρωπὸν δεσμοί, ἦσαν οἱ τῆς συγγενείας. Πλὴν ποτὲ οἱ ἀρπαγες τὴν λείαν αὐτῶν δὲν χαίρουσι, καὶ ὅ,τι ἀν εἰς ἄλλους ποιήσωσιν, αὐτὸ πρὸ ἄλλων θὰ πάθωσιν· οὕτω λοιπὸν καὶ οὗτοι ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν τεσσάρων τοῦ Πανδιόνο υἱῶν, Αἰγέως, Λύκου, Πάλλαντος καὶ Κίσου. Οὗτοι, κατὰ τοὺς μὲν, ἀποκατέστησαν πάλιν τὸν Πανδιόνα εἰς τὸν θρόνον, κατὰ τοὺς δὲ, εἰς τέσσαρα διαιμοιράσαντο τὸ βασιλεῖον, ὧν ἐν, αἱ Ἀθηναί, τῷ Αἰγεί ἐδόθησαν, ὅστις καὶ ἐρθονήθη, ὡς μὴ γνήσιος τοῦ Πανδιόνος, ἀλλὰ νόθος ἢ θετός.

Οὕτως ὁ Αἰγέως βασιλεύς τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο. Τὴν σήμερον, πολλὰ δέονται, καίτοι τέκνα μετὰ τῶν συζύγων των ἔχουσαι, καὶ πολλοὶ σύζυγοι ὁμοίως, προθυμοποιούνται ὁμῶς μετ' ἄλλων νὰ τὰ πολλαπλασιάσωσιν. Ὁ ταλαίπωρος ὁμῶς Αἰγέως, οὐδὲν ἐν Ἀθήναις ἀποκτήσας, ἔτπευσεν εἰς Τροιζήνην, ὅπου τὴν τοῦ Πιτθέως (1) θυγατέρα Αἰθραν εὗρων, καὶ ταύτην μίγει, ἐγέννησεν ἐκεῖ τὸν περίβλεπτον Θησέα· παρήγγειλε δὲ εἰς τὴν Αἰθραν, ἅμα ἠλικιωθῆ ὁ υἱὸς των, ὅσον δύναται κρύψῃ, νὰ τὸν ἀποστείλῃ εἰς Ἀθήνας, ἐπειδὴ ἐροθεῖτο τοὺς Παλλαντίδας, πεντήκοντα ὄντας ἀδελφούς καὶ τοῦ Πάλλαντος υἱούς, οἵτινες τὸν κατεφρόνουν ὡς ἄτεκνον, καὶ τὸν θάνατόν του περιέμενον, ἵνα τὸ βασιλεῖον ἀρπάσωσι. Μόλις ὁμῶς ὁ Θησεὺς ἐκπύχθη νόμιμος τοῦ θρόνου διάδοχος, οἱ Παλλαντίδα πόλεμον ἐκήρυξαν κατὰ τοῦ Αἰγέως, διότι καὶ ὁ Αἰγέως δὲν ἦτο ἐκ τοῦ αἵματος τῶν Ἑρεχθιδῶν, καὶ ὁ Θησεὺς, κἀνόθος τῆς Ἀττικῆς· ἐξασίλευον· ἀλλ' ὁ Θησεὺς διὰ τῆς ἀνδρείας του τοὺς διασκόρπισε καὶ ἐξήρπασε. Τὰ μετὰ ταῦτα ὡς λίαν τετριμμένα, περὶ αὐτοῦ μὲν.

Τοιαύτη λοιπὸν τῶν ἀρχαιοτέρων Ἀθηναίων ἡ ἀρχαιοτέρα ἱστορία. Ταύτην, ὡς ἠδυνήθημεν, ἐξιστορήσαμεν.

A. I. ΟΛΥΜΠΙΟΣ

ΒΥΡΩΝ

[ΚΑΤΑ ΒΙΑΛΕΜΑΙΝΟΝ]

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἔρα φυλ. 1Α·)

Δαψιλεύων τότε σημαντικὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα ἀπὸ τινων ἐτῶν εἶχε συναθροίσει δι' αὐστηρᾶς οἰκονομίας, ἀπέπλευσεν ἐκ Γενούης τὴν 14 ἰουλίου 1823, συμπαραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδελφὸν τῆς κομήσεως Γκιουτσιόλη καὶ ἀτρόμητόν τινα Ἄγγλον, τὸν πειρατὴν Τρελάουνοῦ. Ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τῆς τοικυμίας νὰ εἰσέλθῃ πάλιν εἰς τὸν λιμένα, δὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας εἰμὴ ὀλίγας

ἡμέρας βραδύτερον, ἀφοῦ ἔλαβε στίχους τινὰς τοῦ Γκαῖτε περὶ τῆς εὐγενούς του ἐπιχειρήσεως. Προσωρμίσθη εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, καὶ εὗρεν ἐκεῖ ἐπιστολὴν τοῦ αὐσαρη σκοποῦσαν νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν βοήθειάν του καὶ νὰ τῷ ἐκφράσῃ τὴν ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην. Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ὁ Βότσαρης, ὁ Δεωνίδας οὗτος τοῦ Σουλίου, ἐφρονεῦτο, εἰσδύσας μετ' ὀλιγίστων ἀνδρῶν εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου τῶν Τούρκων, ὅπου ἔκχευε μεγάλην σφαγὴν. Ὁ Βύρων θέλων νὰ περιμείνῃ καὶ νὰ κρίνῃ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, διέτριψε τρεῖς μῆνας ἐν τῇ ἀγγλικῇ κτήσει τῆς Κεφαλληνίας. Ὁ ἐνθουσιασμός του δὲν εἶχεν αὐξήσει. Ἐμέμφετο τὰ σφάλματα τῶν Ἑλλήνων, καὶ, μακρὰν τοῦ νὰ ἐμπνέται ὑπὸ θρησκευτικοῦ τινος ζήλου ἀναλαμβάνων τὴν υπεράσπισιν τῶν μαρτύρων τοῦ σταυροῦ, κατέτριβε τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς του εἰς τὸ νὰ συζητῇ δημοσίως ἐναντίον εὐτεβοῦς τινος μεθοδιστοῦ, τοῦ διδάκτορος Κέννενδυ ὅστις εἶχεν ἐπιχειρήσει χριστιανικὰς τινὰς διδαχὰς διὰ νὰ φέρῃ εἰς μετάνοιαν νέους τινὰς Ἄγγλους τῆς φρουρᾶς. Διενεῖτο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐν τούτοις, παρορμώμενος πανταχόθεν, ἔδωκε γενναιοφρόνως τετρακισχιλίαις λίβρας στερλίνας διὰ τὸν ἑλλητικὸν στόλον· ὅταν δὲ ὁ Μαυροκορδάτος ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, συγκατετεθῆ νὰ ὑπάγῃ νὰ συνενωθῇ μετ' αὐτοῦ εἰς Μεσολόγγιον. Ἐφθασεν ἐκεῖ μετὰ μεγίστης δυσχερείας, διὰ μέσου μυρίων κινδύνων τοὺς ὁποίους εὐθύρως ὑπέφερε καὶ ἐγένετο δεκτὸς ὡς σωτὴρ ὑπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ συμμίχτου ὅστις ἐπιέζετο ἐντὸς τοῦ Μεσολογγίου μετὰ τὸ ἐμρυλίου πολέμου, τῆς πείνης καὶ τῶν τούρκων.

Ὁ Βύρων μεθ' ἠδονῆς ἐγεύθη ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὴν ἐνθουσιώδη ἐκείνην ὑποδοχὴν καὶ παρεδόθη ἀμέσως εἰς ὄλα καὶ εἰς ὄλους, μετ' ἀλλόκοτον ἀνάμιξιν φρονήσεως καὶ νοσηρᾶς εὐερελιστίας. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις τῷ ἀπένευε τὸν τίτλον τοῦ στρατάρχου καὶ ἐμελλεν οὗτος νὰ διευθύνῃ ὡς ἀρχηγὸς μίαν ἐκστρατείαν τείνουσαν εἰς κυρίευσιν τῆς Ναυπάκτου. Ἀλλ' ὅλη ἡ δύναμις τὴν ὁποίαν ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ὅτι εἶχε, συνίστατο εἰς ἓν σῶμα Σουλιωτῶν, βραχέως πληρονομένων

καὶ τῶν ὁποίων ἡ πόλις καὶ αὐτὸς ὑπέφερον τὴν τυραννικὴν θρασύτητα. Τὰ πάντα ἦσαν περὶ αὐτοῦ διχόνοια, ἀθλιότης, ἀναρχία. Μικρὰν ὑποστήριξιν εὗρισκε καὶ ἐκ μέρους αὐτῶν τῶν συμπατριωτῶν του. Εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ συνταγματάρχης Στανόπ, ἀνδρεῖος ἀξιωματικός, ἀλλ' ἀκαμπτος καὶ ψυχρὸς ἐνθουσιαστής, δὲν ὠνειροπόλει εἰμὴ ὑπερίοριστον ἐλευθερίαν τοῦ τύπου, καὶ ἤθελεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἡμιβαρβάρου καὶ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ κατεχομένης Ἑλλάδος, νὰ εἰσαγάγῃ πρὸ πάντων τὴν ἀκριβῆ καὶ αὐστηρὰν τήρησιν τῶν φιλελευθέρων ἀρχῶν καὶ τὰς θεωρίας τοῦ Βένθου. Ὁ Βύρων ἐνόμιζε μᾶλλον κατεπεῖγον νὰ ἔχῃ ἄρτον καὶ ὄπλα. Ἡ ἐλευθεροτυπία, ἡ καθαρτικὴ αὐτῆ πνοὴ τῶν ὀργανισμένων ἐπικρατειῶν τῷ ἐφάνετο ἄγονος ἢ ὀλεθρὴ ἐν τῇ ἀναρχικῇ καταστάσει τῆς Ἑλλάδος· ὡς πρὸς δὲ τὰς νέας μεθόδους, τὰς βιομηχανικὰς ἢ κοινωνικὰς τελειοποιήσεις, ὡς πρὸς ὅλην τὴν τοῦ πολιτισμοῦ πολυτέλειαν ἐκ τῶν ὁποίων ἦσαν πλήρεις αἱ δέσμαι τῶν φιλελληνικῶν ἐπιτροπῶν, ὁ Βύρων ἐθεώρει ὡς πρόωρον τὴν δοκιμασίαν τῶν τοιούτων πραγμάτων δι' ἀνθρώπους οἵτινες πρὸ πάντων εἶχον νὰ πολεμήσωσι καὶ νὰ ἐπιζήσωσιν ἀν ἐσώζοντο. Ὅλοι του αἱ περὶ Ἑλλάδος γνώμαι ἦσαν σαφεῖς, ὀνδρικοί, πρακτικοί. Καθ' ἐκάστην τὰς ὑπεστήριξε μετὰ ζωηρότητος ἐναντίον τοῦ συνταγματάρχου Στανόπ καὶ εἰργάζετο εἰς τὴν ἐφαρμογὴν των, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χάους τοῦ Μεσολογγίου. Ἐνθαρρυνόμενος ἐκ τῆς παρουσίας του, ἄγγλος τις μηχανικός, ὁ Πάρρυ, εἶχεν ὀργανίσει τὸ ἀναγκαιὸν διὰ τὴν ἐκστρατείαν τῆς Ναυπάκτου πυροβολικόν. Ἀλλ' οἱ Σουλιωταί, ἀληθεῖς μισοθρόροι (condottieri) τῆς Ἑλλάδος, ἐδιπλασίαζον τὰς πλεονεκτικὰς ἀπαιτήσεις των. Οἱ ἡμίτεροι τῶν στρατιωτῶν ἀπήτουν μεγάλους μισθοὺς ἀξιωματικοῦ. Καθ' ἐκάστην ἦσαν σκηνὰ διενέξεων καὶ διαρρήξεως μετὰ τὸ ἄγγλον ἀρχηγὸν καὶ τοῦ βαρβάρου στίφους του.

Αἱ δυνάμεις τοῦ Βύρωνος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὸν βίον τούτου τὸν πλήρη ἐρεθισμόν καὶ ἀνησυχίαν. Ἡμέραν τινὰ ὅτε μετὰ μίαν νευρικὴν κρίσιν καὶ μίαν λειποθυμίαν ἐκαίτο ἐπὶ τῆς κλίνης του, ἀσθενῆς καὶ ἐξηνητημένος ἀπὸ

(1) Ὁ Βότσαρης εἰς τὸ γράμμα του συγγράει ἐν πρώτῳ μὲ τὸν ὄνομα Κερασοπας.

(2) Στράβων Γ' σελ. 64.

(1) τ. Θρακί, σελ. 100.

τὴν ἐπιθεσιν βδελλῶν εἰς τοὺς κροτάφους, οἱ Σουλιῶται οἵτινες τὴν προτεραίαν εἶχον ἐπαπειλήσει τὸ ὄπλοστάσιον καὶ φονεύσει ἓνα Σουηδὸν ἀξίωματικόν, εἰσβάλουσι μὲ μεγάλας κραυγὰς εἰς τὸ δωμάτιόν του, σείοντες τὰ ὄπλα των. Τὸ ὠχρὸν καὶ αἱματόφυρτον πρόσωπον τοῦ Βύρωνος, ἀνεγερθέντος ὀλίγον, ἐνέπνευσεν ἐντούτοις σέβας εἰς τοὺς ἀγρίους ἐκείνους ἀνθρώπους καὶ ὀλίγαι λέξεις ἐξέλθουσαι τοῦ στόματός του τοὺς ἔκαμαν νὰ ἐξέλθωσι συγκεκριμένοι καὶ πρὸς στιγμὴν πειθήνιοι. Ἄλλ' ἀδύνατον ἦτο νὰ ἐλπίτη τις παρ' αὐτῶν μῆτε τακτικὴν ὑπηρεσίαν, μῆτε διαρκῆ ὑποταγὴν, αἱ δὲ παραφροαὶ καὶ αἱ ἀπειλαὶ των ἀπεμάκρυνον ἄλλους ἐπικουρούς. Ὁ Βύρων ὅστις τοὺς εἶχε μισθώσει διὰ μεγάλης δαπάνης ἐνησχολήθη λοιπὸν εἰς τὸ νὰ διαπραγματευθῆ τὴν ἀπομάκρυνσίν των καὶ διὰ χρημάτων ἐδοθήθη τὸν Μαυροκορδάτον εἰς τὸ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον, κρατήσας μόνον πεντήκοντα περίπου ἐκ τούτων οἵτινες εἶχον ἰδιάζουσαν προσήλωσιν πρὸς αὐτὸν ἄλλ' οἵτινες μᾶλλον ἐχρησίμευον ὡς συνοδία του παρὰ εἰς τὴν ἐθνικὴν ὑπόθεσιν. Ἀπατηθεὶς οὕτω εἰς τὰ περιπροσβολῆς τῆς ἐν Νυπάκτῳ τουρκικῆς φρουρᾶς σχέδιά του, ἠγωνίζετο τούλάχιστον νὰ ἐξανθρωπίσῃ τὸν πόλεμον πρὸς ὄφελος πάντων. Παραλαβὼν ἀρκετὰ μέγαν ἀριθμὸν μουσουλμανικῶν γυναικῶν καὶ παιδίων, λείψανα πόλεως τινος ἐκπορθηθείσης ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀπέστειλε τοὺς αἰχμαλώτους τούτους χωρὶς λύτρα εἰς τὴν Πρέβεζαν. Εἰς συμπλοκάς τινὰς πέριξ τοῦ Μεσολογγίου προσέφερον ἀμοιβὴν δι' ἕκαστον τουρκοῦ αἰχμαλώτου ὅστις ἤθελε τῷ προσαχθῆ ζῶν. Τὰ χρηματικά του δωρήματα ἦσαν ἀκατάπαυστα, αἱ συμβουλαὶ του ὠφέλιμοι, ὁ ζήλος του ἀκάματος. Ἐξοφθεὶ τὸν Μαυροκορδάτον εἰς τὸ ν' ἀποκαταστήσῃ τὰξιν τινὰ ἐντὸς τοῦ Μεσολογγίου καὶ, διὰ τῆς λαμπρότητος τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς θυσίας μόνος ἠδύνατο νὰ γίνεται μεσάζων μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων Ἑλλήνων καὶ τῶν ὀρεσιτρόφων ἐκείνων ἀρχηγῶν οἵτινες ἦσαν θορυβῶδες ἄλλ' ἀκρόφυκτον στήριγμα τῆς ἐθνικῆς ὑποθέσεως. Ἦδη ὁ Κολοκοτρώνης τῷ εἶχεν ὑποσχεθῆ διὰ μηνύματος νὰ ὑποταχθῆ

εἰς τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἀν συνεκαλεῖτο ἐθνικὴ συνέλευσις καὶ ἀν συνήναι ὁ Βύρων νὰ ἐμφανισθῆ εἰς αὐτὴν ὡς διαιτητής. Ἄλλοι ἀρχηγοὶ Πελοποννήσιοι, προτείνοντες σύνοδον εἰς τὰ Σάλωνα, παρεκίνουν τὸν Βύρωνα νὰ μεταβῆ ἐκεῖ διὰ νὰ ἐπιπραχίσῃ διὰ τῆς παρουσίας του τὴν συνδιαλλαγὴν τῶν κομμάτων.

Καί τοι μὴ ἔχων καμμίαν χιμαιρικὴν ἰδέαν, καὶ τοι κρίνων αὐτῆρῳ τοὺς Ἕλληνας, ἤλπισε τότε ἐπὶ μίαν στιγμὴν. Ἐτοιμαζόμενος νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐπέσπευσε διὰ τῶν τελευταίων του συμβουλῶν τὴν ὀχύρωσιν τοῦ Μεσολογγίου κατὰ τοῦ ὁποίου εὐλόγως προέβλεπεν ὅτι ἤθελε συγκεντρωθῆ ὅλη ἡ προσπάθεια τῆς προσεχοῦς πολεμικῆς περιόδου. Παρεκίνησε τὸν μηχανικὸν Πάρβον ν' ἀνεγείρῃ ἐπὶ τοῦ τελευτώδους καὶ κατχτετημένου ἐδάφους τῆς πόλεως τοὺς ἐκ χώματος ἐκείνους προμαχώνας καὶ τὰ ἀμορφα ὑψώματα τὰ ὁποῖα τόσους μῆνας ἀνεχαίτισαν τὸν τουρκικὸν στρατὸν καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν ἡδὴ προσέχουσαν Εὐρώπην τὸν καιρὸν νὰ σκεφθῆ καὶ νὰ συγκινήθῃ. Ἐκράτησεν αὐθαιρέτως, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν αὐτὴν τῆς Ἑλλάδος, τὸ πυροβολικὸν τὸ ὁποῖον ἤθελον νὰ λάβουν εἰς τὴν ἐξουσίαν των ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἀρχηγοί, καὶ ἐστρέψατε τοὺς κατοίκους ἐν τῇ ἰδέᾳ τοῦ νὰ ταφῶσιν ὑπὸ τὸ Μεσολόγγιον.

Αὐτὸς δὲ, ἐπειδὴ ἡ συνέλευσις τῶν Σαλῶνων ἐξράδυνεν ἕνεκα πολιτικῶν διαιρέσεων καὶ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν ὁδῶμων, ἀπεράτισε νὰ μὴ ἀφήσῃ τὴν γωνίαν ἐκείνην τῆς γῆς, τὴν ὁποίαν οἱ τουρκοὶ ἔμελλον νὰ προσβάλωσι κατὰ τὸ ἕκρ. Πρὸ πολλῶν ἡδὴ μηνῶν, μ' ὄλον τὸ θάρρος του καὶ τὴν ἀδιάκοπον δραστηριότητά του, ἠτθάνετο τὰς δυνάμεις του ἐκλειπούσας. Ἐταράσσετο ὑπὸ θλιβερῶν προκισθημάτων καὶ ὑπὸ τῶν ἀκουσίων ἐκείνων φρικιάσεων αἵτινες εἶναι πρόδρομοι μᾶλλον τῆς καταστροφῆς τοῦ σώματος παρὰ συμπτώματα ἡθικῆς ἀσθενείας. Εἶδε μετὰ λύπης, ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ Μεσολογγίου, τὴν τριακοστὴν ἔκτην ἐπετηρίδα τῶν γενεθλίων του. Ἐθρήνησεν αὐτὴν διὰ στίχων θαυμασίων τῶν ἐσχάτων του στίχων, ὅπου ἀποχα-

ρειζῶν τὴν νεότητά καὶ τὴν ζωὴν, δὲν ἐπεθύμει πλέον ἄλλο τι «παρὰ τὸν λάκκον τοῦ στρατιώτου». ὁ λογισμὸς οὗτος τοῦ ἐπανήρχετο συχνάκις. Ἐλεγε πρὸς πιστόν τινα ὑπρέτην Ἰταλόν: «Δὲν θὰ ἐξέλθω ἀπ' ἐδῶ· οἱ Ἕλληνας, οἱ Τούρκοι ἢ τὸ κλίμα θὰ τὸ κατορθώσουν.» Εἰς τὰς ἐπιστολάς του ἀστείζετο ἀκόμη ὀμιλῶν διὰ τὰς σκηνὰς τῆς ἀταξίας καὶ τῆς ἀθλιότητος τῶν ὁποίων ἦτο μάρτυς· ἀλλ' ἡ εὐκίνητος καὶ νευρικὴ του φύσις ἐπσχεν ἐκ τούτων δεινῶς, καὶ εἰς τὸν σαρδονικόν του γέλωτα ὑπῆρχεν ἀπελπισία. Δύο εὐγενῆ αἰσθήματα ὑπεστήριζον τὴν ψυχὴν του, ἡ δόξα καὶ ἡ ἀγάπη τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλὰ τὸ σῶμά του, γηράσκει πρόωρα, κατέπιπτε. Τὸν ἔγραφον ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων παρακινουῦντες αὐτὸν ν' ἀφήσῃ τὸ Μεσολόγγιον. Οἱ συμπατριῶταί του, οἱ φίλοι του, ὁ συνταγματάρχης Στανόπ, ὁ πειρατὴς Τρελάουνεϋ, ἀπῆλθον· ἀλλ' ὁ Βύρων ἔμεινεν εἰς τὸ «βορβορομάμαξον» ἐκαίνο, ὡς ἔλεγεν ἐκφραστικῶς, ἐν τῷ μέσῳ τῶν τελευτῶν καὶ τῶν νοσερῶν βροχῶν τοῦ Μεσολογγίου. Ταχέως συνησθάνθη τὴν θανατηφόρον αὐτῶν ἐπιρροήν.

Καταληρθεὶς ὑπὸ καταιγίδος ἐνῶ περιεπάτει ἐριππος καὶ ἐπιστρέψας καταβρεγμένος ἀπὸ ὕδωρ καὶ ἰδρώτα, ἐπέδη εἰς ἀκάτιον διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἀμέσως τὸν κατέλαβε σφοδρὸς πυρετός. Τὴν ἐπαύριον ἐν τούτοις διέτρεξεν ἀκόμη ἐριππος ἐλαϊῶνά τινα κείμενον πλησίον τῆς πόλεως, μὲ τὴν πομπῶδη ἐκ Σουλιωτῶν συνοδίαν του. Ἐπέστρεψεν εἰς χειροτέραν κατάστασιν, ἀντέστη δύο ἡμέρας πρὸς τοὺς ἰατροὺς οἵτινες ἤθελον νὰ τὸν φλεβοτομήσωσι καὶ τοὺς ὑπήκουσε τέλος φοβούμενος διὰ τὸ λογικόν του μᾶλλον παρὰ διὰ τὴν ζωὴν του.

Ἡ φλεβοτομία αὕτη δὲν ἀνέστειλε τὸν πυρετὸν καὶ δὲν προέλαβε τὴν φρενίτιδα. Ἦθελον νὰ προσκαλέσωσιν ἐκ Ζακύνθου ἰατρὸν τινα ὀνομαστότερον, ἀλλ' ὁ κακὸς καιρὸς ἐμπόδισεν. Ὁ Βύρων, παραμυθούμενος μόνον ὑπὸ ἐνὸς ἢ δύο φίλων πιστῶν καὶ ὑπὸ τῶν κλαυθμῶν τοῦ γεραιῶ ὑπηρετοῦ του, ἔκειτο ἐκεῖ σχεδὸν ἀβοήθητος ἐντὸς πτωχῆς καὶ θορυβῶδους κατοικίας τῆς ὁποίας ἦ ἐκ Σουλιωτῶν φρουρά του κατεῖχε τὸ πρόσγειον πάτωμα. Εἶχεν ἔλ-

[ΕΤΟΣ Ε΄.]

Θαι ἡ ἡμέρα τοῦ Πάσχα ἢ τόσον εὐθύμως ἐορταζομένη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων οἵτινες ἐξέρχονται τότε εἰς τὰς ὁδοὺς, εἰς τὰς πλατείας, κράζοντες: «Χριστὸς ἀνέστη! Χριστὸς ἀνέστη!» Τὴν ἡμέραν ὁμοῦς ἐκείνην ἡ πόλις ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον θορυβῶδης, καὶ οἱ κάτοικοι προτεκάλουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον εἰς τὴν σιγὴν καὶ εἰς τὴν κατάνυξιν. Τὸ ἐσπέρας ἡ κεφαλὴ τοῦ Βύρωνος ἐταράχθη, ἡ γλώσσά του δὲν ἠδυνήθη ν' ἀρθρῶσῃ εἰμὴ λέξεις διακεκομμένας καὶ, ἀφοῦ ματαίως προσεπάθητε νὰ ἐξηγήσῃ τὰς τελευταίας του θελήσεις εἰς τὸν γέροντα Ἀγγλον ὑπρέτην του τὸν Φλέτσερ, κατελήφθη ὑπὸ φρενίτιδος. Ἔπιε καταπραϋντικόν τι ποτόν, καὶ τὸ λογικόν του ἐπανῆλθε πάλιν· ἐξέφρασε τότε ἀσαφεῖς τινὰς πόθους, εἶπε κατανυκτικὰς τινὰς λέξεις διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἔπειτα δὲ λέγων: «Ὁ κακομνηθῶ», ἔπεσεν εἰς ληθαργίαν ἣτις κατέληξε τὴν ἐπαύριον εἰς τὸν θάνατον κατὰ τὴν στιγμὴν ὅτε καταιγὶς ἐξερρήγνυτο ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ ἔλαμε τοὺς Ἕλληνας νὰ λέγωσιν: «Ὁ μέγας ἀνὴρ ἀποθνήσκει!» Ὁ μέγας ἀνὴρ! Ναί! μέγας τῶν ὀντι ἦτο δι' ἐκείνους ὑπὲρ τῶν ὁποίων εἶχεν ἔλθει νὰ προμαχήσῃ καὶ εἰς τοὺς ὁποίους εἶχε τόσον εὐγενῶς θυσιάσει τὴν ζωὴν του.

Τὴν ἐπαύριον, τρίτην τοῦ Πάσχα, ἀπεδόθησαν εἰς τὸν Βύρωνα αἱ ἐπικήδειοι τιμαὶ κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν ὀρθόσκευμα. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Μεσολογγίου παρευρίσκοντο εἰς τὴν τελετὴν μεθ' ὄλου τοῦ κλήρου των καὶ ὄλων τῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν. Εἰς νέος Ἕλληνας, ὁ Τρικούπης, ἀπέγγειλε τὸ ἐπικήδειον ἐγκώμιον. Ἡ καρδιά τοῦ Βύρωνος, ἐγκλεισθεῖσα ἐντὸς κάλπης ἐφέρθη μόνη μέλει τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπετέθη εἰς τὸ ἅγιον στήριον, ἐν τῷ μέσῳ τῶν εὐλογιῶν. Τὸ σῶμα ἔμελλε νὰ ἐπαναφερθῆ εἰς τὴν Ἀγγλίαν· καὶ ἐγένοντο ἐν Μεσολογγίῳ δεήσεις διὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἑλλάς ἐπνύχετο εἰς τὸ ἐνδοξόν ἐκαίνο λείψανον πλοῦν εὐνοϊκὸν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ τάφου ἐν τῇ γεννεθλίῳ γῆ. Τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὴν παρακαταθήκην ἐκείνην δὲν ἐξράδυνε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ὁ Κ. Χορλάκος καὶ ἄλλοι τινὲς φίλοι τοῦ Βύρωνος ἦλθον νὰ παραλάβωσι τὸ σῶμά του καὶ νὰ τὸ

φέρωσιν εἰς τὸ οἰκογενειακὸν κοιμητήριον, πρὸς τὸ κτῆμα τοῦ Νιουστῆδ, ἐν τῇ ὑπογειῷ στοᾶ ἧου ἀνεπαύετο ἡ μήτηρ του. Ἡ κοινωνικὴ τάξις τοῦ εὐγενοῦς λόφου κατεδηλοῦτο ἐκ τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς παρατάξεως. Ἀστυνομικοὶ κλητῆρες καὶ στρατιωτικοὶ κήρυκες προεπορεύοντο. Ἐβάδιζε κατόπιν πολεμιστῆριος ἵππος κεκλυμένος ὑπὸ μαύρου μεταξοπίτλου, ὀδηγούμενος ὑπὸ δύο ἀκολουθῶν καὶ ἐπιβαίνοντος ἀπὸ ἵππεα ὅστις ἔφερεν ἡμιανατετραμμένον στίμμα πατρικίου τῆς Ἀγγλίας. Ἐπειτα ἦρχετο τὸ ἐπικτήθειον ἄρμα καὶ μακρὰ συνοδία πενήτηρος.

Ἡ Ὀλιβερά αὕτη πομπὴ προέβαιεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Νόθιγγαμ ὅτε συνητήθη ἀπὸ κυρίαν τινὰ ἔφιππον συνοδευομένην ὑπὸ τοῦ ἀνδρός της. Ἐκ περιεργείας ἐπλητίσθησαν. Ἡ γυνὴ αὕτη ταρασσεται ἀναγνωρίζουσα τὰ οἰκόσημα τοῦ Βύρωνος· πίπτει εἰς φρενίτιδα καὶ μεταφέρεται ἐπιθάντως εἰς τὴν κατοικίαν της. Ἐξήρχετο ἐκ φλογεροῦ πυρετοῦ διὰ τὴν πύση εἰς μακρὰς περιφροσύνης περιόδους. Ἡ κυρία αὕτη ἦτο ἡ λέδη Καρολίνα Λάμα ἣτις, ἐγκαταλειφθεῖσα ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ Βύρωνος, τὸν εἶχε ζωγραφίσει ὑπὸ τὰ μελανώτερα χρώματα εἰς σατυρικὸν τι μυθιστόρημα καὶ νυμίζουσα ὅτι ἰάθη ἀπὸ τὸν ἔρωτα διὰ τῆς ἐκδικήσεως ταύτης, εἶχε μακρὰν τοῦ κόσμου ἀνακτῆσαι τὴν ἡσυχίαν της καὶ τὴν χάπην τοῦ συζύγου της. Διαταραχθεὶς ἐκ τῆς ὀλεθρίας εκείνης συναντήσας τὸ λογικόν της δὲν ἐπανῆλθεν ἐξεπνευσεν αὕτη διὰ βραδείας θανάτου ἐπιτακούμενη ἀκαταπαύτως τὸνομα ἐκείνου ὅστις τῇ εἶχεν ἀφαιρέσει καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸν νοῦν.

Τὸ ἀλγεινὸν τοῦτο ἀνέκδοτον προστιθέμενον ἀκόμη εἰς τὴν μνήμην τοῦ Βύρωνος δὲν ἦτο πρόσφορον εἰς τὸ νὰ ἐλαττώσῃ τὰς δυσμενεῖας ὅσας ἡ διαγωγή του καὶ τὰ συγγράμματά του εἶχον διεγείρει. Ἡ δυσμενείαι αὗται ἐπέζησαν καὶ δὲν ἦσαν ὑβόν, ὡς ἐλέχθη, μνησικακίαι τοῦ μεγάλου κόσμου καὶ τῆς ἀριστοκρατίας, ἀλλ' ἡ ἀντίδρασις τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος εἰς τὸ ὅποιον συχνότατα προσέκρουσεν ὁ ποιητής. Πολλὰ εὐσεβεῖς ψυχὰι ἐθεώρουν ἐν Ἀγγλίᾳ τὸν Βύρωνα ὡς εἰδός τι κακοῦ δαίμονος. Ἡ ἐντύπωσις αὕτη ἀνεμιγνίστο

καὶ μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἀκόμη τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς ἐκείνας τὰς γυναῖκας ὅσαι ἦσαν ἀρκετὰ εὐτυχεῖς ὥστε νὰ μὴ γνωρίσωσιν εἰμὴ μόνον τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τοὺς στίχους του. «Τινὲς προσήχοντο δι' αὐτὸν ὡς ἡ Κλαρίσσα διὰ τὸν Λοβελάτιον.»

Κατὰ τοῦτο ὁ Βύρων ὑφίστατο τὴν ποινὴν τῆς ἀλαζονείας του ὡς καὶ τῶν σφαλμάτων αὐτοῦ. Εἶχεν ἐπιζητήσει νὰ ἐκπλήξῃ τὰ πνεύματα δι' ἰδιοτροπίας ὑπεροπτικῆς καὶ μυστηριώδους. Εἶχε προσπαθήσει νὰ δώσῃ τινὰ ἐκ τῶν χαρακτηρηστικῶν του εἰς τοὺς φανταστικούς του ἥρωας διὰ νὰ συνταύτισθῇ ὁ ἴδιος μετ' αὐτῶν καὶ νὰ κοσμηθῇ μὲ τὴν τόλμην των. Ἐπιστεύθη κατὰ γράμμα καὶ τῶ ἀπεδόθησαν, ὡς πιθανῶς ὑπ' αὐτοῦ διαπραχθέντα, μυστηριώδη ἀνοσιουργήματα τὰ ὅποια ἦσαν μακρὰν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Κάμμία τῶν πράξεων τοῦ βίου του δὲν ἀποδεικνύει διασφουρὰν ψυχῆς· ἡ φαντασία του μόνον ἦτο κατὰ τινὰς ἐπόψεις διεφθαρμένη.

Δὲν ἔπραξεν ὅσα μετὰ συναρσεκείας περιγράφει, ἀλλὰ συχνάκις ἔσως τὰ ὄνειρα ὡς περιέργον ἀπόπειραν, ὡς συγκίνησιν ἣτις ἤθελε διασκεδάσει τὴν ἀνίαν αὐτοῦ καὶ ἐξεγείρει τὴν ψυχὴν του. Ἄν, μικρὸν παιδίον, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ διοικήσῃ ἑκατὸν μύρους ἵππεῖς οἵτινες θὰ ὠνομάζοντο οἱ Μαῦροι τοῦ Βύρωνος, ἢ ἂν, ἐν τῇ ἀνδρική τῆς ἡλικίας, παρήγγειλεν ἵπποτικὰς περικεφαλαίας διὰ τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκίτρατείαν του, ἄλλο τι δὲν βλέπει τις εἰς ταῦτα εἰμὴ τὸν ποιητὴν ἰχνογραφοῦντα τὰς πράξεις του κατὰ τὰ ὄνειρά του. Ἄν προσπαθῇ νὰ ζωγραφίσῃ ἑαυτὸν ἐν τῷ Πειρατῇ καὶ ἐν τῷ Λάρα, πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοῦτο ὅχι τὸσον ὡς ὁμολογίαν βίου ἐγκληματικῶν ὅσον ὡς παίγνια φαντασίας ἀχαλινώτου ἣτις δημιουργεῖ ἐνίοτε χιμαίρας κακουργημάτων καὶ ἐλέγχων συνειδήσεως. Ἐκ τούτων πηγάζει, ἀνεξαρτήτως παντὸς ἠθικοῦ ζητήματος, ἰδιαιτέρας τῆς ἐπόψις ἀναγνομένη εἰς τὴν τέχνην· ἡ ἐπόψις δ' αὕτη εἶναι ἡ τῆς ἀδιακόπου εἰς ἑαυτὸν ἐπασχολήσεως, ἡ τοῦ ἐγωϊσμοῦ τοῦ συγγραφέως, γεννώσα μέγα ἐνδιαφέρον ἀλλὰ καὶ πολλὴν μονοτονίαν. Εἶδεν ὁ κόσμος ἐξόχως ποιητὰς τῶν ὀπίων ἢ φαντασία

διηνεκῶς εἰργάζετο ἐκτὸς ἐκυτῶν καὶ τοῦ κύκλου τῆς ζωῆς των, οἵτινες ἦσαν ἀφελεῖς κατὰ τὰς ἐξέεις, ὑπερφυεῖς κατὰ τὴν διάνοιαν. Τοιοῦτος ὁ Σέκσπηρ τοῦ ὁποῖου ἡ ἀτομικότης ἐξικφανίζεται καὶ ὅστις ζῆ ὀλόκληρος ἐν ταῖς ποιητικαῖς αὐτοῦ εὐρέσεσι· τοιοῦτοι οἱ Γάλλοι τραγικοὶ, Κορνὴλιος καὶ Ρακίνας. Αὕτη εἶναι, ὅτι καὶ ἂν λέγωσιν τινες, ἡ ὑψηλὴ φαντασία. Δημιουργεῖ ὅτι δὲν εἶδεν, εἰσδύει διὰ τῆς ναερᾶς πτήσεως εἰς τὰξιν αἰσθημάτων καὶ ιδεῶν, τῆς ὁποίας δὲν ἔλαβε γνῶσιν πειραματικῶς καὶ ἣτις δὲν πηγάζει δι' αὐτὴν ἐκ τῶν πραγμάτων ὅσα τὴν περιστοιχίζουσιν. Ὁ Κορνὴλιος δὲν εἶχεν ἰδεῖ μηδὲ Ρωμαίους, μηδὲ μάρτυρας· ἐδημιούργει τοὺς ὑπερφυεῖς ἐκείνους τύπους. Ἰδού ὁ ποιητὴς κατὰ τὸν ὑψιστον βαθμόν.

Ἰπάρχει ἄλλο τι εἶδος φαντασίας μᾶλλον περιωρισμένης καὶ ὑλικωτέρας τρόπον τινὰ ἣτις ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐξεγείρεται ὑπὸ τῶν ἀμέστων δοκιμασιῶν καὶ τῶν συναισθήσεων τῆς ζωῆς. Ὁ ποιητὴς τότε δὲν ἐνεργεῖ, δὲν δημιουργεῖ· πάσχει καὶ ἐκφράζει ζωηρῶς τὴν ὀδύνην του. Τοιοῦτον εἶναι τὸ εἶδος τῆς φαντασίας τὸ ῥεμβώδες, τὸ ἐγωϊστικόν, τὸ ὀδυνηρὸν, τὸ χρωματίσαν μὲ τὴν ζωηρὰν εἰκόνας τὴν πεζογραφίαν τοῦ Ρουσσώ καὶ τοῦ Βερναρδίνου Σχιμπιέρρου. Εἰς τὴν σχολὴν τούτων ἀνήκει καὶ ὁ Βύρων. Ἀνεξάντλητος εἶναι ἡ φαντασία του εἰς τὸ νὰ ζωγραφίσῃ ἑαυτὸν, εἰς τὸ ν' ἀποκαλύπτῃ ὅλα τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς του, ὅλας τὰς ἀνησυχίας τοῦ νοῦς του, νὰ τὰς ἀναλύῃ μὲ βαθύτητα, νὰ τὰς ἐξογκώνῃ. Ἄλλ' ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἡ εὐρετικὴ του δύναμις εἶναι μικρά. Μεταξὺ τῶν προσώπων εἰκονιζομένων εἰς τὰ ποιήματά του ποτὲ δὲν συνέλαβεν ἰσχυρῶς εἰμὴ ἕνα μόνον τύπον ἀνδρός καὶ ἕνα τύπον γυναικός· τὸν εἶς ζοφερόν, ὑπερόπτην, καταξίερωσκόμενον ἀπὸ τὴν θλίψιν ἢ ἀκόρεστον εἰς τὰς ἡδονὰς εἶτε καλεῖται Ἄρολδ, ἢ Κονράδ, ἢ Λάρας, ἢ Μαυφρέδ, ἢ Καῖν, τὸν δὲ ἄλλον διακρινόμενον διὰ τῆς τρυφερότητος, τῆς ἀφοσιώσεως, τῆς ὑποταγῆς, τῆς τὰ πάντα τολμώσης ἀγάπης εἶτε ὀνομάζεται Ἰουλία, ἢ Χαῖδω, ἢ Ζουλεῖκα, ἢ Γουλνάρα ἢ Μεδώρα. Ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἡ δὲ γυνὴ εἶναι τοιαύτη ὁποῖαν τὴν ἐπεθύμει ἡ ἀλαζονία του. Εἰς

τὰ ὁμοίμορφα τοῦ ποιητικῶν πλάσματα παρατηρεῖ τις μᾶλλον ἑλλειψὴν ἐφευρετικότητος παρὰ δύναμιν συλλήψεως. Καὶ δυστυχῶς, κατὰ συνέπειαν ἡμαρτημένου συτήματος ἢ κατακριτέας ἀξιώσεως, εἰς τὰ ποιητικὰ αὐτοῦ πρόσωπα τῶν ὀπίων αὐτὸς εἶναι τὸ πρωτότυπον, ὁ ποιητὴς προσπαθεῖ πάντοτε νὰ συνενώη τὴν κακίαν καὶ τὴν ὑπεροχὴν. Φαίνεται λέγων ὡς ὁ Στανᾶς τοῦ Μίλτωνος: «Κακὸν, ἔτο τὸ ἀγαθόν μου.»

Ἰπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ ἠθικὴ ἐπίσης παραβλάπτονται εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Βύρωνος. Τὸ μεγαλειότερον θέλημα καὶ ὁ ἀληθὴς πλοῦτος τῆς μεγαλοφυῆς, ἡ ποικιλία, δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν Βύρωνα. Κατὰ τοῦτο παρίσταται ὁμοίος μὲ τὸν Ἀλφιέρν τοῦ ὁποῖου, εἰς τὰ δραματικά του ποιήματα, ἐμμήθη τὴν αὐστηρὰν κανονικότητα. Ὁ Βύρων, τῶντι, τολμηρὸς πυρρῶνιστῆς ἐν τῇ ἠθικῇ καὶ ἐν τῇ θρησκείᾳ, ἡ μᾶλλον ἀκούσιος ὀπαδὸς τῶν Γάλλων πρῶνιστῶν, δὲν εἶναι καινοτόμος εἰς τὰ ζητήματα τῆς τέχνης καὶ τῆς φιλοκαλίας. Ἡ καινοτομία του συνίσταται ὀλόκληρος εἰς τὴν πρωτοτυπίαν τῶν ἐντυπώσεων καὶ τῆς φυσιογνωμίας του καὶ ὅχι εἰς φιλολογικὴν τινὰ θεωρίαν. Κατὰ σύστημα καὶ ἕνεκα τοῦ εἶδους τῶν σπουδῶν του ἠγάπα τὴν ἀρχαίαν φιλοκαλίαν καὶ τὰ κανονικώτατα πρότυπα τοῦ αἰῶνος τῆς βασιλείας Ἄννης, τῶν ὀπίων κατεῖχε θαυμασίως τὴν ἐκφραστικὴν καὶ ἐντεχνον γλώσσαν. Ἡ νευρώδης καθαρότης τοῦ ὕφους, ἡ γλαφυρότης, ἡ ἀρμονία τῆς ἐκφράσεως εἶναι τῶντι οἱ οὐσιώδεις χαρακτῆρες τῆς ἰκανότητος τοῦ Βύρωνος. Δὲν ἠγάπα τὴν λεπτολόγον προσποίησιν καὶ τὸν μυστηριώδη γερμανισμὸν τινῶν ἐκ τῶν συγχρόνων του. Δὲν εἶχε τὴν κλίωσιν ν' ἀνανεώσῃ ἐκ θεμελίων τὴν ποιητικὴν γλώσσαν· ἐνῶ ὁ λαμπρόχρους καὶ πομπώδης Μοῦρ, ἡ ἀνθοπῶλις τῆς Ἀνατολῆς, ὁ τολμηρὸς καὶ μεταρυσικός Σχελλεῦ, ὁ νέος καὶ ἐπιτετηθευμένος Κιτς κατεπρόνου τὸν ἱώπ, ὡς διάνοιαν ἄτολμον καὶ κλασικὴν, ὁ Βύρων ἀνεγνώριζεν αὐτὸν ὡς πρότυπον ἀνεπίκτου τελειότητος καὶ εἰρωνεύετο τοῦ νέου δημιουργοῦ ποιητικῶν τολμημάτων. Μεμφομένος ἐνίοτε ἑαυτὸν ὅτι ὠμοίωζε πρὸς

αυτούς και ότι τοῖς εἶχεν ἀνοίξει τὸν δρόμον, ἔλεγε μὲ συντριβὴν καρδίας καταλυπούσαν τοὺς φίλους του: «Εἰσέλθουμιν εἰς σύστημα ποιητικῆς ἀναστατώσεως τὸ ὁποῖον δὲν ἀξίζει τίποτε.» Ὁ Βύρων ἐπανερχεται συχνὰ εἰς τὴν ιδέαν ταύτην καὶ εἰς τὸν ἀποκλειστικὸν ἔπαινον τῆς κλασικῆς φιλοκαλίας, τοιαύτης τοῦλάχιστον ὁποῖαν τὴν ἐννοεῖ ὁ Ἄγγλος. Σὺνέταξε μάλιστα περὶ τούτου δύο κριτικὰς ἐπιστολάς, στροφῆς εὐρυστάτης, ὅπου οἱ σύγχρονοὶ του χαρακτηρίζονται πάντοτε βαρβαροὶ «τεκτονεύοντες μικρὰ κτίρια ἐκ χύματος καὶ πλίνθων παρὰ τοὺς πόδας τῶν ὠραίων μαρμάρων τῆς ἀρχαιότητος.»

Ἐν τῷ ζήλω αὐτοῦ διὰ τὴν καθαρότητα τῆς φιλοκαλίας, ὁ Βύρων προβαίνει μέχρι τοῦ νὰ κρίνῃ αὐστηρῶς τὸν Σεκσπῆρον, τὸν Μίλτων καὶ τοὺς ἀρχαίους Ἄγγλους δραματούργους τῶν ὁποίων εὐρίσκει τὴν γλώσσαν θυμασίαν ἀλλὰ τὰ πονήματα ἀνόητα. Ἀποκρούει ἐπίσης τὴν ἀφελῆ βαρβαρότητα, τὴν δραστηρίαν τραχύτητα τοῦ 15^{ου} αἰῶνος, καὶ τὴν πολυμαθῆ βαρβαρότητα, τὴν περιτετεχνημένην κριτολογία τῆς ἐποχῆς του, ἣτις τῷ φησὶται ὕλως *Κλαυδιανῆ*, λέγει.

Καὶ ἂν ἀποδώσωμεν ἐν μέρει εἰς τὴν δυστροπίαν καὶ τὴν ιδιορρυθμίαν τὴν τοιαύτην ἐξοστράκισιν ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Βύρων δὲν ἐξήρει μὴδ' ἐαυτὸν, πάλιν θὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι κατ' οὐσίαν δὲν ἔχει ἄδικον καὶ ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ μᾶλλον φημιζόμενα συγγράμματά του φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς παρακμῆς τὴν ὁποῖαν ἐξέλεπε περίεξ του. Τὸ ὕφος του τὸ νευρῶδες καὶ λαμπρόχρονον ἔχει πολλὴν ὁμοιότητα μὲ τὴν ἐπιτετηθευμένην σύμπτυξιν, μὲ τὴν τραχύτητα καὶ τὴν μχταίαν ἐπιδεικτικότητα τοῦ Λουκανοῦ. Ὡς ἐκεῖνος μεγαθύνει καὶ ὁ Βύρων καθ' ὑπερβολὴν τὰ πάντα καὶ ἔχει τὴν ἐμφασιν ἐκείνην τὴν ὁποῖαν ἡ πολὺ νεαρὰ φαντασία ἐκχυμβάνει ὡς δύναμιν. Ἄλλα ζωγραφίζει γράμματα νῆξ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον εἶναι αὐτῆς ὁ ἴδιος, καὶ περιγράφει ἀτελευτήτως τὴν ἀλλόκοτον καὶ ζοφερὰν αὐτῶν φύσιν. Ἐκ τούτου παύει νὰ ἦναι ἀπλὸς λογοτέχνης καὶ ἀποβαίνει πρωτότυπος. Ἡ ποίησις του γεννηθεῖσα ἐξ οἴστρου γονίμου καὶ τέχνης ἐμπείρου,

εἶναι σχεδὸν πάντοτε περιγραφικὴ ἢ ἀποφθεγματικὴ· δὲν ἔχει δὲ τίποτε δραματικόν. Ὁ Κολρίτζ καὶ ἄλλοι τινὲς νεώτεροι τὸν κατηγοροῦσιν ἐπὶ ἀμελείᾳ καὶ ἀτονίᾳ. Ἐν τούτοις ἡ ποίησις αὐτοῦ εἶναι πλήρης λάμψεως καὶ γοργότητος· ἐκλέγει καὶ μεταποιεῖ ἐπιδειξίως τὰ διάφορα στοιχεῖα τῆς γλώσσης· εἶνε λογικὴ καὶ περιπαθῆς, κανονικὴ καὶ καινότροπος. Ὀλίγον ποικιλομένη κατὰ τὰς συλλήψεις, εἶναι ἀπέραντος κατὰ τὰς μορφὰς καὶ διατρέχει γοργῶς ὅλην τὴν κλίμακα τῶν ἀρμονικῶν τόνων, ἀπὸ τῶν χαριεστέρων μέρει τῶν μᾶλλον αὐστηρῶν.

Ὁ Βύρων, μ' ὅλην του τὴν ἀλαζονικὴν μισανθρωπίαν καὶ τὴν περιφρόνησιν τὴν ὁποῖαν ἐπιδεικνύει πρὸς τοὺς ἀναγνώστας του ὡς καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, εἶχε παράδοξον ἔρωτα πρὸς τὸν συρμόν καὶ πειθεινιότητα πρὸς τὰς ὀρέξεις τοῦ πλῆθους. Ἐκ τούτου τὰ ἀλλόκοτα καὶ ἐσπευσμένα ἐκεῖνα ποιητικὰ εἶδη τὰ προωρισμένα εἰς τὸ νὰ διεγείρωσι τὴν περιέργειαν καὶ νὰ δυσωπῶσι τὴν ἀνυπομονησίαν αἰῶνος πυρρῶνικου καὶ ἐκδότου εἰς τὴν πολιτικὴν. Ἀμπρόχρως σχεδιάσματα ἢ καὶ τεμάχια ἀπλᾶ τῷ ἀρχοῦσιν. Ἄξιόλογος ἡ μέθοδος αὕτη ὅταν ὁ ποιητῆς κάμνη ἐπιτυχῆ ἐκλογὴν, διότι τότε δὲν ὑπάρχουσι ἀνισότητες ἐν τῇ συνθέσει αὐτοῦ μὴτ' ἐξασθένεισι τοῦ οἴστρου του. Τί εἶναι ὁ *Μαζέπας* τοῦ Βύρωνος; ποῖημα; ἱστορικὸν ἀνέκδοτον; διήγημα; Ἄδιάφορον. Ποτὲ ζωηρότερα ζωγραφία, ποτὲ στενώτερος δεσμὸς μεταξὺ περιγραφῆς, πάθους καὶ ἀρμονίας δὲν ἐνεφύσησαν ἀλλήν στιχοῦργίαν. Ὁ *Μαζέπας* ὑπερφυῆς ποιητικὸν ἔργον καταλῆγον εἰς ἀστειότητα, εἶναι τὸ ἀριστούργημα καὶ τὸ σύμβολον τοῦ Βύρωνος. Ἄλλου, τῆς φαντασίας του πληχθεῖσας ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ τὴν στρατιωτικὴν κηδείαν ἐνὸς Ἄγγλου στρατηγοῦ τοῦ Τζὴν Μοῦρ, φονευθέντος ἐν Ἰσπανίᾳ, ἀνυψοῦται εἰς τὸν τόνον τῆς αὐστηροτέρας ἀπλότητος καὶ γίνεται λυρικὸς ὡς ὁ Τυρταῖος. Καμμία καλλονὴ τῆς κλασικῆς ποιήσεως δὲν ἀπέμεινε λοιπὸν ἀπρόσιτος εἰς τὸν Βύρωνα, ὅστις ἔτεινε μάλιστα ἐκ φύσεως εἰς τὰ ὑψηλότερα εἶδη τῆς τέχνης καὶ εἰς τὴν μεμελετημένην μεγαλοπρέπειαν τῆς γλώσσης. Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν γνώμην μας,

τὸ ἀριστούργημα του εἶναι τὸ ἀτελὲς ποῖημα, τὸ ἡμισοβαρὸν, τὸ ἡμιγελοῖον, ὅπου ἔρριψεν ἀναμίκτους ὄλας τὰς παραδοξολογίας του· εἶνε ὁ *Don Zuan* ποῖημα ἄρρυθμον καὶ ἀχαλίνωτον ὡς ὁ ἦρωσ αὐτοῦ, ἀλλὰ πλήρες θερμότητος, εὐφυΐας, χάριτος καὶ δραστηριότητος. Κατὰ βάλος ὁ ἦρωσ οὗτος εἶναι πάλιν μίξ τῶν ποικίλων εἰκόνων τοῦ Βύρωνος αὐτοῦ· εἶναι τοῦλάχιστον τὸ ἰδανικόν εἰς τὸ ὁποῖον ἀφώρα διὰ νὰ διασκεδάσῃ ἀπὸ τὰς μελαγχολικὰς ἀποτροπιάσεις τοῦ *Tosáld* *Arnold*. Τὸ πόνημα τοῦτο εἶναι ὁ καρπὸς τῆς ἐν Ἰταλίᾳ διαμονῆς τοῦ Βύρωνος καὶ ἐμφανεῖ ἐν αὐτῷ τὸν θρίαμβον τῆς ἡδυπαθοῦς καὶ αἰσθητικῆς ζωῆς κατὰ τῶν ἰσχυρῶς παθῶν καὶ τῆς πικρᾶς ὀδύνης. Δὲν δύναται τις νὰ τὸ συγκρίνῃ εἰμὴ μὲ τὴν ἀκόλαστον ἐποποιίαν τοῦ Βολταῖρου (1)· ἀλλ' εὐρίσκει τις ἐν αὐτῷ ὀλιγωτέραν ἀσεμνότητα, φαντασίαν ἀστειοτέραν καὶ ζωηρότεραν εὐθυμίαν. Ἐκ τῆς ποικιλίας τῶν συμβάντων γεννᾶται ἰδιάζον ποιητικὸν θεῖλητρον. Ὅλα ταῦτα περίπου εἶναι εὐχερῆ μυθιστορικὰ ἐπινοήματα· ἀλλὰ ποῖα τέχνη εἰς τὴν διήγησιν! καὶ ὅταν ὁ συγγραφεὺς ἐφάπτεται τῆς ἱστορίας, ποῖα δύναμις ἐν τῇ ποιήσει! Ἡ περιγραφή τῆς πολιορκίας τοῦ Ἰσμαγλίου εἶνε μίξ τῶν ὑπερφεστάτων πολεμικῶν εἰκόνων ὅσαι ποτὲ ἐχαράχθησαν. Καὶ τούτο ἐκπλήττει τὸν ἀναγνώστην ὕστερον ἀπὸ *σεραγικὰ* διηγήματα καὶ τερπνά τινα περιστατικὰ λαβόντα χώραν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς νήσους.

Ἡ δὲ σάτυρα τῶν ἀγγλικῶν ἡθῶν ἣτις κατέχει τὸσαύτην θέσιν εἰς τὸν *Don Zuan* μᾶς φαίνεται μᾶλλον ἐξυβριστικὴ παρὰ εὐφυής. Ὁ ποιητῆς μᾶς φαίνεται ὅτι πίπτει ἐνίοτε εἰς τὴν ἀπειροκαλίαν καὶ εἰς ὀχληρὰς ταυτολογίας· ἀλλ' ἐξαγοράζει τὰ ἐλαττώματα ταῦτα διὰ τῆς εὐφυΐας. Κανείς ποιητῆς δὲν ἔσχε πλειοτέραν, μὴδὲ ζωηρότεραν καὶ τολμηρότεραν μετὰ τὸν Πῶπ καὶ τὸν Βολταῖρον. Δυστυχῶς ἡ εὐφυΐα αὕτη, ἕνεκα προσποιησεως ἢ ἐπιπολαιότητος, ἔχει συχνάκις τὴν ἀσπλαγχνον εἰρωνίαν τὴν ἐμφανούσαν καρδίαν μοχθηρὰν, καὶ δυσφημεῖ ἐ-

ξίσου τὴν δόξαν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δυστυχίαν. Πολλὰ πράγματα λοιπὸν δύνανται νὰ προσκρούσωσιν εἰς τὸν ἀναγνώστην τοῦ *Don Zuan*, ἀλλὰ κανὲν πόνημα τοῦ Βύρωνος δὲν δεικνύει καλλίτερα τὴν ἐξκρίσιν αὐτοῦ ἱκανότητα. Καὶ τὸν *Don Zuan* μόνον ἂν εἶχε κάμει, οἱ μεταγενέστεροι θὰ τὸν ἐνθυμοῦντο ὡς μεγαλοφυΐαν πρωτότυπον.

Πνεῦμα ἀνεξάρτητον, τραφὲν διὰ συγκινήσεων καὶ σπουδῶν, ὁ Βύρων δὲν περιώριζεν εἰς μόνους τοὺς στίχους τὴν συγγραφικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα. Ἡ πεζογραφία του εἶναι ζωηρὰ, σπινθηροβόλος, ἐλαφρὰ, ὁποῖα σπανίως εἶναι ἡ ἀγγλικὴ πεζογραφία. Ἄφθονα ἔχει τὰ παίγνια τῆς διασκεδαστικῆς διαθέσεως καὶ τὰς ἐπιτυχεῖς ἐκφράσεις. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εἶναι ἀληθῶς ἀξιολύπτου πρᾶγμα ἡ ἀπώλεια τῶν *Ἀπομνημορευμάτων* τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐμπιστευθῆ εἰς τὸν Θωμᾶν Μοῦρ καὶ τὰ ὁποῖα ὁ κληροδόχος ἐξέφάνισεν ἐκ περιδουῶς εὐσυνειδητικῆς ἀντικαθιστῶν αὐτὰ διὰ συνεργασίας πρωτοτύπων ἐπιστολῶν, ἀναλύσεων καὶ κοινῶν τόπων. Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Βύρωνος αἵτινες μόναι διαπρέπουσιν ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ μᾶς ἀφίνουσι νὰ μαντεύωμεν πόσον αὐτὰ τὰ ἴδια *Ἐπομνήματα*, ἡ πλήρης ἐξομολόγησις γεγραμμένη διὰ τῆς χειρὸς ἐκείνης καὶ μ' ἐκεῖνον τὸν οἴστρον, ἤθελον ἀποτελέσει περιέργον καὶ ἐνδιαφέρουσαν ἀνάγνωσιν. Ἀγνοοῦμεν ἂν ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν ἡ φήμη τοῦ Βύρωνος ὠρελήθη πολὺ ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ κληροδόχου του γενομένης ἐξαφανίσεως· ἀλλ' ἡ δόξα αὐτοῦ ὡς συγγραφεὺς ἀπώλεσεν ἐκ ταύτης ἕνα τίτλον ὅστις ἤθελε τὸν προσεγγίσει, μεταξὺ τῶν πεζογράφων, εἰς τὸν Σοῦίφτ καὶ εἰς τὸν Βολταῖρον.

Ὅ,τι ἐπέζη ἐκ τοῦ Βύρωνος, ὅ,τι τὸν ἀντιπροσωπεύει σήμερον, εἶναι ἡ ποιητικὴ του μεγαλοφυΐα ἡ τήσον τραχῶς ἀνακρυπτομένη εἰς τὰ δύο μεγάλα ἔθνη τὰ ὁμιλοῦντα τὴν ἀγγλικὴν γλώσσαν, καὶ ἡ τήσον θαυμαζομένη εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ λοιπὰ. Χωρὶς νὰ ἦναι πραγματικῶς ἐξοχος περὶ τὴν εὐρεσιν, καὶ πλειοτέραν ἔχων πρωτοτυπίαν κατὰ τὸν τρόπον τῆς διατυπώσεως παρὰ κατὰ τὰς ἰδέας, ὁ Βύρων ἐπενήργησε μεγάλως ἐπὶ τῶν συγχρόνων ἱκανοτήτων, καὶ ἐξήγειρε διὰ

(1) Τὴν Ἀρηλιανὴν Παρθένον.

τοῦ παραδείματός του τὴν ποιητικὴν παρατολίαν τὴν ὁποῖαν ἀπεδοκίμαζε διὰ τῶν φιλολογικῶν του θεωριῶν. Τὰ ἐλευθερώτερα πνεύματα ἐδανείθησαν τινὰ παρ' αὐτοῦ. Αἱ δραστηρικαὶ ἐξεικονίσεις ἐνός ἐκ τῶν ποιημάτων του δὲν ὑπῆρξαν ἀλλότριαι πρὸς τὴν ἔνοιαν ἣτις ἀποτελεῖ τὴν βῆσιν τῆς ὠραίας γαλλικῆς ᾠδῆς ὅπου ἡ ἀλλόκοτος τιμωρὶα καὶ ὁ ἀπροσδόκητος θρήμβος τοῦ Μαζέππα ἐξεικονίζονται διὰ πυρίνων χαρακτήρων, τὸ ὡς σύμβολον καὶ ἡ ιστορὶα αὐτῆ τῆς μεγαλοφυΐας. Ἡ ἐν γένει ἐμπνευσις τοῦ Βύρωνος, ἡ λαμπρὰ καὶ μελαγχολικὴ του ποίησις δὲν ἔλειψε νὰ ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τῶν πρώτων δοκιμῶν τοῦ μεγάλου ποιητοῦ ὅστις ἐπολέμησε τὸν σπαραξικάρδιον πυρῶνισμόν του μὲ τὸσιν λαμπρότητα καὶ τόσον καλλιτεχνικὴν καθαρότητα. Τὸ ἴχνος του ἀπαντᾷται ἀκόμη παντοῦ ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ αἰῶνός μας, καὶ ἀπώλεσε μὲν ἴσως ὁ Βύρων μέγα μέρος τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τὸν ὁποῖον ἐνέπνεεν εἰς τὸ κοινόν, ἀλλὰ δὲν ἔπαυσε νὰ θαυμάζεται.

Α. Γ. ΣΚΑΛΙΔΗΣ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΜΙΑΣ ΜΗΤΡΟΣ

Ἐν Ἀθήναις Θανάτου τῷ 1868.

(Τῷ φιλῶ Θ. . .)

Ὁ βίος ἡμῶν οὐδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ διηνεκῆς θλίψις καὶ ὀδύνη. Ἀπ' αὐτῆς τῆς κοιτίδος τὸ καλούμενον ἄνθρωπος ὄν, μυστήρια πάσχει καὶ ὑποφέρει. Μόλις ἐξελθὼν τῆς μητρικῆς κοιτίδος καὶ ἀμέσως ἐμπίπτει εἰς τὸν κυκεῶνα, εἰς τὰς βασάνους τοῦ κόσμου. Ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας ἄρχεται ἐκμανθάνων τὴν λύπην καὶ τὰς θλίψεις. Φθάνει μετὰ πολλοὺς τῆς μητρὸς μόχθους εἰς τὴν ἡβικὴν ἡλικίαν, καὶ εἰ μὲν ἄρβεν, ἡβᾶ, εἰ δὲ θῆλυ, ὑπανδρεύεται, ἐγκυμονεῖ, πάσχει, γίνεται μήτηρ. . . Ἀποκτᾷ τέκνα καὶ βλέπει ταῦτα φθίνοντα τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἀσπλάγγως ἀπ' αὐτῆς ἀραραζόμενα. Ἐξέρρησις τῶν τέκνων, ἢ διὰ τοῦτο λύπη καὶ ἡ ἀσθένεια, ἐλαττοῖ τὰς ἐναπολειπομένας τῇ μητρὶ ἡμέρας καὶ θνήσκει αὐτὴ, ἐγκαταλείπουσα ὀπισθεν αὐτῆς τὸν ἀτυχῆ τῶν τέκνων τῆς πατέρᾳ, καὶ ἕτερον

ἀνήλικα τέκνα, αἵτινα εἶχον ἀνάγκην εἰσέτι τῆς προστασίας τῆς, τῶν θωπειῶν τῆς, τῶν παρηγορῶν λόγων τῆς.

Ἡ Ἑλένη * * * ἦτο μήτηρ! ἦτο νέα. Δὲν εἶχε φθάσει εἰσέτι τὴν ἡλικίαν ἐκείνην, καθ' ἣν ποθεῖ τις τὸν θάνατον. Ἦθελε καὶ ὤρειλεν εἰσέτι νὰ ζήσῃ, πλὴν ἔκλινε τὸ γόνυ εἰς τὰς βουλάς τοῦ ἀνεξερευνητοῦ Θεοῦ. Αἱ τρίχες τῆς κόμης αὐτῆς δὲν ἐλευκάνθησαν εἰσέτι, καὶ ἐν τούτοις ἀπέπτῃ, ἵνα ὡς τάχιον ὑπὸ τὸ σαρκοβόρον χῶμα τὰ ὀττὰ αὐτῆς λευκνωθῶσιν. Ἦτο χαρίεσσα* πλὴν τοιοῦτους ποθεῖ ὁ Χάρων, ἡ ἐργασία αὐτοῦ εἶναι ὀχληρὰ, θέλει τοὺς ἀγαθοὺς, ἵνα τὸν διασκεδάσωσιν οὗτοι ἀπὸ τὴν ἐπίμοχθον αὐτοῦ ἐργασίαν. Ἦτο καλὴ* πλὴν τὰς τοιαύτας θέλουν οἱ τὸν οὐρανὸν ἐν τῷ παραδείσῳ οἰκοῦντες, ὡς συντρόφους τῆς αἰωνιότητος.

Ἡ Ἑλένη, ἐρ' ὅσον ἐζήσεν, εὐτυχῆ κατέστησε τὸν σύζυγον αὐτῆς. Ἀπέκτησε τέκνα, καὶ τέκνα πολλά. Πλὴν τί τ' ὄφελος; Μόλις εἶδεν αὐξάνουσαν τὴν πρώτην δυάδα τῶν τέκνων τῆς, καὶ εὐθὺς ἀπόλλυσι τὴν δευτερότοκον θυγατέρα. Δάκρυα καὶ στεναγμοί, θρήνοι καὶ κοπετοί. Ἀπώλεσε τὴν τάλαινα τὸν καρπὸν τῷ σπλάγγων τῆς, τὸ αἷμά τῆς, τὸ βραβεῖον τῶν τόσων βασάνων τῆς! Εἶδε τὴν θυγατέρα ἐπὶ τῆς ὑστάτης κλίνης καὶ τὴν τελευταίαν τῆς ἐναπέθηκε φίλημα. Πλὴν παρηγορήθη, συλλογιζομένη τὰ ἐπίλοιπα τέκνα τῆς. Βλαυτεν ἀρκοῦντως δι' ἐκείνην, μὴ γινώσκουσα ἡ τάλαινα τί τῇ ὑπελείπετο! Ὀλίγος χρόνος παρήλαε καὶ ἔειπετο ἤδη κλινῆρος ἡ τρίτη αὐτῆς θυγάτηρ. Ἡ πρωτότοκος κόρη μετ' αὐτῆς ἐνοσήλευον ἢ μὲν ἀσθενῆ ἀδελφὴν, ἢ δὲ ἀσθενὲς τέκνον. Παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς ἀσθενοῦς νυχθημερὸν ἀμφοτέραι ἠγρύπνου. Πλὴν μάτην! Ὁ ἱερεὺς μετελάμβανε τὴν ἀσθενῆ, καὶ αὐτὴ παρέδιδε τὸ πνεῦμά τῆς εἰς τὸν Πλάσιν. Τετέλεσται, ἠκούσθη, καὶ τὸ πτηνὸν τοῦτο τῆς γῆς ἔκλινεν ὑπὸ τὴν κοινὴν μοῖραν. ἕτερον λείψανον προσφιλῆς ὁ πατὴρ προήλαυεν εἰς τὸν τάφον. Ἐτέρας θυγατρὸς ἀπεστερεῖτο ἡ μήτηρ αὐτῆ. Πλὴν ἡ πρώτη αὐτῆς θυγάτηρ ἐδανείζετο δυνάμεις ἵνα παρηγορῇ τὴν δυστυχῆ μητέρα τῆς καὶ κρύφα μόνη δακρυὰ ἔχυνεν ἐπὶ τῇ στερήσει

συντρόφου αὐτῆς ἀδελφῆς.

Ἄλλ' ἤδη τίς μέλλει νὰ παρηγορήσῃ καὶ ταύτην; Ἔτος δὲν παρήλαεν ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς ἀδελφῆς τῆς, καὶ ἰδοὺ ἡ μήτηρ Ἑλένη κλινῆρος, βαρέως ἀσθενούσα. Ὁ πατὴρ, ὁ σύζυγος ἦτο ἀπ' ἐνός, ἡ κόρη ἀπ' ἑτέρου καὶ τρεῖς μικροὶ τῆς γῆς ἀγγελοὶ, προσπύχοντο ἵνα ἀναβρῶσῃ ἡ μήτηρ αὐτῶν, ἀγνοοῦντες ἐν τῇ παιδικῇ αὐτῶν αθωότητι τί ἐστὶ θάνατος, καὶ ὅτι ἡ μήτηρ αὐτῶν τὴν ὑστάτην πνοὴν μετ' οὐ πολὺ παρέδιδεν, εὐρίσκουσα τὰς ἀδελφὰς αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς. Ὁ πατὴρ ἀπνύδησεν ὁ τάλας, τὰ μικρὰ ὤρειλον νὰ κοιμηθῶσι, μόνη ἡ πρωτότοκος θυγάτηρ παρὰ τῇ κλίνῃ ἀπέμεινε. Καθ' ἐκαστήν στιγμὴν ἔθετε τὴν τρυφεράν αὐτῆς χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς θνησκούσης μητρὸς τῆς, ἵνα αἰσθανθῇ, ἵνα νοήσῃ, ἂν ἀναπνέῃ, ἵνα, πρὶν ἐκπνεύσῃ, τὸν ὕστατον τῇ ἀφαρπάσῃ ἀσπασμόν.

Καὶ ἰδοὺ μόλις προφθάνει ἐκπνεύουσα νὰ εἴπῃ: Κόρη μου ἀποθνήσκω* καὶ ἡ ταλαίπωρος δυστυχῆς μήτηρ εὐρίσκει πάραυτα ἐν τῷ οὐρανῷ τὰς θυγατέρας αὐτῆς. Ἡ δυστυχῆς νεανὶς ῥίπτεται ἐπὶ τοῦ νεκροῦ λειπόθυμος. Πλὴν ἡ ψυχρότης τῆς νεκρᾶς τὴν ἐξεγείρει τοῦ ληθάργου. Ἄλλοιμονον! τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τοὺς θρήνους καὶ τὰ δάκρυα τῆς κόρης ταύτης! Καὶ εἶχε δίκαιον ἡ τάλαινα. Τίς ὤφειλε νὰ τὴν παρηγορήσῃ ἤδη; Τίς ὤφειλε νὰ φροντίτῃ διὰ τὴν μικρὰν ἀδελφὴν καὶ τοὺς μικροὺς αὐτῆς ἀδελφούς; Δύστηνος κόρη! Ὅποσα εἰς τὸν κόσμον ὑποφέρεις! χάνεις τοὺς προσφιλεστάτους σου καὶ μία μόνη ἐπὶ τῆς γῆς ἐλπὶς σοὶ μένει. . . Ἡ ἐλπὶς αὕτη σοὶ δίδει δυνάμεις καὶ αὕτη σὲ κρατεῖ εἰς τὴν ζωὴν μ' ὄλας ὅσας ὑποφέρεις βασάνους. Πλὴν, ἰδοὺ αὕτη πρὸ τῶν ἱερῶν εἰκόνων, τὰ ἐξῆς ψελλίζουσα δακρῦβρεκτος:

Ἡ ζωὴ 'ς τὸν κόσμον εἶναι
Γλυκὸ ὄνειρον ἡδὺ,
Ὅταν λείπουν αἱ ἐδύναι
Καὶ ὁ θάνατος δὲν ζῆ.

Εἰς τὸ πένθος βυθισμένη
Τῆς μικρᾶς μου ἀδελφῆς,
Μίρα νότα πεθαμένη
Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ζωῆς

Τὴν μανούλα 'χζ σιμά μου
Ὡς παρήγορη χαρὰ,
Πλὴν ὁ Χάρων 'ς τὰ δεινὰ μου
Ῥίπτει βίλη τρομερὰ.

Μ' ἀφραπάζει τὴν μητέρα
Καὶ μ' ἀφίνει ἔρφανή.
Νὰ μὴν ἴσων' ἡ ἡμέρα
Ποῦ μ' εἶδον ἡ ζωή.

Ἐν τῷ πένθει τῆς κατηράτο τὴν τύχην, κατηράτο τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς τῆς. Καὶ τίς δύναται νὰ κατακρίνῃ τὸν δικαίως γογγύζοντα καὶ δυσανασχετοῦντα κατὰ τῆς εἰμαρμένης; Ὅταν πάσχη τις καὶ ἀλγῇ τὴν καρδίαν, ἀδιαφορεῖ τί ἐκ τοῦ στόματος τῷ ἐκφρεύγει. Ἐτασχεν ἡ νέα κόρη βλέπουσα τελευταίαν ἤδη φορὰν τὴν μητέρα τῆς ἐπὶ τοῦ κραββάτου νεκρᾶν, πρὸ ὀλίγου εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς ἐκπνεύσασαν!

Μετ' ὀλίγον τὴν ἀποσπῶσι τῆς νεκρᾶς, ἦν θέτουσιν ἐπὶ τοῦ φερέτρου. Οἱ ἱερεῖς μετὰ τινὰς ὥρας πληροῦσι τὸ οἶκμα καὶ ἀκούεται ἔξωθεν ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία. Ἄνῃρ κεκυφώς, μελανεῖμων, συνοδεύει τὸ φέρετρον* ἦτο ὁ σύζυγος, ἕτεροι δύο, οἱ ἀδελφοὶ τῆς θανούσης ἀκολουθοῦσι δακρυρροοῦντες. Τὰ μικρὰ τῆς θανούσης τέκνα μειδιῶσιν ἐν τῷ οἴκῳ, μὴ γινώσκοντα ὅτι οὐδέποτε θὰ ἴδωσι πλέον τὴν ἀγαθὴν τῶν μητέρᾳ, οὐδέποτε πλέον θὰ προσφωνήσωσι τὸ προσφιλῆς ὄνομα: *μητέρα!* Ἐν τινὶ γωνίᾳ τῆς αἰθούσης κεῖται ἐκτάδην πενήθορον νεανὶς, ἡ θυγάτηρ, ἡ μήτηρ τῶν ἀδελφῶν τῆς γενομένη. Αὕτη ὀφείλει τῶρα νὰ τοῖς ἐπιδαψιλεύῃ τὰ πάντα, νὰ τὰ περιποιῆται, νὰ τὰ θωπεύῃ, νὰ τ' ἀγαπᾷ.

Ἡ μήτηρ συνοδεύεται ὑπὸ πλήθους ἐκλεκτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως. Ψάλλεται ἡ ἐπικηδεῖος ψαλμωδία καὶ ἐξέρχονται αὐτοῦ, οἴμοι! ἵνα τὴν συνοδεύσωσιν εἰς τὴν τελευταίαν τῆς κατοικίαν. Ὅπόσους ὁμοῖα συνοδία δὲν προπέμπει εἰς τὸν τάφον! Αὔριον θὰ προπέμψῃ ἴσως καὶ ἡμᾶς* πλὴν εὐτυχεῖς ἐσόμεθα ἂν ἐκπνεύσωμεν ὡς ἡ νεκρὰ αὕτη ἄμωμοι καὶ ἀκηλίδωτοι. Φεῦ! ἔφθασαν πρὸ τοῦ χαίνοντος λάκκου* τὴν καταβιβάζουσι, καὶ τὸ χῶμα ἤδη καλύπτει αὐτὴν.

Ἄλλοιμονον! ἡ χεὶρ μου ἀπωθεῖ τὸν

κίλαμον, περιγράφοντα τοιαῦτα θλιβερά συμβάντα. Δάκρυα αἰθάνομαι εἰς τοὺς ὀρθακμούς, ἂν καὶ οὐδέποτε εἶδον, οὐδέποτε ἐγνώρισα τὴν παρούσαν νεκράν. Πλὴν καὶ τὸν τυχόντα συγκινοῦσιν οἱ ἀλλεπάλληλοι οὗτοι ἐπὶ μιᾷς οἰκογενεῖς θάνατοι. Καὶ τὸν τυχόντα συγκινεῖ ὁ θάνατος τῆς μητρὸς ταύτης, ἣτις ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, εἶδε καὶ ἐγνώρισε τὰς πικρίας αὐτοῦ, ἀπῆλθε δὲ ἵνα εὕρῃ ἀλλοχόθι κόσμον ἄλλον κάλλιον ἴσως τοῦ προκαίρου τούτου. Ἀπῆλθεν ἵνα εὕρῃ τὰ τέκνα τῆς ἐν οὐρανῷ, καὶ τὴν αἰωνιότητα ἐν Παραδείσῳ!

ΔΝΑΚΡΕΩΝ.

Ο ΛΕΜΒΑΡΧΟΣ

(Χαρακτήρ)

[Ἀπόσπασμα ἐξ ἀνεκδότου ἐπιστολιμαίου μυθιστορήματος «ὁ δραπέτης Λέμβρος.»]

Φίλιπτε μοι Ἀριστοφῶν,

Ὡς ὑπερδέδοκά σοι! . . .

Μήπως λοιπὸν ἐπανῆλθον οἱ χρόνοι ἐκείνοι, οἱ ῥωμαντικοὶ συγχρόνως καὶ κλασικοὶ; Ἄλλ' οἱ φοιτῆται, κατ' ἐμὲ, δὲν πρέπει νὰ ἦναι ἥρωες. Τὸ ζῆλος εἶναι ἐλαφρὸν ἦτορ ἢ ὁ κίλαμος.

Ὅπως δὴποτε ὁμως, καλῶς ἐσκέρθης ὅτι δὲν δύναμαι ἐγὼ ποτε νὰ σοῦ χαλάσω τὸ χατήρι. Αὐτὸ τὸ ἠξέυρεις καὶ ἀπὸ πέφυσι.

Περιέμενον προχθὲς, φίλε μου, ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους ὥρας, νῆστις καὶ διψαλέος τὴν ἀφίξιν τοῦ ἀτμοπλοίου. Ἄλλὰ τὸ ἀτμόπλοιο δὲν ἐφαίνετο. Δὲν ἐννοῶ ὅτι ἤμην ἀνιπτος. Τούναντίον ἠδυνήθην μάλιστα νὰ ὑπάγω ἀπαξ ἕως ἐκεῖ. Ἐνῶ δὲ ὁ κόσμος ἐξέφραζε τὴν ἰδέαν του περὶ τῆς ἀσυνήθους ταύτης βραδυτήτος, ἐγὼ ἔκοπτα βόλταις, κρύπτων τὴν ἐμὴν ἐπιμελῶς καὶ δυσπίστως ὡς ὁ Σπαρτιάτης τὴν ἀλώπεκα, καὶ συρίζων τὴν πρώτην τοῦ λάμβδα σου στροφῆν.

Τὸ ἐνομά σου τὸ γλυκὸ καὶ δροσερὸ συνάμα Γεμάτο εἶναι ἀπ' τὸ λὰ τὸ ζαχαρένιο γράμμα. (Ἐνθυμοῦ λοιπὸν!)

Τὸ ἀτμόπλοιο τέλος κατέπλευσε, Κύριε ἐξάδελφε, καὶ ἀπεβίβασεν ἀντάμυδες διαφόρων ἀποχωρήσεων, ὅλον ξυλοσχίστας, διοπτροφόρους, δρουγγαροκομήτας, ἀερικοπράτους, κουλπίνους, κονταράτους, καὶ

ὄλον τὸν κόσμον τέλους, ἐκτός ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἐκτός τοῦ Ἀδωνίδος καὶ τῆς Ἀφροδίτης, τοῦ ἀναλάτου καὶ τῆς μελαγχροινῆς.

Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶμαι ἄνθρωπος grand de génie, μοῦ κατέστη μίξις τῆς ἐξέχ, καὶ ὡς grand de caractère, τὴν ἐπραγματοποίησα ἀμεσῶς, φίλε μου, — τὸ πιστεύεις; Ἐξήρθη εἰς μίαν λέμβον, ἐνθυμηθεὶς ὅτι τοῦτ' αὐτὸ ἐπράξε καὶ ὁ Μωάμεθ' ἀπὸ τοῦ ὄρου δὲν ἤρχετο πρὸς αὐτόν, μετέστη ἐκεῖνος πρὸς ἐντάμωσίν του, ὅπερ κατ' οὐσίαν εἶναι τὸ αὐτὸ βεβαίως. Ἄλλὰ δὲν εἶμαι ἐγὼ θαυματουργός, οὔτε ἀγύρτης, καὶ ἐπομένως μοῦ ὀρεῖλεις πολλὰ διὰ πάντας τοὺς ἀγῶνας καὶ πάσας τὰς θυσίας μου.

Ἀνῆλθον λοιπὸν εἰς τὸ κατὰστρομα, καὶ ἀντὶ μιᾷς ἔβλεπον δέκα μελαγχροινὰς, καὶ φουστανελλοφόρον οὐδὲ ἓνα. (1)

Ἐστρεψα τὸ ὄμμα πνυταχοῦ, ἐπισκέφθην πάσας τὰς θέσεις. Οὐδεὶς φουστανελλοφόρος.

Περίεργον, εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, μήπως εἶναι ἀποκρέω καὶ τὸ ἀγνοῶ; Ἄλλ' αἱ ἀποκρέω περῆλθον βεβαίως πρὸ πολλοῦ.

Τί διάβολο! ἔλεγον πάλιν, ὁ Ἀριστοφῶν λοιπὸν ἠπατάτο; Ἄλλὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Ὁ Κ. Ἀριστοφῶν δὲν ἀπατάται βεβαίως ποτέ.

Τότε, σκερθείς ὅτι εἰς μάτην ἐδαπάνησα τὴν δραχμὴν μου, διευθύνθην πρὸς τὴν κλίμακα.

Ἄλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἐγκατέλειπον «τὸν φέροντα τὴν δίχρουν σημαίαν ὀξυπρωρον δελφίνα,» ἐξήρθη, ἀντὶ ἀποχαιτισμοῦ, ἐν βλέμμα πρὸς αὐτόν, καὶ τότε ἐν ἀντικείμενον εἴλκυσε τὴν προσοχὴν μου. Ἦτο ἐν πρᾶγμα ὑψηλὸν καὶ κυρτόν, ὡς τὸ κωδωνοστάσιον τῆς Πίσσης, ξανθὸν καὶ ἀνούσιον τῷ ὄντι. Ἄλλ' ἀντὶ φουστανελλας, ἔφερε κομψὴν ἐνδυμασίαν εὐρωπαϊκὴν καὶ ὑπογένειον Ναπολεόντειον. Ἦ δύνατο νὰ ἦναι Οὐγγρὸς τις τυχοδιώκτης ἢ Ἀμερικανὸς ἱεραπόστολος, ἀλλ' ἐντούτοις οὐδὲν φυσικώτερον τούτου κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐποχὴν, ἴσως ἦτο ὁ κατὰ σὲ ἀναλάτος, μεταμφιεσθεὶς αἴφνης εἰς τζέν-

(1) Ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐπιστολῇ τοῦ Ἀριστοφῶν ἐπρόκειτο περὶ φουστανελλοφόρου τινὸς μεταβείγοντος εἰς Χαλκίδα μετὰ μιᾷς κρη-

τιλιαν διὰ νὰ γίνῃ ἀναλατώτερος ἑαυτοῦ.

Χωρὶς νὰ σκεφθῶ περισσώτερον, μετ' ὀλίγον δὲν μοι μένει ἀμφισβολία περὶ τούτου. Διότι εἰς τὸν βραχίονα τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἐστρεφετο ἡ μελαγχροινὴ σου, δηλαδὴ νὰ τις ἔχουσα ἐγγένει τοὺς χαρακτῆρας, τοὺς ἀποδιδομένους παρὰ σοῦ εἰς τὴν μυστηριώδη καὶ ὡς πρὸς ἐμὲ ἄγνωστον, καὶ παρὰ τοῦ Βίκτωρος Οὐγὼ εἰς πάσας ἀνεξαρτήτως τῆς ἡρώϊνης σου, αἵτινες εἰσὶ κατὰ τὸ πλείστον χορεύτριαί περίφημοι τῶν αἰθουσῶν ἢ τῶν τριόδων.

Διέταξα τότε τοὺς ἀξιόους μου ἐρέτας νὰ σταθῶσι, καὶ δὲν προσέσχον πλέον εἰς τοὺς μωρησμούς τῆς δυσαρσεκειᾶς των, οἵτινες ἤθελον χειροτονήσαι ἐκάτερον αὐτῶν Πάπαν τῶν τρελῶν, ἐὰν ἐπεκράτου ἔτι τὰ ἔθιμα, τὰ τοσοῦτον λαμπρῶς ἐξυμνηθέντα ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ποιητοῦ.

Γνωρίζεις, φίλε μου, τοὺς λεμβούχους τῆς Χαλκίδος ἡμῶν, ὅτι εἶναι ἄνθρωποι εὐγενεῖς, ὅπως καὶ οἱ τοῦ Πειραιῶς. Ἀρκεῖ νὰ μὴ ὑπάρχωσι πολλοὶ ἐπιβάται, καὶ ὁ καπετὰν Γιάννης — ἢ ὁ καπετὰν Ἀναστάσης — ἢ ὁ καπετὰν Βασίλης — θὰ σὲ μυρισθῇ δύο μίλια μακρόθεν, καὶ θὰ ἐλθῇ: — Δουλὸς σας! νὰ σοῦ ἀρπύσῃ τὸ ἀλεξήλιον ἢ τὸ δισάκιόν σου πρὶν προλάβῃς νὰ ἴδῃς πόθεν ἔρχεται ἡ πρωτότυπος αὕτη φιλοφρόνησις. Κρατεῖς τυχὸν ὑφ' ὑπερβολῆς καύσεως τὸν πῖλον εἰς τὴν χεῖρα. Ὁ καπετὰν Ἀναστάσης δὲν περιμένει νὰ τῷ ἐξομολογηθῆς ὅτι σοὶ προξενεῖ βάρος. Τοῦτο ἐννοεῖται οἰκοθεν.

Οὔτε φροντίζει, ἐὰν οὔτω πως, σὺ μὲν ἐνδέχεται νὰ μεταμορφωθῆς ὑπὸ τῶν ἀκτινῶν τοῦ Ἡλίου εἰς ἰχθὺν καπνιστόν, ὁ δὲ ἀξιότιμος πῖλός σου, δηλαδὴ ὁ ἀξιὸς τῆς τιμῆς ἐνὸς εἰκοτοφράγκου (κυριοτεξία οἰκειότερα ἐνταῦθα ἢ ἀλλαχοῦ) ἐντὸς τοῦ λιμνάζοντος ἐν τῇ πυθμένι τῆς λέμβου του δυσώδους ὕδατος εἰς ταριχευτόν. Ἀρκεῖ νὰ μὴ αἰσθάνεσαι βάρος.

— Καὶ ἀρκεῖ νὰ πληρώσῃς.

Τὰ λοιπὰ εἶναι ἀδιάφορα.

— Ἀπ' ἐδῶ, ἀφεντικὸ, ἀπ' ἐδῶ! ἀκούεις ἐντεῦθεν. — Ὅριστε, Κύριε, ὀριστε κραυγάζει ἄλλος. — Ἐδῶ, κύριε λοχαγέ, εἰς ἐμὲ! Ὅρεται τρίτος τις, προκειμένου περὶ ἀνθυπασπιστοῦ ἢ ἐπιλοχίου τινός.

Καὶ ὁ ἀπλοῦς οὗτος καὶ πρόστυχος

[ΕἶΣΟΣ #.]

ἄνθρωπος, ὁ πορθμεὺς, ἐσπούδασε τὸν κόσμον βαθύτερον ἢ ὁ Λεσάζ. Ἐπέτυχεν, εὔρε τὸ τρωτὸν μέρος τοῦ ματαιόφρονος μανδυοφόρου, ἐκέρδησε τὸ παιγνίδιον δηλ. ἐν στιλπνὸν δίφραγκον ἴσως — πρὶν ἢ τὸ εὐτυχὲς ὄμμα κερδίση τοὺς περιουσιῆρας του. (1)

Ἐὰν δὲ ὁ καπετὰν Βασίλης ἤκουσέ ποτε νὰ ὁμιλῶσι περὶ συνειδήσεως, κατευνάζει αὐτὴν σκεπτόμενος ὅτι ἐὰν ἦτο αὐτοκράτωρ, ἠδύνατο νὰ μὴ ἀναίρεσῃ τὸν λόγον του.

Καὶ ἐπομένως πταίει ὁ Θεὸς προσθέτει, ὅστις μόνον ἐνὸς σεσαθρωμένου καὶ διακάλλιμου ἀκκτίου τὸν κατέστησε δεσπότην ἀπόλυτον.

— Ἐχω καλὴν βάρκα, ὀρίστε, ἀφεντικὸ! λέγει πρὸς σὲ ἢ πρὸς ἐμὲ ἀποτεινόμενος ὁ καπετὰν Γιάννης.

— Πόσα λεπτά;

Ἐὶν ἐπιμεινῆς ὡς Σουλιώτης εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀκούεις κατ' ἀρχὰς ἐν μυθῶδες ποσόν. Βαθμηδὲν δὲ κατέρχεται μέχρις εἴκοσι λεπτῶν ὁ Καπετὰν Ἀναστάσιος.

Ἐὰν ὁμως ἐνδώσῃς εἰς τὸ στερεότυπον ἐκεῖνο ἐπιχείρημα — ὅσα θέλεις ὄσσε, ἀφεντικὸ, ὅσα θέλεις! — τότε δυστυχίᾳ ὄχι εἰς σὲ, διότι σὺ εἶσσι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀνόητος, καὶ διὰ τοῦτο ἀνάξιος παντός οἴκτου, ἀλλὰ δυστυχία εἰς τὸ βαλάντιόν σου ὅπερ θέλει ὑποφέρει πολὺ ἐκ τῆς ἀνοησίας σου χωρὶς ν' ἀδικήσῃ τινά.

Ἄλλ' ἀπειράκις ἀνοητότερος εἶσαι, ἐὰν ἀπαξ πεσὼν εἰς τὴν παγίδα, πειραθῆς νὰ ἀμφισβητήσῃς τι ἐπειτα, ἢ νὰ ἀποποιηθῆς ἢ νὰ διςάσῃς! Προτίμα μᾶλλον νὰ τὰ ἔχῃς μετὸν Κίτσον, φίλε μου, ἢ μετὸν Λύγκον παρὰ μετὸν καπετὰν Βασίλην. Διότι ὁ ἄνθρωπος τῆς πρώτης τάξεως θέλει σοὶ εἰπεῖ — τόσα θέλω! — καὶ δύναται μάλιστα νὰ μετριάσῃ τὰς ἀξιώσεις του, ἐὰν πεισθῇ ὅτι δὲν εἶσαι ἀρκετὰ πλούσιος. Ἐνῶ ὁ τῆς δευτέρας, ἀμα τῷ δώσῃς ἐν δίστηλον λέγων αὐτῷ δός μου τὰ βέστα, πρὸς σὲ μὲν δὲν λέγει τίποτε, καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν κωπηλασίαν του μετ' αὐξάνουσης ζέσεως καὶ ἰδρωτός, πρὸς ἐκυτόν

(1) Gagner ses elenous, προσεβάζεσθαι. Μεταφραστικῶς

δὲ ἀπολογεῖται σκεπτόμενος ὅτι δὲν εἶναι *σαράφης*. "Ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τὸν πρὸς *ὄν ὄρον* του καὶ τολμῆσῃ νὰ τῷ εἴπῃ «*με προσοχὴν, ἦσυχά*» χερσὶ καὶ ἔχει, θέλει σοὶ ἀποκριθῆ. Καὶ — ἔλα, γλήγορα! θὰ προσθέσῃ, ἀν σὲ ἴδῃ ἀμνηχανοῦντα, βιάζομαι" εἶναι καὶ ἄλλοι ἐπιβάται. Ἐννοεῖται ὅτι πολὺ περισσότερον βιάζεται, προκειμένου νὰ κάθῃται νὰ σοῦ *διηγήσῃ*!

Ἐφαίνεται καταγοητευθεῖσα ἡ ἀφελὴς ἄγνωστος ἐκ τῶν τρόπων ἐνὸς τοιούτου ληστοῦ, καὶ ἐμειδία παιδικῶς, καὶ ἐπαίξε διὰ τῆς λεπτῆς χειρὸς μετὰ τὸ κύμα, θελκτικώτερα τοῦ κύματος. Ἐνῶ ὁ συνοδοιπὸς αὐτῆς ἐμεθύσκετο ἀκορέστως πρὸς αὐτὴν προσβλέπων. *Εὐτυχὴς ἄγχιος*.

ΕΜΜ. ΦΙΛΩΝ

ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ

ΕΝ ΤΗ ΑΝΑΤΟΛῃ

Περιγραφή τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ περικαλλεστάτη τῆς Κωνσταντινουπόλεως θέα καταφαίνεται ἀνωθεν τοῦ οἰκήματος ἡμῶν, ἐκ τοῦ ὕψους ὑπερώου κτισθέντος ὑπὸ τοῦ Κ^{ου} Τρουκί, ἐπὶ τῆς στέγης τῆς οἰκίας του, σχῆμα δώματος ἐχούσης. Τὸ ὑπερῶον τοῦτο ὑπερέχει ὀλοκλήρου τοῦ συμπλέγματος τῶν λόφων τοῦ Πέρρα, τοῦ Γαλατᾶ καὶ τῶν περὶ τὸν λιμένα λορίσκων πρὸς τὰς ἐκβολὰς τῶν *Γλυκῶν ὑδάτων*. Εἶναι δὲ τὸ ἀνώτατον σημεῖον ἀνωθεν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς θαλάσσης. Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, ἡ εἴσοδος τῆς Προποντιδος καὶ ἡ θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ κείνται συγχρόνως ὑπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ θεατοῦ. Ἡ πόλις κείται πρὸ τῶν ποδῶν σου.

Ἐάν ἐν μόνον βλέμμα ἔρριπτε τις ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἐκείθεν ὤρειε νὰ τὴν θεωρήσῃ. Δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω, ὅτῃς ἐκεῖ ἀναβαίνω, καὶ πολλὰ καὶ ἡμέραν ἀναβαίνων διέρχομαι ἐκεῖ τὰς ἐσπέρας ὀλοκλήρους· δὲν δύναμαι λέγω νὰ ἐννοήσω

πῶς ἐκ τοσούτων περιηγητῶν ἐπισκεφθέντων τὴν Κωνσταντινουπόλιν, ὀλίγοις ἠθύνθησαν τὸ θάμας ὅπερ ἡ σικνὴ αὐτῆ προξενεῖ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μου καὶ τὴν ψυχὴν μου· πῶς κανεῖς δὲν περιέγραψεν αὐτήν. Μήπως τοῦτο προῆλθε διότι στερεῖται ὁ λόγος καὶ διαστήματος καὶ ὀρίζοντος καὶ χρωματισμῶν, καὶ διότι ἡ μόνη διάλεκτος τοῦ ὀφθαλμοῦ εἶναι ἡ ζωγραφία; Ἄλλ' ἡ ζωγραφία αὐτὴ οὐδὲν παρέστη ἐξ ὅλων τούτων· γραμμικὴ νεκρὰ, σκηνὰ ἠρωτηριασμένη, χρώματα ἀνευ ζωῆς. Ἄλλ' οἱ ἀναριθμητοὶ καὶ ποικίλοι βαθμοὶ αὐτῶν τῶν χρωματισμῶν κατὰ τὴν ὥραν καὶ κατὰ τὴν κατάστασιν τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ τὸ ἐναρμόνιον ἐκεῖνο σύνολον καὶ τὸ κολοσιαῖον μεγαλεῖον τῶν γραμμῶν ἐκείνων, ἀλλ' αἱ κινήσεις, αἱ φυγαί, αἱ διαπλοκαὶ αὐτῶν τῶν διαφόρων ὀρίζοντων· ἀλλ' ἡ κινήσεις ἐκείνων τῶν πλοίων ἐπὶ τῶν τριῶν θαλασσῶν, ὁ ψιθυρισμὸς τῶν ζώντων ἐκείνων λαῶν μετὰ τῶν παραλίῶν· ἀλλ' οἱ κανονοβολισμοὶ οἵτινες βροντῶσι καὶ ἀνέρονται ἐκ τῶν πλοίων, αἱ σημεῖα ἐκεῖνα αἵτινες καταβιάζονται ἢ ἀνυψοῦνται ἐκ τοῦ ὕψους τῶν ἰσθμῶν, ἢ πληθῶς τῶν ἀκατίων, ἢ ἀτμώδης ἀντανάκλασις τῶν θόλων, τῶν τζαμιῶν, τῶν ὀξυθελῶν κορυφῶν τῶν μινारेδων ἐντὸς τῆς θαλάσσης· ὅλα ταῦτα ποῦ εἶναι; Ἄς δοκιμάσωμεν εἰσέτι.

Οἱ λόφοι τοῦ Γαλατᾶ, καὶ τοῦ Πέρρα καὶ τρεῖς ἢ τέσσαρες ἄλλοι λόφοι, ὀλισθαίνουσιν ἐκ τῶν ποδῶν μου πρὸς τὴν θάλασσαν, γεμοντες πόλεων διαφόρων χρωμάτων· αἱ μὲν ἔχουσι τὰς οἰκίας των βεβαρυμέναις ὑπὸ βαθεῖος ἐρυθροῦ χρώματος, οἱ δὲ ὑπὸ μαύρου μετὰ πλήθους θόλων κυανοχρῶν διατεμνόντων τὰς ζοφερὰς ἐκείνας βαφάς· μετὰ τῶν ἐκάστου θόλου ἀναφάνονται σωροὶ χλόης σχηματιζόμενοι ὑπὸ τῶν πλατάνων, τῶν συκῶν, τῶν κυπαρίσων κηπαρίων προκειμένων εἰς ἐκάστην οἰκίαν. Μεγάλαι διαστήματα κενὰ, μετὰ τῶν οἰκιῶν, εἶναι ἀγροὶ καλλιεργημένοι καὶ κῆποι ὅπου προσέρχονται αἱ τῶν Τούρκων γυναῖκες, περιβεβλημέναι τοὺς μέλανας αὐτῶν πέπλους καὶ παίζουσαι μετὰ τῶν τέκνων καὶ δούλων αὐτῶν εἰς τὴν σκιάν τῶν δένδρων· νεφέλαι τρυγῶν καὶ λευκῶν περιττερῶν

κολυμβῶσιν εἰς τὸν κυανῶν ἀέρα ἀνωθεν τῶν κήπων τούτων καὶ τῶν ὀροφῶν, καὶ διακρίνονται, ὡς ἀνθὴ λευκὰ διασειόμενα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἀπὸ τοῦ κυανοῦ χρώματος τῆς θαλάσσης ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος. Διακρίνει τις τὰς ὀδοὺς αἵτινες ἐλίσσονται καταβαίνουσαι πρὸς τὴν θάλασσαν ὡς φάρμαγγες, καὶ κατωτέρω, τὴν κίνησιν τοῦ πλῆθους εἰς τὰς ἀγορὰς, τὰς ὁποίας περικαλύπτει πέπλος καπνοῦ ἐλαφροῦ καὶ διαφανοῦς· αὗται αἱ πόλεις διχχωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων δι' ἀκρωτηρίων χλόης ἐστεμμένων ὑπὸ μεγάρων ξυλίνων καὶ χρωματισμένων καὶ σκιαδῶν ποικιλοχρῶν ἢ ὑπὸ φάρμαγγων βαθυτάτων ἐνθα τὸ βλέμμα χάνεται μετὰ τῶν ῥιζῶν τῶν λοφίσκων, καὶ ἐνθα βλέπει τις ἀνυψωμένας μόνον τὰς κορυφὰς τῶν κυπαρίσων καὶ τὰς περιλαμπούσας ὀξυθελεῖς κορυφὰς τῶν μινारेδων. Φθάνων εἰς τὴν θάλασσαν ὁ ὀφθαλμὸς ἀποπλανᾶται ἐπὶ τῆς κυανῆς ἐπιφανείας τῆς ἐν τῷ μέτρῳ διαιδάλου πλοίων ἠγκυροβλημένων ἢ διαπλεόντων· τὰ ἀκάτια, ὡς ὑδρόβια πτηνὰ ἅτινα κολυμβῶσι ποτὲ μὲν ἐν σωρῶ ποτὲ δὲ κατὰ μόναν ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ, διασταυροῦνται πανταχόθεν πορευόμενα ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν, ἢ ἀπὸ τοῦ Πέρρα εἰς τὸ ἄκρον τῶν ἀνακτόρων. Μεγάλαι τινὰ πλοῖα πολεμικὰ διέρχονται πλησίον, ἐξέρχονται τοῦ Βοσπόρου, χαιρετίζουσι τὰ ἀνάκτορα δι' ἀθρόας καὶ γενικῆς ἐκπυροκροτήσεως, τῆς ὁποίας ὁ καπνὸς τὰ περιβάλλει στιγμιαίως ὡς διὰ πτερύγων φαιῶν, εἴτα δὲ προβαίνουσιν ἀπολάμποντα ἐκ τῆς λευκότητος τῶν πανίνων, καὶ κάμπτουσι φαινόμενα ὅτι ἐγγίζουσι τὰς ὑψηλὰς κυπαρίσους καὶ τοὺς μακροὺς πλατάνους τοῦ κήπου τοῦ Σουλτάνου, διὰ νὰ εἰσεέλθωσιν εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ. Ἄλλα δὲ πολεμικὰ πλοῖα, συγχροτοῦντα ὀλοκλήρον τὸν στόλον τοῦ Σουλτάνου, διατελοῦσι προσωρμισμένα ὡς ἐγγίστα 30 ἢ 40 εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου· οἱ ὑπερμεγέθεις αὐτῶν ὄγκοι ῥίπτουσι σκιάν ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἀπὸ τῆς ξηρᾶς· δὲν βλέπει τις ἐκ τούτων ὀλοκλήρως εἰμὴ πέντε ἢ ἕξ. Ὁλόφοι καὶ τὰ δένδρα κρύπτουσι μέρος τῶν ἄλλων τῶν ὀπίσθεν αἱ ὑψηλαὶ πλευραὶ, οἱ ἰστοὶ καὶ αἱ κεραῖαι, αἵτινες

φαίνονται συμπλεκόμεναι μετὰ τῶν κυπαρίσων, σχηματίζουσαι εἴσοδον κυκλοτερεῆ φεύγουσαν πρὸς τὸ βάθος τοῦ Βοσπόρου. Ἐκεῖ, τὰ ὄρη τῆς ἀντιπεραν ὄχθης ἢ τῆς ὄχθης τῆς Ἀσίας ἀποτελοῦσι τὸ σύνολον τοῦ πίνακος. Ὑψοῦνται δὲ ὑψηλότερα καὶ πρᾶσινότερα ἢ ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ παραλίᾳ· δάση πυκνὰ τὰ ἐπιλοφοῦσι καὶ ὀλισθαίνουσιν εἰς τὰς φάρμαγγας, αἵτινες τὰ διαχωρίζουσιν· αἱ ῥάχαι αὐτῶν καλλιεργημέναι ὡς κῆποι, ἐμπεριέχουσι σκιάδας μυνήρεις, στῆς, χωρία, μικρὰ τεμένη, ἅπαντα περικυκλούμενα ἀπὸ παραπετάσματα μεγάλων δένδρων. Οἱ κόλποι τῶν γέμουσι πλοίων προσωρμισμένων, ἀκατίων κυπαρίσων, λέμβων ἰτιοφόρων· ἡ μεγάλη πόλις τῆς Χρυσουπόλεως ἐκτείνεται πρὸς τῶν ποδῶν τῆς, ἐπὶ πλατείας ἀκτῆς δεσποζομένης ὑπὸ τῶν κατασκίων κορυφῶν των καὶ περικυκλουμένης ὑπὸ τοῦ ἐκ κυπαρίσων μέλανος δάτους αὐτῆς. Σειρὰ ἀδιάκοπος ἀκατίων καὶ πλοιαρίων φορτωμένων στρατιώτας Ἀσιανούς, Ἴππους ἢ Ἕλληνας γεωργούς φέροντας τὰ λαχανικά των εἰς Κωνσταντινουπόλιν, ἐπιτείνεται μετὰ τῆς Χρυσουπόλεως καὶ τοῦ Γαλατᾶ, καὶ ἀνοίγεται ἀκαταπαύτως διὰ νὰ δίδῃ διάβασιν εἰς ἄλλην σειρὰν μεγάλων πλοίων ἐξερχομένων ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ. Ἐπανερχόμενος δὲ τις πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴν παραλίαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τοῦ Κερατιῶν κόλπου, τὸ πρῶτον ἀντικείμενον τὸ ὁποῖον βλέπει, ἀφοῦ ὑπερῶν τὴν κυανόχρουν δεξαμενὴν τοῦ εἰρημένου κόλπου, εἶναι ἡ ἄκρα τῶν ἀνακτόρων· τοποθεσία μεγαλοπρεπεστάτη ποικιλωτάτη, περιφανεστάτη καὶ συγχρόνως ἀγριωτάτη παντὸς ὅτι τὸ βλέμμα ζωγράφου δύναται νὰ ζητήσῃ. Ἡ ἄκρα τῶν ἀνακτόρων προχωρεῖ ὡς ἀκρωτήριον ἢ ὡς ἄκρα πλατυνομένη μετὰ τῶν τριῶν θαλασσῶν, ἀπέναντι τῆς Ἀσίας· τὸ δὲ ἀκρωτήριον τοῦτο ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν ἀνακτόρων, ἐπὶ τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ, μέχρι τῆς μεγάλης σκιάδος τοῦ Σουλτάνου ἀπέναντι τῆς ἀποβάθρας τοῦ Πέρρα, ἐνδέχεται νὰ ἔχη περιφέρειαν τριῶν τετάρτων λέυγης. Εἶναι δὲ τοῦτο τρίγωνον οὐτινος· ἡ βᾶσις εἶναι τὸ ἀνάκτορον, τοῦ ὁποῖου ἡ ἄκρα βυθίζεται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ πλειεῖς

ρὰ ἡ ἐκτενεστέρα βλέπει ἐπὶ τοῦ ἑσω-
 τερικοῦ λιμένος ἢ κόλπου τῆς Κωνσταν-
 τινουπόλεως. Ἐκ τοῦ μέρους ἐνθα ἐγὼ ἴ-
 σταμαι τὸν βλέπω ὀλόκληρον· σύγκριται
 δὲ ἀπὸ δάση δένδρων γιγαντιαίων τῶν
 ὀποιῶν τὰ στελέχη ἐξέρχονται, ὡς στῆ-
 λαι, ἐκ τῶν τειχῶν, καὶ τῶν δωμάτων τοῦ
 περιβόλου, ἐκτείνοντα τοὺς κλάδους τῶν
 μέχρι τῶν κιοσκίων, ἐπὶ τῶν κανονοστοι-
 χίων καὶ τῶν πλοίων τῆς θαλάσσης·
 αὐτὰ τὰ δάση, ζοφερὸν ἔχοντα πρᾶσινον
 στιλπνὸν χρῶμα, διατέμνονται ὑπὸ λι-
 μίωνων χλοερῶν, ὑπὸ ἀνθοκομείων δρυ-
 φράκτων, ὑπὸ βαθμίδων μαρμαρίνων, ὑπὸ
 τεμενῶν ἐπίσης λεπτῶν ὡς ἱστὸς πλοίων
 καὶ ὑπὸ τῶν θόλων τῶν ἀνακτόρων, τῶν
 τεμενῶν καὶ τῶν κιοσκίων ἄτινα περικυ-
 κλοῦσιν αὐτοὺς τοὺς κήπους· θέα κατὰ τι-
 ὁμοίαν πρὸς ἐκείνην τὴν ὀποιᾶν προσφέ-
 ρουσι τὰ ὑψώματα, αἱ κλιτύες καὶ τὸ
 ἀνάκτορον τοῦ Σαὶν Κλοῦ, ὅταν τὰ πα-
 ρατηρήσις ἀπὸ τῶν ἀντικειμένων ὀχθῶν
 τοῦ Σηκουάνα ἢ ἀπὸ τῶν λόφων τοῦ Με-
 δόν· αἱ ἀγροτικαὶ τοποθεσίαι περικυ-
 κλοῦνται ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἀπὸ τριῶν
 μερῶν καὶ φαίνονται ἀπὸ τοῦ τετάρτου
 μέρους ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν πολυαριθ-
 μων τεμενῶν καὶ ὑπὸ τὸ πλῆθος οἰκιῶν καὶ
 ἀγυιῶν ἐξ ὧν συνίσταται ἡ ἀλιθὴς Κωνσταν-
 τινούπολις, ἢ ἡ πόλις τοῦ Σταμπούλ. Τὸ
 τέμενος τῆς Ἀγίας Σοφίας, Ἅγιος Πέτρος
 τῆς Ῥώμης ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἀνυψοῖ τὸν
 ὀγκώδη καὶ γιγαντιαῖον θόλον του ὑπε-
 ράνω καὶ ὄλως πλησίον τῶν τειχῶν τῶν
 περιβαλλόντων τὰ ἀνάκτορα. Ἡ ἁγία Σο-
 φία εἶναι λόφος ἄμορφος ἐκ λίθων ἐπι-
 σεσωρευμένων καὶ ἐχόντων ἐπ' αὐτῶν θό-
 λον λάμποντα εἰς τὸν ἥλιον ὡς θάλασσαν
 μολύβδινον· περαιτέρω, τὰ νεώτερα τεμένη
 τοῦ Ἀχμέτου, τοῦ Βαγιαζίτου, τοῦ Σο-
 λιμᾶν, τοῦ Σουλτανιᾶ, ἐξορμῶσι πρὸς τὸν
 οὐρανὸν μετὰ τῶν μιναρῶν αὐτῶν δια-
 τεμνομένων ὑπὸ μαυριτανικῶν στοῶν·
 κυπάρισσοι χοιδραὶ ὡς ὁ κορμὸς τῶν μι-
 ναρέδων, τοὺς συνοδεύουσι καὶ ἀποτελοῦ-
 σιν ἀντίθεσιν πανταχοῦ, ὡς ἐκ τοῦ μέλα-
 νος φυλλώματος αὐτῶν πρὸς τὴν διαλάμ-
 πουσιν λάμψιν τῶν οἰκοδομῶν. Εἰς τὴν
 κορυφὴν τοῦ πλατυνομένου λόφου τοῦ
 Σταμπούλ, παρατηρεῖ τις, ἐν τῷ μεταξύ
 τῶν τοίχων τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν κορυφῶν
 τῶν μιναρῶν μίαν ἢ δύο σήλας ὀρχαίας

μαυρισμένας ἐκ τῶν πυρκαϊῶν καὶ χαλ-
 κόχρους ἐκ τοῦ χρόνου. Εἶναι δὲ ταῦτα
 ἐρείπια τινὰ τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου,
 ὀρθια ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Ἱπποδρομίου
 ἢ Ἀτμεϊδᾶν· ἐκεῖ ἐπίσης ἐκτείνονται εὐ-
 ρύχωροι γραμμαὶ πολλῶν ἀνακτόρων τοῦ
 Σουλτάνου ἢ τῶν Βεζυρῶν του. Τὸ Δι-
 θάνιν, μετὰ τῆς πύλης του ἧτις ἔδωκε
 τὸ ὄνομα τῆς εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν εἶ-
 ναι ἐντὸς τοῦ συμπλέγματος τούτου
 τῶν οἰκοδομῶν· ὑψηλότερον καὶ ἀπο-
 χωριζόμενον ἀποτόμως ἐπὶ τοῦ κυα-
 νοχρόου ὀρίζοντος τοῦ οὐρανοῦ, μεγαλο-
 πρεπὲς τέμενος στέφει τοὺς λόφους καὶ
 βλέπει πρὸς τὰς δύο θαλάσσης· ὁ χρυ-
 σοῦς θόλος του κτυπώμενος ὑπὸ τῶν ἀκτί-
 νων τοῦ ἡλίου, φαίνεται ἀντανακλῶν τὴν
 πυρκαϊᾶν· καὶ ἡ δικράνεια τοῦ θόλου καὶ
 τῶν τειχῶν ὑπερβαίνουσι τὰς ἀερώδεις
 στοὰς, διδοῦσιν ἐπιφάνειαν μνημείου
 ἐξ ἀργύρου ἢ ἐξ ὑποκυάνου πορτελά-
 νης· ὁ ὀρίζων ἐκ τούτου τοῦ μέρους
 τελειώνει ἐκεῖ, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς καταβαί-
 νει πάλιν ἐπὶ δύο ἄλλων πλατέων λόφων
 βρασταζόντων ἀδιακόπως τεμένη, ἀνάκτορα
 οἰκία· ἐξωγραφισμένας, μέχρι τοῦ βάθους
 τοῦ λιμένος, ἐνθα τὸ πλάτος τῆς θαλάσ-
 σης ἐλαττοῦται ἀνεπαίσθητως καὶ χά-
 νεται ὑπὸ τὰ εὐφρόσυνα δένδρα τῶν γλυ-
 κέων ὑδάτων τῆς Κύρως. Ἐὰν ὁ ὀφθα-
 λμὸς ἀναθεωρῇ τὸν κόλπον, περιπλα-
 νᾶται ἐπὶ ἱστῶν συσσωρευμένων εἰς τὴν ἄ-
 κραν τῆς ἀποβάθρας τῶν Νεκροταφείων,
 τοῦ ὀπλοστασίου, καὶ ὑπὸ τὰ δάση
 κυπάρισσων ἄτινα καλύπτουσι τὰς πλευ-
 ρὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως· βλέπει
 τὸν πύργον τοῦ Γαλατᾶ, κτισθέντα
 ὑπὸ τῶν Γενουανσίων, ἐξέρχόμενον ὡς
 ἱστὸν πλοίου ἀπὸ πλῆθος οἰκιῶν καὶ
 λευκούμενον μετὰ τοῦ Γαλατᾶ καὶ
 τοῦ Πιέρ, ὅμοιον μὲ τέρμονα κολοσι-
 αῖον κατὰ τὸ μέγεθος μετὰ δύο πό-
 λεων, καὶ ἐπανέρχεται νὰ ἀναπαυθῇ ἐπὶ
 τέλους ἐπὶ τῆς ἰσχυρῆς λεκάνης τῆς Προ-
 ποντιδος, μετὰ τὴν Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Ἰ-
 δοῦ τὰ συστατικὰ μέρη τῆς εἰκόνης· ἀλλ,
 ἐὰν προσθέσετε εἰς αὐτὰ τὰ κύρια χαρα-
 κτηριστικὰ ἐξ ὧν συντίθεται τὸ ἄπειρον πε-
 ριβάλλον τὸ ὀποιον τὴν περικαλύπτει καὶ
 τὴν καθιστᾶ ἐπιφανεστέραν μετὰ τὸν οὐρα-
 νοῦ καὶ θαλάσσης, τὰς μακρὰς σειρὰς τῶν
 ὀρέων τῆς Ἀσίας, τοὺς χαμηλοὺς καὶ ἀτμώ-

δεις ὀρίζοντας τοῦ κόλπου τῆς Νικομη-
 δείας, τὰς ὀρεῖς τῶν ὀρέων Ὀλύμπου καὶ
 Πιρούσης αἰτίνες ἐπιφανίζονται ὀπισθεν τῶν
 ἀνακτόρων, πέραν τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρ-
 μαρᾶ, καὶ αἰτίνες ἐκτείνουσι τὰς εὐ-
 ρείας χιόνας τῶν ὡς νεφέλας λευκὰς εἰς
 τὸ στερέωμα· ἐὰν προσθέσετε εἰς αὐτὸ
 τὸ μεγαλοπρεπὲς σύνολον τὴν χάριν καὶ
 τὸ ἄπειρον χρῶμα αὐτῶν τῶν ἀναριθμή-
 των λεπτομερειῶν· ἐὰν ὑποθέσετε διὰ
 τῆς διανοίας τὰς ποικιλίας τοῦ οὐρα-
 νοῦ, τοῦ ἀνέμου, τῶν ὥρων τῆς ἡ-
 μέρας ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς πό-
 λεως· ἐὰν ἰδῆτε τοὺς στόλους τῶν ἐμπο-
 ρικῶν πλοίων ἀποσπυμένους ὡς ἀγέλας
 θαλασσιῶν πτηνῶν ἐκ τῆς ἀκρας τῶν μαύ-
 ρων δασιῶν τῶν ἀνακτόρων, ἀναγομένους
 εἰς τὸ μέσον τοῦ κόλπου καὶ βυθιζόμενους
 ἡσύχως εἰς τὴν Προποντιδα καὶ σχηματί-
 ζοντας πάντοτε συμπλέγματα νέας· ἐὰν ἰ-
 δῆτε τὰς ἀκτῖνας τοῦ δύντος ἡλίου ἐπι-
 ψυούσας τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων καὶ τῶν
 μιναρῶν καὶ θερμαινούσας ὡς ἀντανα-
 κλάσεις πυρκαϊᾶς τοὺς ἐρυθροὺς τείχους
 τῆς Χρυσουπόλεως καὶ τοῦ Σταμπούλ.
 ἐὰν ὁ πνέων ἀνεμὸς ἢ ὁ ἐξομαλύνων τὴν
 θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ ὡς λίμνην ἐκ μο-
 λύβδου χυτοῦ, ἢ, ῥυτιδῶν ἐλαφρῶς τὰ ὕ-
 δατα τῆς Προποντιδος, φαίνεται ἐκτείνων
 ἐπ' αὐτῶν τὰ στιλπνὰ ὄμματα μεγάλου
 ἀργυροῦρου ἀμφιβλήστρου· ἐὰν ὁ κα-
 πνὸς τῶν ἀτμοπλοίων ὑψοῦται καὶ περι-
 στρέφεται ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεγάλων κυ-
 ματιζόντων ἱστιῶν τῶν πλοίων ἢ τῶν
 φρεγάδων τοῦ Σουλτάνου· ἐὰν τὸ τηλε-
 βόλον τῆς προσευχῆς ἡγῆ κατὰ παρά-
 τασιν ἐκ τοῦ καταστρώματος τοῦ στό-
 λου μέχρι τῶν κυπαρίσσων τοῦ Νεκρο-
 ταφείου· ἐὰν οἱ ἀναριθμητοὶ θόρυβοι τῶν
 ἐπτά πόλεων καὶ τῶν ἀναριθμητῶν οἰκο-
 δομῶν ὑψοῦνται κατὰ ῥιπὰς ἐκ τῆς πό-
 λεως καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ σὰς φθάνου-
 σι φερόμενοι διὰ τῆς αὔρας, μέχρι τοῦ
 λόφου ὀπίθεν ἐποπτεύετε· ἐὰν συλλογι-
 σθῆτε ὅτι αὐτὸς ὁ οὐρανὸς ἦναι σχεδὸν
 πάντοτε τόσον βαθὺς ὅσον κατὰ τὸν ὅτι
 αὐτὰ αἱ θάλασσα καὶ οἱ φυσικοὶ λι-
 μένες εἶναι πάντοτε ἡσυχοὶ καὶ ἀσφαλεῖς·
 ὅτι ἐκάστη οἰκία τῶν μικρῶν τούτων ὀχ-
 θῶν εἶναι κόλπος ἐνθα τὸ πλοῖον δύνα-
 ται νὰ καταφύγῃ εἰς πάντα καιρὸν ὑπὸ
 τὰ παράθυρα, ἐνθα κατασκευάζουσι καὶ

ρίπτουσι εἰς τὴν θάλασσαν τρίκροτα
 ὑπ' αὐτὴν τὴν σκιάν τῶν πλατάνων τῆς
 ὀχθῆς· ἐὰν ἐνθυμηθῆτε ὅτι εἰσθε εἰς Κων-
 σταντινούπολιν, εἰς τὴν βασιλεύουσαν ταύτην
 τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας, εἰς αὐτὸ ἀκρι-
 βῶς τὸ σημεῖον ἐνθα τὰ δύο ἡμισφαίρια
 τοῦ κόσμου ἐφθασαν, ἀπὸ καιροῦ εἰς και-
 ρόν, ἢ νὰ συσφιγγῶσιν ἢ νὰ πολεμήσωσιν·
 ἐὰν ἡ νύξ σὰς καταλάβῃ εἰς τὴν θεωρίαν
 ταύτην ἧτις οὐδὲ ὡς κουράζει τὸν ὀρθαλ-
 μόν· ἐὰν οἱ φάρσι τοῦ Γαλατᾶ τῶν ἀνα-
 κτόρων, τῆς Χρυσουπόλεως καὶ τὰ φῶτα τῶν
 ὑψηλῶν πριμνῶν τῶν πλοίων ἀνάπτουσι·
 ἐὰν οἱ ἀστῆρες ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀρχί-
 σωσι νὰ διακρίνωσιν ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλ-
 λον εἴτε κατὰ συμπλέγματα ἀπὸ τοῦ
 κυανοῦ στερέωματος καὶ περικαλύπτουσι
 τὰς μαύρας κορυφὰς τῆς ἀσιανῆς παρα-
 λίας τὰς χιονοστεφεῖς κορυφὰς τοῦ Ὀ-
 λύμπου, τὴν Πρίγκηπον τὴν σκυθρωπὸν ὀ-
 ροπέδιον τῶν ἀνακτόρων, τοὺς λόφους τοῦ
 Σταμπούλ καὶ τὰς τρεῖς θαλάσσης, ὡς
 κυανοῦν δίκτυον κεκοσμημένον διὰ μαρ-
 γραφικῶν, ἐνθα ἅπαντα αὐτὴ ἡ φύσις φαί-
 νεται κολυμβῶσα· ἐὰν τὸ γλυκύτατον
 φέγγος τοῦ στερέωματος ἐνθα ἡ ἀνατέλλ-
 λουσα σελήνη ἀναβαίνει, ἀφίγη ἀρετὸν
 φῶς διὰ νὰ βλέπῃ τις τοὺς μεγάλους σωρούς
 τῆς εἰκόνης ταύτης, ἐξαλείψουσα ἢ δει-
 κνύουσα τὰς λεπτομερείας, ἔχετε καθ'
 ὄλας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς
 τὸ μεγαλοπρεπέστερον καὶ μᾶλλον θελξι-
 κάριον θέαμα τὸ ὀποιον δύναται νὰ θαυ-
 μάσῃ ἀνθρώπινον βλέμμα· εἶναι μέθη τῶν
 ὀφθαλμῶν μεταδιδόμενη εἰς τὸν νοῦν, θάμ-
 βος βλέμματος καὶ ψυχῆς.

Μετάφρασις

Α. Κ.

II ΑΥΤΟΜΑΘΗΣ ΧΩΡΙΚΗ

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Πρὸ τινῶν ἐτῶν χωρική τις Γαλλίς τὸ
 21 τῆς ἡλικίας τῆς ἄγουσα ἔτος, ὄψεως
 ζωηρᾶς καὶ ὕψους σεμνοῦ καὶ συνάμα πλή-
 ρους θάρρους, μετέβη παρὰ τῷ ἐρημερίῳ
 πρὸς ὃν λέγει, ὅτι ἀκούσασα νὰ λαλῶσι
 περὶ τῆς πρὸς τὰς νέας τὰς προωρισμένας

διὰ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα καλοκαγαθίης του, ἤλθε παρακλητικῶς αἰτούσα τὴν προτοσίαν του.

— Ἀλλὰ τέκνον μου, τῇ ἀπεκρίθη ὁ ἐφημέριος, ἵνα λάβῃς τὴν ἀδειαν τοῦ διδάσκειν, εἶναι ἀνάγκη προηγουμένως νὰ λάβῃς διδασκαλικὸν πτυχίον καὶ διὰ τὸ γεῖναι τοῦτο, πρέπει νὰ υποβληθῇς εἰς ἐξετάσεις. Κέκτησαι τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενην ἐκπαίδευσιν;

— Κατὰ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν ἔμαθον τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν μετὰ ταῦτα ἐμαθήτευσά ὡς ῥάπτρια καὶ ἤδη ἀσχολοῦμαι εἰς τὸ ἔργον μου διημερεύουσα ἀπὸ ἓν εἰς ἄλλο ἀγροκίπιον καὶ κερδίζουσα τὰ ἑξ ἑσολδία μου καθ' ἡμέραν. Πλὴν ἡ βελόνη δὲν ἐργάζεται διότι ὁ νοῦς μου περισπᾶται εἰς σκέψεις τοῦ πῶς νὰ γίνω διευθύντρια παρθεναγωγείου.

— Τὸ ν' ἀναγινώσκῃ τις καὶ νὰ γράφῃ, καλὴ μου κόρη, λέγει αὐτῇ ὁ ἐφημέριος, εἶναι καλόν. Ἀλλὰ τοῦτο μόνον δὲν ἀρκεῖ. Ἀνάγκη νὰ γνωρίζῃς καλῶς τὴν γλῶσσαν μας, ὀρθογραφίαν ἐντελῆ, γεωμετρίαν, ἱστορίαν νὰ ἦσαι κάτοχος πλέον ἢ τῶν τεσσάρων πράξεων τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τέλος ἱκανὴ νὰ κάμῃς σύνθεσιν τινα.

— Ἐλπίζω, ἅγιε ἐφημέριε, ὅτι θέλει εἶσθαι ἀρκετὰ καλὸν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν δοκιμασιῶν τούτων μετὰ τὴν ἡμερησίαν ἐργασίαν ἐπίστρεφον τὸ ἑσπέρας εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ κατεγινόμεν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς νυκτός καὶ πάσας τὰς Κυριακάς εἰς μελέτην τῶν βιβλίων τὰ ὅποια ἡγόραζον με τὰς μικρὰς μου οἰκονομίας. Τέλος ἤλθον νὰ σὰς παρακαλέσω ὅπως εὐαρεστηθῆτε νὰ με ἐξετάσετε τιθεμαι ὑπὸ τὴν κρίσιν σας καὶ πιστεύω ὅτι θέλετε μοῦ εἶπει εὐκρινῶς ἀνδύναμαι νὰ ἐλπίζω τὴν ἐπιτυχίαν πτυχίου πρωτοβαθμίου.

— Πρωτοβαθμίου! Πρὸς Θεοῦ! Εἶναι δυνατὸν νὰ διανοῆται τὸ τοιοῦτον! . . . Διὰ τὴν τύχην πτυχίου τοιοῦτου, ἀπαιτεῖται νὰ ἀποκριθῇς καλῶς εἰς ὅλην τὴν ἀριθμητικὴν, νὰ γνωρίζῃς τὴν κοσμογραφίαν, ὀλίγην γεωμετρίαν, τὴν φωνητικὴν μουσικὴν καὶ μάλιστα νὰ παίζῃς κανὲν ὄργανον. Νομίζω ὅτι δὲν ἔμαθες οὔτε κύμβαλον οὔτε ἄρπαν.

— Βεβαίως ὄχι! . . . Ἀλλ' ὁ νόμος,

ἅγιε ἐφημέριε, ἀπαιτεῖ ἐξέπικτος τὴν ἄρπαν ἢ τὸ κύμβαλον;

— Ὅχι! ὁ νόμος ὀρίζει ὅτι πρέπει νὰ γνωρίζῃ τις ἀρκετὰ καλῶς τὴν μουσικὴν ὥστε νὰ παίζῃ ἐν ὄργανον. Τὰ ὄργανα δὲ ταῦτα μαθητεύουσι συνήθως αἱ νεάνιδες εἰς τὰ παρθεναγωγεία μας. Μολαταῦτα νομίζω ὅτι ὅχι εὐχαριστηθῶν καὶ μετὰ τὴν κιθάραν.

— Λοιπὸν, ἅγιε ἐφημέριε, ἐπειδὴ ὁ νόμος ἀπαιτεῖ νὰ γνωρίζῃ τις μόνον τὴν μουσικὴν, χωρὶς νὰ ὀρίξῃ τὸ ὄργανον, εἶμαι ἡσυχος, ἐπειδὴ μόνον ἔμαθα νὰ παίζω ὄργανόν τι.

— Καὶ ποῖον;

— Ἴδού το . . . ἡ νεαρά χωρικὴ ἐξήγαγε τότε τοῦ κόλπου τῆς, θὰ μαντεύσετέ τι; . . . μικρὸν αὐλόν. Ὁ ἐφημέριος ἐγέλασε, ἡ δὲ νεάνις ἠρυθρίασεν ἀλλὰ ὑποθέσασα ὅτι ὁ σεβάσμιος ἐφημέριος ἐγέλα νομίζων ὅτι δὲν γνωρίζει νὰ παίζῃ, ἀπεφάσισεν αἰρνης καὶ ἤρξατο ἐξάγουσα μελωδικωτάτους ἤχους ἐκπλήττοντας τὸν ἀκροατήν.

Ὁ ἐκκλησιαστικὸς οὗτος, τέκνον τοῦ λαοῦ, ἐσκέπητο ὅτι μία κόρη ἦτις ἔμαθε μόνον νὰ παίζῃ τὸσον καλῶς αὐλὸν μάλιστα, δὲν ἦτο ἐκ τῶν συνήθων ἀνθρώπων. Ἔλαβε τὴν καλοσύνην νὰ τὴν ἐξετάσῃ εἰς ὅλα τὰ μαθήματα καὶ ἐξεπλάγη παρατηρήσας εἰς ποῖον μέγα μαθήσεως σημείον ἔφθασε διὰ μόνων τῶν προσπαθειῶν τῆς ἢ πτωχῆ αὐτῆ ῥάπτρια τῆς ἐξοχῆς.

Ἐβεβαίωσε δ' αὐτὴν ἀδιστακτικῶς ὅτι ἡδύνατο θαρρόντως νὰ υποβληθῇ εἰς ἐξετάσεις. Τὴν ὑπεχρέωσεν ὅμως νὰ μὴ παίζῃ τὸν αὐλόν, διότι οὔτε οἱ ἐξετάζοντες, οὔτε οἱ λοιποὶ μαθηταὶ θὰ κατῴρθουν νὰ καταστείλωσι τὸ μεδίαμα ὅπερ ἤθελε βεβαίως διεγείρει ἢ περιέργος αὐτῆ δοκιμασία καὶ αἱ ἐξετάσεις θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ περαιωθῶσιν.

Ἡ ἐπιτροπὴ κατελήθη, ὅπως καὶ ὁ ἐφημέριος ὑπὸ θαυμασμῶν διὰ τὰς ποικίλας καὶ βαθεῖας γνώσεις τῆς νέας χωρικῆς εἰς τὴν παμπηρεῖ ἐδύθει τὸ πρωτοβάθμιον πτυχίον καὶ ἦτις διευθύνει σήμερον ἐκπαιδευτικὸν κατάστημα, δὲν λέγομεν εἰς ποῖον μέρος, ἀλλ' ἐγγυώμεθα περὶ τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ ἀνεκδοτοῦ ἐκ τῆς ὁμολογίας τοῦτε ἐφημερίου καὶ μιᾶς διευθυντρίας παρθεναγωγείου τοῦ ἀνωτέρω βαθ-

μοῦ, ἥτις γνωρίζει καλῶς τὴν νέαν αὐτομάθῃ χωρικὴν, ἥς τὴν ἐκπληκτικὴν ἀλλ' ἀληθῆ ἱστορίαν ἀφηγήθημεν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

ὑπὸ

Δ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Δὲν δισταζόμεν νὰ εἰπωμεν ὅτι διὰ τοῦ νέου τούτου συγγράμματός του ὁ Κ. Δ. Παπαρρηγόπουλος εἰσήγαγε παρ' ἡμῶν νέον εἶδος τέχνης, ἐνούσης τὸ ἐμβριθὲς μετὰ τοῦ εὐτραπέλου, τὸ δρᾶμα μετὰ τῆς βαυτιέρας ψυχολογίας, τὸ παράδοξον μετὰ τῆς ἠθικῆς, τὸ σόφισμα μετὰ τῶν διεπουσῶν τὸ ἀνθρώπινον γένος κοινωνικῶν ἀρχῶν. Εἶς μόνος διάλογος δύο ἢ πλειοτέρων προσώπων καταδεικνύει τὸ πρωτότυπον τοῦ χαρακτήρος τῶν προσώπων τούτων, περικλείει ποικίλιαν γνώσεων ἱστορικῶν ἢ κοινωνιολογικῶν, διαγράφει κανόνες βίου, μορφώνει ψυχὰς, διορθοῖ τὰ ἐσφαλμένα, καταστρέφει πολ- λάκις τὰ τυρλῶς παραδεδεγμένα. Οὐδεμία δρχματικὴ κίνησις κατὰ τὸν διάλογον τοῦτον φαίνεται, ἀλλ' ὅμως ἐκτίθεται ὀλόκληρον δι' αὐτοῦ δρᾶμα ψυχικῶν περισπασμῶν προερχομένων ἐκ τῆς παραδοχῆς ἀρχῶν συνταίνουσῶν μὲν πρὸς κατάρτισιν κοινωνίας, ἀλλ' ἀνεπαρκῶν πρὸς γέννησιν καὶ διατήρησιν ψυχικῆς ἀρμονίας, καὶ δὴ αἰτίων πολλάκις συγκρούσεως μετὰ τὸ πόθων καὶ καθήκοντος, πάλης ἀνευ ἀποτελέσματος φανεροῦ, ἀλλὰ κρυφίως ὑφισχημένης καὶ ἀοράτως ἐπενεργούσης ἐπὶ τὰς γενεάς. — Τὰ πρόσωπα τῶν Χαρακτήρων τοῦ Κ. Παπαρρηγόπουλου εἶναι ἀλλόκοτα, ἀλλ' οὐχ' ἦττον ὑπάρχοντα πᾶς τις μάλιστα, καὶ ὁ ἀπαθίστατος τῶν φιλοσόφων ἀν ἐξετάσῃ ἐν ἐκείνῳ τὰς διαφόρους ὁρμὰς του, τὰς ἀνευ λόγου δυσθυμίας του, τὰς ἀπρόοπτος καὶ αἰφνιδίους εὐθυμίας του, τὸσας ἄλλας συγκινήσεις του, ἃς παρορᾷ μὲν ἀλλ' οὐχ' ἦττον αἰσθάνεται, ἤθελεν εἰρεθῆ εἰς τὴν θέσιν ἐνός τῶν διαλεγόμενων προσώπων εἰς ἓνα ἐκ τῶν Χαρακτή-

ρων, οὐδ' ὁμολογοῦμεν δυσκόλως δυνάμεθα ν' ἀναλύσωμεν.

Ἐπέτυχε πολὺ ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν χαρακτήρων του, μολοντί δύσκολον φαίνεται ἐξ ὑπαρχῆς τὸ πρᾶγμα, τὸ νὰ παραστήσῃς ζωικὸν χαρακτήρα προσώπου, διὰ μιᾶς μόνης σκηνῆς τοῦ βίου αὐτοῦ, καὶ ταύτης ἐκ τῶν καθημερινῶν, ἴσω; δὲ καὶ συνηθεστέρων. Εἰς μὲν τοὺς κοινωνικοὺς αὐτοῦ χαρακτήρος ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος φαίνεται μελετήσας καλῶς τὰ ἐλατήρια ὅλα τοῦ παρ' ἡμῶν ἠθικοῦ βίου φαίνεται γνωρίζων καλῶς τὰ μυχαιότερα τῶν αἰσθημάτων καὶ διὰ μικρᾶς μελέτης ἀναλύσας αὐτάς· φαίνεται ἀριστος φιλόσοφος ἐφαρμοζῶν εἰς τὰ ὑπάρχοντα τὴν φιλοσοφίαν αὐτοῦ καὶ βασιζῶν ταύτην ἐπὶ τῶν ἀνεξήγητων διὰ τοὺς πολλοὺς βιωτικῶν περιπετειῶν καὶ μεριμνῶν καὶ δυσταρεσκευῶν, μικρῶν μὲν ὡς μὴ ἐπιβραβεύουσῶν τὸν ὑλικὸν βίον, μεγάλων ὅμως ὡς δυναμένων συχνὰ νὰ μᾶς ἀφαιρέσωσι τὸν ὑπνον ὀλοκλήρου νυκτός. Βαίνει ὁ συγγραφεὺς εἰς περαιτέρω τὸν ἰδιότροπον ἐκείνου ἀνθρώπου, τὸν ἀκκατλήπτως τὸ παράδοξον πράττοντα ἀποδεικνύει ὀρθῶς σκεπτόμενον καὶ προνοοῦντα διὰ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ. Τὸν φιλήσυχον ἐκείνου πολίτην, τὸν καυγώμενον ἐπὶ τῷ θωρακισμῷ αὐτοῦ κατὰ πάσης ψυχικῆς προσβολῆς, ἀποδεικνύει τυφλώττοντα πρὸς τοὺς μυχίους αὐτοῦ παλμούς. Ἴν γένει, θέτει ἀείποτε εἰς παραλληλισμὸν τὰ ἀπαιτούμενα μετὰ τῶν ἐμφύτων ὁρμῶν, τοὺς κοινωνικοὺς θεσμούς μετὰ τῶν ἀνεξαρτήτων αἰσθημάτων καὶ τέλος μελετᾷ ἐπὶ τῆς ἐφικτῆς τῷ ἀνθρώπῳ οὕτως ἔχοντι εὐδαιμονίας καὶ ἐπὶ τῆς ὑπαρχούσης ἀλλ' ἀρκῶς ἐνεργούσης ψυχικῆς βίας, τίς οἶδε τίνος ἔνεκεν.

Ἴναι ἀληθές, χάριν τοῦ σοφίσματος καταρρίπτει πολλάκις ὁ παράτολμος συγγραφεὺς ἀληθείας γενομένας βάσεις κοινωνικῆς ὑπάρξεως· ἀλλὰ τοῦτο γίνεται χάριν τοῦ τερπνοῦ ἐν τῷ σπουδαίῳ ἐλεύθερος ὁ βουλόμενος νὰ μὴ παραδεχθῇ τὸ σόφισμα· ὅπως δὴποτε ὅμως θὰ μελετήσῃ ἐπ' αὐτοῦ, θὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ βῆθη τῆς διανοίας του νὰ ἴδῃ τί συμβαίνει ἐκεῖ· τοῦτο δὲ ἐπιζητεῖ καὶ ὁ συγγραφεὺς παρὰ τῷ ἀναγνώστῃ· τίς οἶδε ποῖος τῶν δύο ἔχει δίκαιον· πάντες οἱ

ἄνθρωποι δὲν εὐρίσκονται πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν.

Εἰς δὲ τοὺς δύο ἢ τρεῖς ὑπάρχοντας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ ἱστορικοῦ χαρακτήρα, ἢτοι μεγάλων ἱστορικῶν προσώπων ἰχνογραφίας, ἀνακαλύπτει τις γινώσκων τῆς ἱστορίας καὶ εὐχέρειαν τοῦ ἀναζητεῖν τὸ ἄτημον πολλάκις αἰτίων τῶν μεγαλητέρων τῆς ἱστορίας συμβεβηκότων ἢ τὴν συνέπειαν, ἣν δυσκόλως τις καὶ μετὰ μικρὰν τῆς ἱστορίας μελέτην ἤθελεν εὑρεῖ. Φιλοσοφεῖ ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς οὐχὶ πλεον ἐπὶ ἀτόμων ἀλλὰ ἐπὶ γενεῶν γενεῶν καὶ ἐπὶ αἰώνων ὀλοκλήρων. Ἐξίσταται τις πρὸ τῆς εἰκόνης τοῦ Νέρωνος, τῆς Μεσσαλίνας, διὰ τὴν ὁμοιότητα ἣν μόλις εἶχε μαντεύσει βλέπων διὰ τοῦ σκοπούς τῶν σβεσθέντων αἰώνων· καὶ δὲν ἀπορεῖ πλέον πῶς ὁ Νέρων ἦτο Νέρων καὶ ἡ Μεσσαλίνα Μεσσαλίνα, ἀφοῦ ἀκούσῃ αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἐπὶ ὀλίγων ὥραν. Αἰσθάνεται τις τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἀνακαλύψεως· θαυμάζει τὸ βαθὺ τοῦ συγγραφῆως βλέμμα καὶ τὴν διορατικότητα αὐτοῦ.

Τοιοῦτοι οἱ χαρακτηρισμοὶ τοῦ νέου Κ. Παπαρρηγοπούλου, λίαν καταλλήλως καὶ κυριολεκτικῶς *Χαρακτήρες* κληθέντες. Οὐχ ἦ-τον ὅμως εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν ἀπαντᾶται καὶ κινήσεις δραματικῆ καὶ σκηναϊκῆ ποικιλία, ὅσας αὐταὶ συντείνουσιν ἐτι μᾶλλον πρὸς ἀκριβῆ ἀπεικόνισιν τῶν προσώπων· ἄλλως ἴσως ἢ ἀπέβαινον λίαν ξηροὶ καὶ μονότονοι. Οὕτως ἡ *Μεσσαλίνα* π. χ. εἶναι δραματικὸν πλῆρες ἔχον τὴν δέσιν καὶ τὴν λύσιν αὐτοῦ, ἀνευ καθάρσεως ὅμως, διότι ὁ συγγραφεὺς χαρακτηρίζει ἀπλῶς, οὐδαμῶς ἀποβλέπων εἰς τελικὸν σκοπὸν ἄλλον· ἱκανοποιεῖται ἂν ἐπιτύχῃ μόνον τοῦ σκοποῦ ὃν προσέθετο. Ἐπίσης καὶ ὁ *Γάμος* ἐξ ἀντιλογίας πλησιάζει μᾶλλον πρὸς τὰ *Proverbs* λεγόμενα τῶν Γάλλων, ὧν προεξέρχεται εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ὁ Alfred de Musset ὁ χαριέστερος οὗτος καὶ ἀλιθέστερος καὶ ἐντονώτερος τῶν γάλλων ποιητῶν. Ὡς ἐπὶ τῇ πλείστον ὅμως οἱ *Χαρακτήρες* τοῦ Κυρίου Παπαρρηγοπούλου διεπλάσθησαν οὐχὶ κατὰ τὰ *Proverbs* τῶν Γάλλων, ἀλλὰ κατ' ἄλλο διάφορον σχέδιον. Ταῦτα εἶναι μᾶλλον σκηναϊκὰ ἐκ τοῦ καθ' ἑαυτὸν βίου, πιστὴ ἀντιγραφή τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, περιπέτεια συνήθως ἀπαντῶ-

μένη· καὶ ἔχουσι τὸ ἐνδιαφέρον τῆς κωμωδίας, καὶ τὴν ὠφέλειαν ταύτης παρέχουσι. Ἐνῶ οἱ *Χαρακτήρες* τοῦ συγγραφῆως ἡμῶν ἔχουσι ὑψηλότερον σκοπὸν, χωρὶς νὰ ἔχωσιν ἴσως καὶ τόσῳ ἐθνικὸν χαρακτήρα. Μόνον ὁμοιότητα πρὸς τὰ *Proverbs* ἔχουσι ὡς πρὸς τὸ ἀνηρόν τοῦ διαλόγου, καὶ κατὰ τοῦτο εἶναι ἀξιόπαινος ὁ Κύριος Παπαρρηγόπουλος ἀποδείξας ὅτι δύναται νὰ μορφωθῇ καὶ διὰ τῆς γλώσσης ἡμῶν διάλογος ζωηρὸς, συνομιλία γλαφυρὰ καὶ χαρίεσσα, ἣν εἰς ὑψηλὸν ἀνήγαγον βαθμὸν οἱ Γάλλοι διὰ τῆς εὐμεταχειρίτου πρὸς τοῦτο γλώσσης αὐτῶν. Ἡ γλώσσα ἡμῶν πραγματικῶς μέχρι τοῦδε ἐφαίνετο ξηρὰ καὶ δύσκολος διὰ συνδιαλέξεις ἐν συναναστροφῆς ἐνδιαφερούσας· ἐνομιζαμεν ὅτι στερούμεθα τῶν καταλλήλων πρὸς τοῦτο λέξεων καὶ φράσεων. Καὶ δι' αὐτὸ οἱ εὐφραδεῖς τῶν συναναστροφῶν ἡμῶν παρεδέχθησαν τὴν γαλλικὴν γλώσσαν νομίζοντες ὅτι οὕτω δὲν θυσιάζουσι τὰς ιδέας αὐτῶν εἰς τὴν πτωχότητα τῆς πατρικῆς γλώσσης, ὡς ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξωσιν ιδέαι σαφεῖς καὶ ἀληθεῖς· ἀνευ γλώσσης διαμορφούσης καὶ πολλαπλασιαζούσης βαθμῶν αὐτὰς ἀμυδρὰς κατ' ἀρχὰς καὶ δυσκόλως συλλαμβανόμενας.

Ἡ *Ἐπιστολή*, εἰς καὶ αὕτη ἐκ τῶν *Χαρακτήρων*, εἶναι θαυμασία διὰ τὸν διάλογόν της, ὅσον καὶ διὰ τὸ ἐκλεκτὸν τῆς ὑποθέσεως καὶ τὴν λεπτότητα, μεθ' ἧς ἐπραγματεύθη ταύτην ὁ συγγραφεὺς. Ἡ μελέτη ἐν γένει τοῦ βιβλίου ὅλου πεποιθμεν ὅτι θέλει συντείνει πολὺ εἰς βελτίωσιν πολλῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς τέρψεως ἣν παρέχει καὶ τῆς σπουδαιότητος ἣν ὑπὸ ἔνδυμα εὐτραπέλις περιέχει. Περαιτοῦν ἀξιοῦμεν τὸ βιβλίον τοῦ Κ. Παπαρρηγοπούλου μὲ ὠραίαν καὶ ἐπίχρυσον φιάλην περιέχουσαν εὐωδέστατον ὕδωρ τῆς Κολωνίας· τοποθετημένον τὸ φιαλίδιον πρὸ τοῦ καθρέπτου ἐρατεινῆς Κυρίας φαίνεται ὃν καὶ αὐτὸ ἐν ἐκ τῶν τοσοῦτων μικρῶν πραγμάτων ἀναποφεύκτων σήμερον εἰς τὴν καλλονὴν, ἣτις ἔχει, βλέπετε, τὰς ἀδυναμίας της. Ἀλλ' ὅμως τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο δύναται νὰ καταπαύσῃ τοὺς δριμεῖς πόνους τῆς ἡμικρανίας, καὶ τοι φαίνεται ὅτι ἔχει τόσῳ μικρὰν καὶ ἀσημαντὸν ἀποστολήν. Κατεσκευάσθη δὲ

ὡσαύτως ἵνα καὶ τοὺς λειποθυμοῦντας ζωογονῇ· ἱατρικὰ συμβούλια ἐπεδοκίμασαν τοῦτο καὶ ἐγγυῶνται ὡς περὶ φαρμάκου ἀποτελεσματικῶς ἐνεργούντος· ἂν μέχρι τοῦδε ἡ ἀξίερατος καὶ ὠραία καὶ Κυρία ἐθεώρησε τοῦτο ὡς καλὴν μόνον ὁμηρίαν, ἢ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν θὰ τὸ ἴδῃ ὡς σωτήρ᾽ της, ὅταν κλίνουσα ἐπιχαρίτης τὸ σῶμα, ὡχρὰ τὴν μορφήν, κλείσῃ τὰ μακροβλέφαρα μελανὰ αὐτῆς ὄμματα καὶ στενάζουσα ἐκ βᾶθους . . . λειποθυμήσῃ, τίς οἶδε διὰ ποίαν αἰτίαν.

I. K.

ΑΠΑΥΓΑΣΜΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ὑπὸ

M. H. ΠΕΡΙΔΟΥ

ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΩΝ

(Μετέφρασις τοῦ αὐτοῦ)

Ὁ Κύριος Περίδης συντάκτης τῆς ἀξιολόγου ἐφημερίδος «Ὁ Νόμος» ἀπὸ τριακονταετίας ἀσχολούμενος εἰς συλλογὴν φιλολογικῆς ὕλης καὶ ἐπιποθῶν νὰ συντελέσῃ τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς ὠφέλειαν τῆς τε σπουδαζούσης νεότητος καὶ τῶν συμπολιτῶν του, ἐξέδοτο κατὰ διαφόρους κειροῦς βιβλία ἠθικὰ καὶ χρήσιμα καὶ τελευταῖον ἐν ἐνὶ τόμῳ ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἀπαύγασμα τῆς κοινωνίας*, συλλογὴν ἠθικῶν διηγημάτων ἢ παραδειγμάτων ελλημένων ἐκ τῶν ἱερῶν γραφῶν, τῆς μυθολογίας, τῆς ἱστορίας ἀρχαίας καὶ συγχρόνου, ποικιλλομένων διὰ ῥητῶν ἢ γνωμικῶν τῶν σοφῶν τῆς ἀρχαιότητος φιλοσόφων, τῶν θείων λόγων τῶν ἱερῶν γραφῶν, τῶν νεωτέρων ἠθικολόγων, ἐν οἷς βλέπων τις ὡς ἐν κατόπτρῳ πάσας τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας τοῦ ἀνθρώπου, κινεῖται εἰς ἀποστροφὴν τοῦ κακοῦ καὶ εἰς ζήλωσιν τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ.

Τοιοῦτον ἐν συντόμῳ τὸ *Ἀπαύγασμα*. Βιβλίον ἠθικόν, ἐν εὐλήπτῳ καὶ καθαρῷ γεγραμμένον γλώσσει, πλῆρες ποικίλων γνώσεων καὶ παραδειγμάτων, πλείστων ῥητῶν ὠφέλιμον καὶ διδακτικὸν ἀνάγνωσμα τοῖς παισὶ καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ.

Εἰ καὶ τοιοῦτον τὸ *Ἀπαύγασμα* καὶ τε-

θωρακισμένον μὲ τὴν ἐγγραφὸν σύστασιν τοῦ ὑπουργείου, ὡς κατάλληλον ἀνάγνωσμα διὰ τὰ σχολεῖα, ὅμως δὲν ἤξιώθη τῆς εὐνοίας τῶν δασκάλων οἵτινες μονοπώλιον αὐτοῖ ἢ οἱ πατρῶνες αὐτῶν ἔχοντες τὴν προμήθειαν διδακτικῶν δῖθεν βιβλίων, γίνονται πρόσκομμα εἰς τὴν διάδοσιν παντὸς ἐτέρου τελειότερου καὶ εὐμεθοδεστέρου δυναμένου νὰ στερήσῃ αὐτοὺς τῶν τακτικῶν ὠφελειῶν των.

Ὁ Κύριος Περίδης τὴν δεξιῶσιν τοῦ πολυεῖς ξόδου καὶ διδακτικοῦ τούτου συγγραμμάτων τοῦ βλέπων καὶ γνωρίζων ἐκ πείρας τὴν μικρὰν διαθέσιν τῆς νεωτέρας κοινωνίας εἰς ἀνάγνωσιν ἠθικῶν βιβλίων, ἀπεφάσισεν, ὡς ἐν νεωτέρᾳ τινὶ ἀγγελίᾳ του λέγει, εἰς τὸ ἐξῆς νὰ καταγίνη εἰς *συλλογὴν καὶ σύνταξιν τερπνῶν μὲν καὶ λίαν διασκεδαστικῶν διηγημάτων, ἀλλὰ γεμόντων αἰσχροτήτων, ληστειῶν, ἀρπαγῶν, κλοπῶν, ἀτιμιῶν κλπ.* ἐλπίζων οὕτω διὰ τῆς πωλήσεως τῶν νέων του τούτων τοῦ συρμοῦ ἔργων, ν' ἀναπληρώσῃ τὰ ὡς ἐκ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἠθικῶν προελθόντα κενὰ ἐν τῷ βαλαντίῳ του.

Καὶ δὴ πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἐξεδόθη ὁ πρῶτος τόμος περιεργωτάτου βιβλίου μεταφρασθέντος ὑπ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ καὶ φέροντος τὴν σκανδαλώδη ἐπιγραφὴν *τὰ ἐγκλήματα ἢ τὰ ὄργια τῶν Παπῶν καὶ ὁ νεανικὸς βίος τοῦ νῦν Πάπα Πίου ἐννάτου.*

Ἐν τῷ πρώτῳ τούτῳ τόμῳ ἐκτίθενται διηγηματικῶς καὶ ἐκτενῶς οἱ βίοι τοῦ Βενεδίκτου ἐνάτου καὶ Ἀλεξάνδρου ἕκτου. Ἀπὸ φρίκης καταλαμβάνεται ἀναγινώσκων τις τὰ ἐγκλήματα, τὰ ὄργια τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων οἵτινες διὰ μυρίων κακουργιῶν κατασχόντες τὴν ἔδραν τῶν ἐν τῇ γῆ ἀντιπροσώπων τοῦ Χριστοῦ διεπράξαντο ὅτι αἰσχρὸν ὅτι ἀτιμον ὅτι φρικῶδες. Ἄμα τῇ ἐκδόσει καὶ τοῦ δευτέρου τόμου θέλομεν λαλήσει πλείοτερα περὶ τοῦ περιέργου τούτου βιβλίου τὸ ὅποιον ἐλπίζομεν ὅτι θέλει ἱκανοποιήσῃ τὸν μεταφραστὴν διὰ τῆς μεγίστης καταναλώσεως καὶ τῶν πολλῶν εἰσπράξεων καὶ θέλει ὑπιστηρίξει δυστυχῶς τὴν γνώμην του ὅτι τοιαῦτα βιβλία ἀγοράζονται καὶ ἀναγινώσκονται εὐχαρίστως ἐν σωτηρείῳ ἔτει 1870.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ
ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑ
(μετά πινάκων)

ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ι. δὲ Φ.

Εἰς ὀλίγους μέχρι τοῦδε ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ὡς γνωρίζομεν, ἦσαν γνωστά τὰ μυστήρια τῆς στενογραφίας καὶ ὀλίγιστοι τὸ εὐεργέτημα τῆς γνώσεως αὐτῆς κατενόουν. Πλὴν ἤδη διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ μικροῦ τούτου περὶ στενογραφίας ποιηματίου, γραφέντος κατὰ μίμησιν γνωστοῦ μὲν συστήματος μεταβληθέντος δ' ἐν πολλοῖς καὶ ἐν τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐφαρμοσθέντος γλώσσει, δύναται πᾶς τις ἀνευ διδασκάλου ἐν βραχεῖ χρόνῳ νὰ μάθῃ τὴν τέχνην ἣτις ἀπῆται ἄλλοτε κοπιώδη μελέτη καὶ εἰδικὴν ἱκανότητα· καὶ ἣτις κατέστη ἀπαραίτητος ἀνάγκη εἰς πάντα μὲν ἄνθρωπον, ἰδίᾳ δὲ εἰς τοὺς φοιτητὰς καὶ μαθητὰς, οἵτινες θὰ κατορθώωσι τέλος νὰ μεταφέρωσι τὴν σοφίαν τῶν ἐκυτῶν καθηγητῶν ἐπὶ τῶν ἀψύχων τετραδίων των.

Τὸ ὠφέλιμον τοῦτο βιβλίον συνιστῶμεν εἰς τὸ κοινόν.

Φιλοκάλως τετυπωμένον, πωλεῖται παρὰ τῷ βιβλιοπωλεῖ Περρῆ-Βαμπᾶ ἀντὶ δραχ. 1, 25.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΑΤΟΥ

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Βεβαίως δὲν περιμένετε παρ' ἐμοῦ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ζώου τούτου· δὲν ἤθελον δυναθῆ εἰμὴ νὰ ἐπαναλάβω τὸ τοῦ Σοννίνου δὲ Μανονκούρτου, ὅστις ἀναφέρει μετὰ τρόπου λίαν στομύλου, κατεπειγόντος καὶ ἐταστικοῦ, εἰς λόγον τινά, ὃν περὶ τοῦ γάτου ἐδημοσίευσεν, συνεχόμενον μετὰ τοῦ κρηθροῦ τοῦ Βυρφῶνος. Ὑπερασπίσθη τὸ ζῶον τοῦτο, καθ' ὅλων τῶν μομφῶν, τὰς ὁποίας τῷ ἀποτείνουσιν οἱ φυσιολόγοι, οἱ ἰατροὶ καὶ αἱ γραῖαι. Ὁ γάτος διὰ τοὺς χωρικοὺς καὶ τοὺς κατοίκους τῶν ἀγρῶν ἔχει πολύτιμον προ-

τέρημα, τοῦτέστιν, ἀκαταπαύστως νὰ καταπολεμᾷ τοὺς ποτικούς, τῶν ὁποίων αἱ ζήμια παρέχουσιν αὐτοῖς μεγίστας βλάβας. Καταστρέφει ὡταύτως τοὺς ἀσπάλακας, τοὺς ὄφεις κ.λ. τοὺς ὁποίους κατασκοπεύει μετὰ καρτερίᾳ ἀκατανοήτου καὶ φονεύει ἀνηλεῶς.

Ὁ γάτος εἶναι πασίγνωστος, καὶ ἀνάγκη δὲν ἔχω νὰ χρονολογήω ἐνταῦθα, ὁμιλῶν περὶ τοῦ δερματος, περὶ τῶν ἰθῶν, περὶ τῆς συζευξεως αὐτοῦ, περὶ τοῦ τοκετοῦ καὶ τῶν φροντιδίων, τὰς ὁποίας προσφέρει εἰς τὰ νεογνά του· δὲν θὰ εἶπω ὅτι οἰκιακὸς βίος παρεμφερῶς οὕτω τὸν χροκτῆρά του, διότι ἐθεάθη θήλεια, συνουσιαζομένη μετὰ κυνός, καὶ παράγουσα τέκνα λίαν ἀλλόκοτα (*)· ἀλλ' ὀρέλω νὰ περιορισθῶ ἀναφέρων τὰς νόσους εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκειται καὶ ἐνδέχεται νὰ ὑποκύψῃ, καὶ νὰ δείξω τὸν κίνδυνον ὅστις ὑφίσταται, ἐὰν τις πρὸς τὰς θεραπεί-

πύσθη. Ἡ μᾶλλον ἐπικίνδυνος ἀσθένεια εἶναι ἡ λιχνώδης ψώρα, ἣτις δηλοῦται πρῶτον ἐκ τῶν ὠτων, διὰ τινῶν φυσαλίδων, τῶν ὁποίων ἡ ἐπικράτησις προχωρεῖ μέχρι τῆς βίνος, καὶ τέλος περικυκλοῖ τὴν κεφαλὴν ὁλόκληρον ἐπὶ τέσσαρας ἢ πέντε ἡμέρας· τὸ κακὸν προχωρεῖ πολλᾶκις μέχρι τῶν τῶν ποδῶν, ἐὰν δὲν ἀντιστώσιν ἐγκαιρῶς εἰς τὴν ταχείαν αὐτῆς πρόοδον. Ἡ φαρμακία τὴν ὁποίαν διεγείρει ἡ ψώρα αὕτη εἶναι τόσον ὀχληρὰ, ὥστε τὸ ζῶον δὲν πύει τοῦ νὰ ζῆται· καὶ παρευθὺς γίνεται τόσον καλλητικὴ ὥστε εἶδον νὰ μεταταχθῆ αὕτη καὶ εἰς ἀνθρώπους, οἵτινες τρεφόν ἰδιαιτέραν συμπάθειαν πρὸς τοὺς γάτους των.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀνκαλύπτονται τὰ πρῶτα φυμάτια, εἶναι καλὸν ν' ἀποσπάσῃ τις τοὺς ἐπιπάγους διὰ νὰ μαλακυνθῇ τὸ δῆρμα, τὸ ὁποῖον εἶναι πυκνὸν καὶ σκλη-

(*) Γέννημα τῶν νόθων τούτων ζῆ εἰσέτι ἔχει τὸ ἦθος τοῦ κυνός, ἐλεύθερον, τολμηρὸν καὶ φιλοπαίγμον· τοὺς ὄνυχας, τὸ βίγχος καὶ τοὺς ὀδόντας τοῦ γάτου· εἰ τελευταῖοι οὗτοι, τοῦτέστιν οἱ ὀδόντες, φέρουσι σιρᾶν διπλῆν. Τὸ σῶμα αὐτοῦ εἶναι συνεσταλμένον καὶ ἐπίτομον· γαυρίζει συνήθως καὶ ἐνίοτε μιστίζει, ἀλλὰ μετὰ φωνῆς πολὺ πλέον ταπεινῆς. Κατασκοπεύει τοὺς ποτικούς, ἀλλὰ δὲν τοὺς τρώγει. — (Traité de l'education des animaux domestiques, par Arsenue Thiébaud de Berncaud— 1823.— t. 2—)

ρὴν, λούων συνεχῶς ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας τὰ βεβλαμμένα μέρη, μετὰ βεβλασμένης μολόχης ἢ λιναροσπόρου καὶ ὀλίγης βίγχης (racine de patience). Θέτουν τὸ ζῶον εἰς τὸν ἥλιον κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἐπιτάσεως, καὶ μετὰ τινος στιγμῆς τὸ χρίουσι διὰ σκευασίας, ἐπινοηθείσης πρὸς τὸν Ριγότου, κτηνιατροῦ εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Γοντιέρου, ἐπαρχίας τῆς Μιχένης. Ἴδου ἡ συνταγή:

Λινέλαιον ἕξ δεκαγραμμάρων, εἰς ὃ ἀναλύουσιν ἕνδεκαγραμμάριον κιτρικῆς αλοιφῆς, καὶ ὅταν κρυώσῃ ὀλίγον, προσθέτουσιν ἕνδεκαγραμμάριον διπλῆς ὑδροχρυρικῆς αλοιφῆς. Ἀφ' οὗ τὸ πᾶν καλῶς ἀναμιχθῆ, ἐπιχρίουσιν ἀρκούντως τὰ νοσοῦντα μέρη, καὶ πολὺ σπανίως δευτέρη ἐπιχρῖσις εἶναι ἀναγκαία, πρὸ πάντων ἐὰν δὲν ἡμέλεισαν νὰ δώσωσιν εἰς τὸ ζῶον ἐβρασμένον ἄσθη σιροπίου καὶ κηπίνας μετὰ γάλακτος. Καθαρίζουσιν εἰτα ὀριστικῶς τούτο διὰ σπόρων τινῶν ὑλάτης ἀναλελυμένης εἰς τὸ ὕδωρ, ἢ, τοῦθ' ὅπερ εἶναι προτιμώτερον, συγκερασμένης μετὰ μικρᾶς ποσότητος ὕδατος μὲ μάννα. Τὸ ἰατρικόν τοῦτο εἶναι ἀλάνθαστον· τὸ μεταχειρισθῆσαν πολλοὶ καὶ πάντες ἔχρησαν διὰ τὰ αἴσια ἀποτελέσματά του.

Ἄλλη ἀσθένεια εἰς τὴν ὁποίαν ὁ γάτος ὑπόκειται, εἶναι ἡ ἐπιζωστία, ἣτις συχνάκις, ἀλλὰ πρὸ πάντων κατὰ τὸ 1779, προξένησε μεγάλην καταστροφὴν εἰς ἅπαντας τοὺς γάτους τῆς Γαλλίας, Ἰταλίας, Ἀγγλίας, Δανικίας, καὶ φαίνεται, ὅτι ἐπεξέταθον εἰς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. Τα συμπτώματα καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιζωστίας, πολλὰν ἐχρυσαν ἀναλογίαν μετὰ τῆς προσβαλλούσης τὰ κυνάρια· ἐξασθένησις, ἀνορεξία, ἔμετος ὑλῶν ἀκαθάρτων, πτισμοί, ἀδυναμία, ταῦτα πάντα ἐπιφέρουσι θάνατον. Δίδουσι κήκον ἐμετικοῦ εἰ, κοχλιᾶριον σούπας ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας· ὑδροχλωρικὸν ὀξύ σόδα· εἰς κόνιν, εἶναι ὡσαύτως καλὸν ἰατρικόν· ἐγγέουσι τὴν πρῶταν εἰς τὸν λάρυγγα τοῦ ζώου δόσιν ἀπὸ μιᾶς δακτυλήθρας βῆψιματος, μέχρι κοχλιᾶριου, κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ ζώου. τὸ ἄλλας ἐπιφέρει κενώσεις ἐκ τοῦ στόματος καὶ τῶν ῥωθίωνων ἀφθόνου προσότητος ὑλῶν μιξωδῶν τῶν ὁποίων ἡ ἐξαγωγή ἐπαναφέρει εἰς τὸν γάτον τὴν ὑγίαν.

Ὁ γάτος ὑπόκειται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ εἰς τὴν λύσσαν· τότε εἶναι ἐπικινδυνώδστερος τοῦ κυνός, διότι κρύπτεται μετὰ προσοχῆς, καὶ μόνον εἰς τὰς τρομεράς του περιόδους παρουσιάζεται. Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει πρέπει νὰ τὸν φονεύσῃ τις ἐπειδὴ τὸ κακὸν εἶναι ἀθεράπευτον.

Δ . . .

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΝ

τῆς 12/24 καὶ 13/25 Ὀκτωβρίου 1870.

Ἡ πρὸς βορρᾶν τοῦ οὐρανοῦ δραθείσα κατὰ τὰς ἐσπέρας τῆς 12/24 καὶ 13/25 Ὀκτωβρίου ἐρυθρὰ λάμψις ἦτο βόρειον σέλας καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου δραθέντων εἰς τὰς ἀνατολικὰς ταύτας χώρας. Οἱ βόρειοι λαοὶ τῆς Ἀσίας, τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς γνωρίζουσι κάλλιστα τὸ ὠραῖον τοῦτο θέαμα τοῦ οὐρανοῦ ἐν καιρῷ χειμῶνος. Κατὰ δὲ τὰς χώρας καθ' ἃς τὸν χειμῶνα ἡ νύξ διαρκεῖ ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου μέχρι τοῦ Μαρτίου τὸ βόρειον σέλας φαίνεται καθ' ὅλην τὴν νύκτα· ἄλλοτε πάλιν τὸ φαινόμενον εἶναι σπάνιον καὶ μόλις ὁρατὸν δις τοῦ μηνός.

Τὸ βόρειον σέλας ἔχει σχέσιν μὲ τὸν γήινον μαγνητισμὸν καὶ μὲ τὸν κοσμικὸν ἢ καθολικὸν μαγνητισμὸν. Κατὰ τὸν χρόνον καθ' ὃν τοῦτο φαίνεται, ἡ μαγνητικὴν βελόνη ταράσσεται σφοδρῶς καὶ ἐνίοτε αἱ ἀνωμαλίαι τῶν μαγνητικῶν ἐργαλείων αἰ παρατηρούμεναι κατὰ τὴν μεσημβρίαν, προαναγγέλουσι βόρειον σέλας κατὰ τὴν προσεχῆ νύκτα.

Διὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ βόρειον σέλας εἶναι σπάνιον θέαμα καὶ ὅταν φαίνεται ἔχει χρῶμα ἐρυθρὸν, ἀσθενὲς καὶ στερεῖται καθέτων ταινιῶν. Τὸ τῆς χθὲς καὶ προχθὲς φαινόμενον ἦτο ἐξαιρέσις ἀξιοπαρατήρητος ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐντάσεως, τῆς ὠραιότητος καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀκτίνων (ταινιῶν) αἰτίνες ἀνυψοῦντο μέχρι τοῦ πολιχοῦ ἀστέρος. Ἡ κίνησις τῶν ἀκτίνων διευθύνετο ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς.

Ἡ ἀληθὴς αἰτία τοῦ βόρειου σέλαος εἶναι εἰσέτι ἄγνωστος. Προτιμώτεροι δὲ

είναι αἱ τέλει παρατηρήσεις τῶν ἀπειραρίθμων εἰκασίων ἤδη δὲ ἤρχισαν τὰς παρατηρήσεις καὶ εὗρον ὅτι ὁ ἀνώτατος καὶ ὁ κατώτατος ὅρος τοῦ φαινομένου τούτου συμπίπτει ἐν διαστήματι ἔνδεκα ἐτῶν μὲ τὸν μέγιστον καὶ ἐλάχιστον ὅρον τῶν σκοτεινῶν κηλίδων τοῦ ἡλίου.

Ἡ δεισιδαιμονία ἐθεώρησε πάντοτε τὴν ἐμφάνισιν τοῦ βορείου σέλαος τῶν βολίδων, τῶν κομητῶν καὶ τῶν ἐκλείψεων ὡς σημεῖον θεῆς ὀργῆς. Ἡ ἐπιστήμη διεσκέδασεν ἤδη ὅλας ταύτας τὰς δοξασίας, θὰ ἔλθῃ δὲ καιρὸς καθ' ὃν θὰ εὕρῃ τοὺς φυσικοὺς νόμους τοῦ βορείου σέλαος ὅπως εὗρεν ἤδη τοὺς νόμους τῶν κινήσεων τῶν οὐρανίων σωμάτων.

Ὅταν παρατηροῦμεν ἄλλοτε ἐρυθρὸν χρῶμα εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶναι καλὸν ἀντὶ ἀβασίμου καὶ ἀνωφελοῦς φόβου νὰ σημειώμεν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν τοῦ φαινομένου. Ἴσως θὰ φανῇ εἰσέτι ἐνίοτε κατὰ τὸν χειμῶνα τούτου, ἀλλὰ τὸ μνησθὲν φαινόμενον ἦτο συμβεβηκὸς ἔκτακτον· εἰς δύο ἡμέρας δύο σέλα, ἀνεμὸς σφοδρὸς μεσημβρινοατολικὸς μετὰ βροχῆς ἀστραπῶν καὶ βροντῶν καὶ (Ὀκτωβρίου 13/25 περὶ τὴν 7ην ὥραν τῆς ἐσπέρας) σφοδρὸς σεισμὸς.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν

[Μετίφρασις]

ΙΟΥΛ. ΣΜΙΘ

ΒΟΡΕΙΟΝ

ἢ

ΠΟΛΙΚΟΝ ΣΕΛΑΟΣ

Τὸ βορείον σέλαος ἀποδιδόμενον εἰς τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἠλεκτρισμὸν σπανίως ἐμφανίζεται εἰς τὰ μέρη ἡμῶν. Παρουσιάζεται δ' ἡμῖν ἐν εἴδει λαμπούσης ὀμίχλης κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ζωνῆς, παρατηρουμένης πρὸς βορρᾶν. Ἡ λάμψις αὕτη μετασχηματίζεται συνήθως εἰς ἐν ἢ πλεονα φωτοβόλα τόξον, ὃν ἡ κορυφή εὐρίσκεται ἐν τῷ ἐπιπέδῳ τοῦ μεσημβρινοῦ μαγνητικοῦ.

Τὸ βόρειον σέλαος, τὸ τόσο σπάνιον παρ' ἡμῖν, παρατηρεῖται λίαν συνεχῶς μεθ' ὅλης τῆς μεγαλοπρεπείας αὐτοῦ εἰς

τὰς πολικὰς στοιβάδας, καὶ μάλιστα παραδέχονται ὅτι ἐκείνυτες ἀνευ βορείου σέλαος εἶναι ἐξαίρεσις γενικοῦ κανόνα. Κυρίως δὲ τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ φαινόμενον λαμβάνει χώραν κατὰ τοὺς μῆνας Σεπτέμβριον, Ὀκτώβριον, Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον.

Ἰζας τινὰς πρὸ τῆς ἐμφάνισις αὐτοῦ ἡ μαγνητικὴ βελόνη ἀποκλίνει τῆς διευθύνσεως τοῦ μεσημβρινοῦ μαγνητικοῦ, καὶ ἐνίοτε μάλιστα ἡ ἐπιρροή αὐτοῦ ἐπεκτείνεται καὶ εἰς αὐτὰ τὰ τηλεγραφικὰ ἔργαλεῖα, ὃν τὰς κινήσεις ἐνοχλεῖ ἂν συμβῆ νὰ ἐργάζωνται.

Περιγράφοντες δὲ συντόμως ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν τὸ περιεργὸν τοῦτο φαινόμενον, ὅπως παράγεται εἰς τὰς πολικὰς στοιβάδας, φρονοῦμεν ὅτι ἐκπληροῦμεν καθήκον εἰς ἡμέρας, καθ' ἃς νύτυχίσασαμεν νὰ ἴδωμεν τὸ ὄραϊον τοῦτο θέαμα καὶ ἐν Ἑλλάδι, ὅπως ὁ ἀναγνώστης ἡμῶν λάβῃ ἰδέαν τινὰ τῶν κυριωτέρων φαινομένων τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ.

«Πέπλος νεφελώδης, βραδέως ὑψούμενος ἐν τῷ ὀρίζοντι εἰς ὕψος 4—6, 8 μέχρι 10 μοιρῶν προηγείται πάντοτε τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ βορείου σέλαος. Κυρίως δὲ πρὸς τὸ μέρος τοῦ μεσημβρινοῦ μαγνητικοῦ τοῦ τόπου ὁ οὐρανὸς ὢν κατ' ἀρχὰς καθαρὸς ἀρχεῖται κατόπιν νὰ μελανοῦται. Ὅπισθεν τοῦ μελανοῦ αὐτοῦ πέπλου σχηματιζομένου ἐν εἴδει ἡμικυκλοειδοῦς τμήματος, οὕτινος τὸ χρῶμα ἀπὸ φαινοῦ μεταβάλλεται εἰς ἰώδες, διορῶνται οἱ ἀστέρες ὅπως ἐν πυκνῇ ὀμίχλῃ· τόξον δὲ πλατύτερον, ἀλλὰ φωτὸς λαμπροτάτου, κατ' ἀρχὰς λευκὸν, εἶτα κίτρινον, περιβάλλει τὸ σκοτεινὸν τμήμα. Τὸ φωτοβόλον τοῦτο τόξον ἐνίοτε φαίνεται ταρασσομένο ἐπὶ τινὰς ὥρας ὀλοκλήρους ἐν εἴδει ἀναβρασμοῦ καὶ συνεχοῦς μεταβολῆς σχήματος, πρὶν ἢ ὑποθῶσιν ἀκτῖνες καὶ στήλαι φωτειναί, αἵτινες ἀνέρχονται μέχρι τοῦ ζενίθ. Ὅσον δὲ ἡ πολικὴ φωτοβολία ἐστὶν ἐντάσεως, τόσο ζωνρότερα τυγχάνουσι τὰ χράματα, αἵτινα, ἀφοῦ ἀπὸ τοῦ ἰώδους καὶ λευκοκυανοῦ χρώματος διέλθωσιν ὅλας τὰς μεσαζούσας χροιάς, μεταβάλλονται εἰς πράσινον καὶ πορφυροῦν χρῶμα. Ἄλλοτε μὲν αἱ φωτοβόλοι στήλαι φαίνονται ἐξερχόμεναι ἀπὸ τοῦ φωτεινοῦ

τόξου, μεμιγμέναι μετὰ μελανοειδῶν ἀκτῖνων ὁμοίων πρὸς πυκνὸν καπνόν, ἄλλοτε δὲ ὑψοῦνται ταύτοχρόνως εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος καὶ τέλος ἐνοῦνται ἐν εἴδει θαλασσίων φλογῶν, ὃν τὴν μεγαλοπρέπειαν οὐδεμία περιγραφή νὰ παραστήσῃ δύναται, καθότι εἰς πᾶσαν στιγμὴν ταχεῖαι κυμάνσεις μεταβάλλουσι τὸ σχῆμα καὶ τὴν λάμψιν· ἡ δὲ κίνησις αὕτη φαίνεται ὅτι αὐξάνει τὸ ὄρατον τοῦ φαινομένου. Πέριξ δὲ τοῦ σημείου, ὅπερ, ἐν τῷ οὐρανῷ, συμπίπτει πρὸς τὴν ἐκτετατομένην διεύθυνσιν τῆς βελόνης τῶν ἀποκλίσεων, αἱ ἀκτῖνες φαίνονται ὅτι συγκεντροῦνται καὶ σχηματίζουσι τὸ βόρειον διάδημα. Κίναί σπάνιον ὥστε ἡ ἐμφάνισις νὰ ἦ τόσο τελεία, ἡ δὲ διάρκεια αὐτῆς περιορίζεται μέχρι τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ διαδήματος· ἀλλ' ὅταν τὸ διάδημα τοῦτο φανῇ, προμηνύεται πάντοτε τὸ τέλος τοῦ φαινομένου. Αἱ ἀκτῖνες τότε κατανώσι σπανιώτεροι, συντομώτεροι καὶ ἀσθενέστεροι κεχρωματισμέναι. Μετ' οὐ πολὺ οὐδὲν βλέπει τις ἕτερον εἰς τὸν οὐρανὸν θόλον εἰμὴ μικρὰς νεφελώδεις κηλίδας ἀκινήτους, ὡχρὰς ἢ χρώματος τεφρώδους· ἐξαφανίζονται δὲ αὐταὶ ἐνῶ εἰσέτι τὰ ἔχνη τοῦ σκοτεινοῦ ἡμικυκλίου, δι' οὗ ἡ ἐμφάνισις προαγγέλλεται, ὑφίστανται ἐν τῷ ὀρίζοντι».

Τὸ βόρειον σέλαος, ὡς ἀπεδείχθη πλεον, παράγεται ὑπὸ ἠλεκτρικῶν ἐκκενώσεων αἵτινες λαμβάνουσι χώραν ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ· προέρχονται δὲ αἱ ἐκκενώσεις αὐταὶ ἢ μᾶλλον τὰ ἠλεκτρικὰ ταῦτα ρεύματα ὡς ἔπειτα:

Ὁ θετικὸς ἠλεκτρισμὸς, ὑψούμενος εἰς τὴν ἀτμοσφαίραν περὶ τὸν ἰσημερινὸν διὰ τῆς ἐξατμίσεως τοῦ θαλασσίου ὕδατος, μεταβαίνει εἰς τὰς ὑψηλοτέρας στοιβάδας καὶ ἄγεται πρὸς τοὺς πόλους διὰ τῶν ρευμάτων τοῦ ἀέρος, αἵτινα διευθύνονται ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τὸν πόλον, ἕνεκα τῆς ἀνίσου θερμότητος τῆς γῆνους σφαίρας.

Ὅθεν ὁ μὲν ἀὴρ εὐρίσκεται θετικῶς ἠλεκτρισμένος, ἡ δὲ γῆ ἀρνητικῶς· οἱ ἠλεκτρισμοὶ οὗτοι ἐνοῦνται ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῶν ἐν τῷ ἀέρι αἰωρουμένων ἀτμῶν ἢ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν νεφῶν καὶ ἀποτελοῦσι τὰς θεέλλας. Οὕτω μέρος αὐτοῦ καταναλίσκεται, ἀλλὰ τὸ πλεῖ-

στον βαίνει μέχρι τῶν πολικῶν χωρῶν κατερχόμενον πρὸς τὸ ἔδαφος· περὶ δὲ τὸν πόλον αἱ αἰώνια χιόνες συμπυκνοῦσι διαρκῶς τοὺς ἀτμούς ὑπὸ τὸ σχῆμα πυκνῆς ὀμίχλης ἀρκούντως ἀγωγοί, ἧτις διευκολύνει τὴν ἐν τῇ γῆ ῥοήν τοῦ θετικοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

Παρὰ τῷ ἰσημερινῷ λοιπὸν ὑπάρχει εἰδὸς τι πηγῆς ἢ στήλης ἠλεκτρικῆς, ἧς ὁ θετικὸς ἠλεκτρισμὸς ὑψοῦται ἐν τῷ ἀέρι, σχηματίζει ἠλεκτρικὸν ρεῦμα βαῖνον ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τὸν πόλον, καὶ συμπληροῖ τὸ κύκλωμα διὰ τῆς γῆς αὐτῆς.

Ἐνόσω δὲ ἡ ἐν τῷ πόλῳ ἠλεκτρικὴ κίνησις ἐκτελεῖται διὰ τῶν ὑγρῶν ἀτμῶν οὐδεμία παρατηρεῖται λάμψις· ὅταν ὅμως ἡ κίνησις αὕτη τυχὸν ἐμποδισθῇ ἕνεκα ἐκτάτων περιστάσεων ὡς π. χ. ὑπὸ ὀμίχλων πολικῶν, αἵτινες εἰσὶν ἥττον πυκναὶ καὶ κατὰ συνέπειαν ἥττον ἀγωγοί, τότε ὁ ἠλεκτρισμὸς συμπυκνοῦται καὶ τὸ φαινόμενον μεταβάλλει ὄψιν. Ὁ ἠλεκτρισμὸς, οὕτινος ἡ τάσις αὐξάνει, διαδίδεται διὰ τοῦ ἀέρος, ὄντος πάντοτε ἀραιότερου μέχρι τινὸς ὕψους, παράγων φωτοβολίαν ὁμοίαν τῇ παραγομένῃ ἐν τοῖς σπουδατηρίοις, ὁπόταν ὁ ἠλεκτρισμὸς διατρέχῃ ἀέρα ἠραιωμένον.

K. ΙΩ. ΜΑΡΟΥΤΗΣ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΕΙΣ Ν. ΚΟΚΚΙΝΟΝ

Ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ κοιμητηρίῳ Σεβρῶν

Τὴν 6 Σεπτεμβρίου 1870

ὑπὸ

K. ΧΟΝΔΡΟΥ

Πρὶν ἢ διὰ παντὸς ἀπὸ τῶν ὀρθαλμῶν ἀπαραμυθῆτου πατρὸς, θρηνοῦντων συγγενῶν καὶ τεθλιμμένων φίλων σὲ κρῦψη ἢ μαύρη γῆ, ἔρχομαι ν' ἀποθέσω παρὰ τὸν πολύκλαυστον τάφον σου ἐν ὀνόματι τῶν φίλων σου τὸν ὑστάτον ἀποχαιρετισμόν.

Πικρὸς ἀποχαιρετισμὸς!

Τί εἴμεθα; — γῆ καὶ σποδός!

Πρὸ μικροῦ σ' ἐβλέπομεν ἐν τῷ μέσῳ

ΑΜΩΡΗΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ

ΑΔΕΞ. ΔΟΥΜΑ

(συνέχεια ἴδε φυλ. ΙΑ')

ἡμῶν ἐν πλῆρει ζωῆς ἀκμῆ καὶ νεανικῆ
βίωμῃ· χθὲς ἀκόμη τὸ μεδίκμα σου ἀνε-
πτέρου τὰς ἐλπίδας τοῦ πατρὸς σου ἰ-
σταμένου πρὸς τὴν κλίνην σου καὶ ἡ φω-
νὴ σου κατεκάλει τὰ ὠτά του. Ἄλλοι-
μοιον! ὕστατην ἐβλεπε φοράν τὸ μεδίκ-
μα σου καὶ τὸν ἦχον τῆς φωνῆς σου δὲν
ἔμελλε ν' ἀκούσῃ πλέον!

Σήμερον κατάκειται νεκρὸς, ἄπνους.
Ὡρὸν εἶναι τὸ πρόσωπόν σου, κλειστοὶ
οἱ ὀφθαλμοί σου καὶ τὰ χεῖλη σου ἀναυ-
δα. Ἡ καρδία σου, ἣτις ἔπαλλε διὰ πᾶν
ὄ,τι εὐγενές, ὑψηλὸν καὶ ἅγιον, μένει τῶ-
ρα ἥρεμος, ψυχρὰ, πυχωμένη. Ἐπαυσεν
ἡ κίνησις, ἐξέλιπεν ἡ ζωὴ. Ἄνθος προώ-
ρος μαρᾶθὲν κατέπεσεν ὑπὸ τῷ ἀτεγκτον
δρέπανον τυφλοῦ καὶ ἀμειλίχτου θερι-
στοῦ. Εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πατρὸς σου ἦ
δὲν εἶχον ἔτι συνουλωθεῖ αἱ πληγαὶ ἐκ
τοῦ θανάτου νεαρᾶς συζύγου, τῆς μη-
τρὸς σου, τῆς ἀδελφῆς σου, ἀνοίγεται
πληγὴ νέα καὶ φοβερὰ καὶ οὐδὲν δύναται
νὰ θεραπεύσῃ αὐτὴν, οὐδέν!

Σὲ εἶχε μόνον. Σύζυγος καὶ θυγάτηρ
ἀναπαύονται ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς.
Σὺ ἦσο τὸ στῆριγμα τοῦ γέρατός του.
Κατὰ τὴν παραμονὴν δὲ τῆς ἐκπληρώ-
σεως τῆς διακαεστέρως τῶν εὐχῶν του
νὰ ἴδῃ πάλιν θάλλον τὸ δένδρον τῆς οἰ-
κογενείας του καὶ καρποφοροῦν, βλέπει
τὸ δένδρον τοῦτο φυλλορροῆσαν, πρὶν-
ζα ἀνκασπασθῆν, καταπεσόν, χυμαὶ κεί-
μενον, καὶ μία μόνον, μία τῶ ὑπολείπε-
ται παραμυθία, ἡ Ἑλπίς· νὰ σ' ἐπαυθῆ
ἀλλαγῶν, εἰς τὸν ἄγνωστον ἐκείνον κόσ-
μον, εἰς ὃν ὅλοι μεταδκίνομεν διὰ τοῦ
τάφου.

Ἐκεῖ ἐπαεῦρες καὶ σὺ μητέρα καὶ ἀ-
δελφὴν ἵνα μὴ χωρισθῆς πλέον ἀπ' αὐ-
τῶν· ἐκεῖ καὶ ἡμᾶς ἀναμένεις.

Εὐρίσκεσαι ἐν τῇ Ἀληθείᾳ, πρὸς τὸν
θρόνον τοῦ Θεοῦ. Ἰεύτευε αὐτὸν ὅπως
εὐδοκήσας καταπέμψῃ ἐπὶ τὸν δύστηνον
πατέρα σου παραμυθίαν καὶ τὴν δύναμιν
νὰ ὑπομείνῃ καὶ τὴν σκληρὰν αὐτὴν δοκι-
μασίαν.

Δέου ὑπὲρ παντὸς ὄ,τι ἠγάπησας ἐπὶ
τῆς γῆς. Καὶ ἠγάπησας τι ὑπὲρ σεαυτόν.

Ἡ ἀγάπη σου αὕτη δὲν θά λησμονη-
θῇ, καὶ τὸ μνημόσυνον σου ἔσεται αἰώνιον.

Γαίαν ἔχοις ἐλαφράν!

Ὁ καλὸς μου θεὸς ἀποθανόν πέρυσι
μοῦ ἀφῆκεν εἴκοσι χιλιάδες λιβρῶν εἰσό-
δημα καὶ τὴν εἰς Ἑγγιὲν οἰκίαν του·
τολμῶ λοιπὸν καὶ ἔρχομαι πρὸς σέ, Ἄ-
μωρῆ, φίλε μου, ἀδελφέ μου, πρὸς σέ
ὄστις, ὡς ὠμολόγησας, πολὺ μὲ ἠδίκησας,
ἔρχομαι νὰ σέ παρκαλέσω νὰ ζητήσης
παρὰ τοῦ κηδεμόνος σου τὴν χεῖρα τῆς
δεσποινίδος Μαγδαληνῆς.

— Τῆς Μαγδαληνῆς! Ὑψιστε Θεέ!
τί λέγεις, πτωχέ μου Φίλιππε! ἔκραξεν
ὁ Ἄμωρῆς.

— Σοὶ λέγω, ἐπανελάβην ὁ Φίλιππος
μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐπισήμου ἦθους, σοὶ
λέγω ὅτι ἔρχομαι νὰ σέ παρακαλέσω, σέ
τὸν φίλον μου, σέ τὸν ἀδελφόν μου, σέ
ὅστις ὡς ὠμολόγησας πολὺ μὲ ἠδίκησας·
σοὶ λέγω ὅτι ἔρχομαι νὰ σέ παρκαλέσω
νὰ ζητήσης δι' ἐμὲ τὴν χεῖρα . . .

— Τῆς Μαγδαληνῆς; ἐπανελάβην ὁ
Ἄμωρῆς.

— Βεβαίως.

— Τῆς Μαγδαληνῆς Δαβρινῆ;

— Ἐ! μάλιστα.

— Δὲν εἶσαι λοιπὸν ἐρωτευμένος μὲ
τὴν Ἀντωνέτταν;

— Οὔτε τὴν ἐσυλλογίσθην ποτέ.

— Καὶ λοιπὸν ἀγαπᾶς τὴν Μαγδα-
ληνῆν;

— Τὴν Μαγδαληνῆν, καὶ ἔρχομαι νὰ
σέ παρακαλέσω . . .

— Ἄλλὰ, δυστυχῆ! ἀνέκραξεν ὁ Ἄ-
μωρῆς, πάλιν ἔρχεται ἀργά! καὶ ἐγὼ ἐπί-
σης τὴν ἀγαπῶ.

— Τὴν ἀγαπᾶς;

— Ναί, καί . . .

— Καὶ τί;

— Τὴν ἐζήτησα χθὲς καὶ μοῦ ἐδόθη
εἰς γάμον.

— Ἡ Μαγδαληνῆ;

— Ἐ! μάλιστα.

— Ἡ Μαγδαληνῆ Δαβρινῆ;

— Βεβαίως.

Ὁ Φίλιππος ἔφερεν ἐπὶ τοῦ μετώπου
του τὰς δύο τοῦ χειρᾶς ὡς ἄνθρωπος προ-
σβληθεὶς ὑπὸ ἀποπληξίας· ἔπειτα, ἐκτὸς
ἠγέρθη ἑαυτοῦ κλονιζόμενος, ἔλαβε μη-
χανικῶς τὸν πῖλόν του καὶ ἐξῆλθε χωρὶς
νὰ προφέρῃ μίτε λέξιν.

Ὁ Ἄμωρῆς συγκινηθεὶς ἐσκέθη πρὸς
στιγμὴν νὰ τρέξῃ κατόπιν του.

Ἄλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸ
ὠρολόγιον ἐσήμανεν ὥρας ἕξ καὶ ἐνθουμή-
θη ὅτι ἡ Μαγδαληνῆ τὸν ἐπερίμεναν εἰς
τὰς ἑνδεκά.

IB.

Ἡμερολόγιον τοῦ Κ. Δαβρινῆ.

15 Μαΐου

•Τοῦλάχιστον δὲν θὰ χωρισθῶ ἀπὸ
τὴν θυγατέρα μου· συνεφωνήθη νὰ μείνωσι
μαζῆ μου, ἢ μᾶλλον νὰ μείνω ἐγὼ μα-
ζῆ των· θὰ ὑπάγω ὅπου ὑπάγωσι καὶ θὰ
κατοικήσω ὅπου κατοικήσωσι.

•Θέλουν νὰ διέλθουν τὸν χειμῶνα εἰς
τὴν Ἰταλίαν, ἢ μᾶλλον, ἐν τῇ περθε-
σμένη προνοίᾳ μου, ἐγὼ τοῖς ἐνέπνευσα
τὴν ἰδέαν ταύτην· θὰ παραιτηθῶ λοιπὸν
ἀπὸ τῆς θέσεως βασιλικοῦ ἰατροῦ καὶ θὰ
τοὺς ἀκολουθήσω.

•Ἀφοῦ ἡ Μαγδαληνῆ εἶναι ἀρκετὰ
πλουσία, εἶμαι καὶ ἐγὼ ἀρκετὰ πλού-
σιος . . .

•Θεέ μου, τί μὲ λείπει; Ἐὶν ἐτήρη-
σα ἐλάχιστα πράγματα, ἔπραξα τοῦτο
ὅπως τῇ δώσω περισσότερη.

•Ἡξέρω ὅτι ἡ ἀναχώρησίς μου θὰ
ἐκπλήξῃ πολλούς· θὰ θελήσουν νὰ μὲ
κρατήσουν ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης·
θὰ μοῦ παραστήσουν ὅτι ἐγκαταλείπω
τοὺς ἀσθενεῖς μου. Ἄλλὰ τί μὲ μέλει δι'
ὅλα αὐτά;

•Τὸ μόνον πρόσωπον ἐπὶ τοῦ ὁποίου
ὀφείλω νὰ ἐπαγρυπνῶ εἶναι ἡ κόρη μου.
Οὐ μόνον θὰ ἦναι τοῦτο εὐδαιμονία μου,
ἀλλὰ καὶ καθήκόν μου· εἶμαι ἀπαραίτη-
τος εἰς αὐτὰ τὰ δύο παιδιά· θὰ γίνω
ταμίας των· πρέπει ἡ Μαγδαληνῆ μου
νὰ ζῆ ἡγεμονικῶς, ἢ δὲ περιουσία των
ἐπιτρέπει τοῦτο.

•Ἐνοικιάζομεν ἐν μέγαρον εἰς τὴν
Νεάπολιν, ἐπὶ τῆς Βίλλα Ρεάλε, ἔχον
πρόσωψιν μεσημερινῆν. Ἡ Μαγδαληνῆ

μου θὰ ἀνθίστη ἐκεῖ ὡς θανυῖον μεταφυ-
τευθὲν ἐπὶ τοῦ γενεθλίου ἐδάφους του.

•Ἐγὼ θὰ διοργανίζω τὰς ἐργαίας των,
θὰ κανονίζω τὰ τῆς οἰκίας των, καὶ τε-
λος θὰ ἦμαι ὁ οἰκονόμος των· συνεφωνή-
σαμεν νὰ τοὺς ἀπαλλάττω ἀπὸ ὅλας τὰς
ὕλικας φροντίδας τῆς ζωῆς.

•Δὲν θὰ ἔχωσι πλέον εἰμὴ νὰ ἦναι εὐ-
τυχεῖς καὶ νὰ ἀγαπῶνται . . . καὶ αὕτη
ἡ ἐργασία δὲν εἶναι μικρὰ . . .

•Δὲν ἐτελείωσαν ὅλα· θέλω ἀκόμη αὐ-
τὸ τὸ ταξείδιον, τὸ ὁποῖον αὐτοὶ θεωροῦ-
σιν ὡς διασκέδασιν, νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν
φιλοφιλίαν τοῦ Ἄμωρῆ· χωρὶς νὰ τῷ ὀμι-
λήσω, ἐζήτησα χθὲς δι' αὐτὸν παρὰ τοῦ
ὑπουργοῦ μυστικὴν ἀποστολὴν καὶ με-
γάλης σημασίας. Τὴν ἀποστολὴν ταύτην
τὴν ἐπέτυχα.

•Ἐ λοιπὸν, ὅσην πείραν ἀπέκτησα
συναναστρεφόμενος ἐπὶ τριακονταετίαν ἀ-
νωτέρους ἀνθρώπους, θὰ τὴν μεταχειρισθῶ
ὑπὲρ αὐτοῦ.

•Ὅχι μόνον θὰ τὸν βοηθήσω εἰς τὴν
ἐργασίαν ταύτην τὴν ὁποῖαν ζητοῦσι παρ'
αὐτοῦ, ἀλλὰ θὰ τὴν ἐκτελέσω μόνος μου
ὄλην. Ὅχι σπεῖρω δι' αὐτὸν, καὶ αὐτὸς θὰ
θερίσῃ.

•Ἐν συντήμῃ, ἐπειδὴ ἡ περιουσία μου,
ἡ ζωὴ μου, ὁ λογισμὸς μου ἀνήκουσιν εἰς
τὴν θυγατέρα μου, τῷ ἔδωκα ὅλα ταῦτα.

•Τὰ πάντα εἰς αὐτοὺς καὶ δι' αὐτοὺς·
δὲν φυλάττω δι' ἑμαυτὸν τίποτε εἰμὴ τὸ
δικαίωμα νὰ βλέπω ἀκόμη ἐνίοτε τὴν
Μαγδαληνῆν νὰ μοὶ προσμειδιᾷ, νὰ
τὴν ἀκούω νὰ μοὶ ὀμιλῇ, καὶ νὰ τὴν βλέ-
πω φριδρὴν καὶ ὠραίαν.

•Δὲν θὰ τὴν ἀφήσω, ἰδοὺ τὸ ἐπανα-
λαμβάνω ἐκάστην στιγμὴν, τόσον ὥστε
λησμονῶ τὴν Ἀκαδημίαν μου, τοὺς ἀσθε-
νεῖς μου, καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα ὄστις ἔ-
στειλε σήμερον νὰ ἐρωτήσῃ μήπως εἶμαι
ἀσθενής· τόσον ὥστε λησμονῶ τὰ πάντα
ἐκτὸς τῶν νοσοκομείων μου· οἱ ἄλλοι
μου ἀσθενεῖς εἶναι πλούσιοι καὶ δύνανται
νὰ λάβωσιν ἄλλον ἰατρὸν, ἀλλ' οἱ πτω-
χοί μου! ἐὰν δὲν ἦμαι ἐγὼ, ποῖος θὰ
τοὺς περιποιηθῇ;

•Πρέπει ἐν τούτοις νὰ τοὺς ἀφήσω ὅ-
ταν ἀναχωρήσω μετὰ τῆς θυγατρὸς μου.

•Ἐρχονται στιγμαὶ καθ' ἃς ἐρωτῶ
ἑμαυτὸν ἐὰν ἔχω ἀληθῶς τὸ δικαίωμα
τοῦτο.

«Ε λοιπόν, θά ἦτο παράδοξον ἐάν ἀνῆκον εἰς ἄλλον παρά τὸ τέκνον μου.

«Εἶναι ἀπίστευτον, πόσον μεγάλη εἶναι ἡ πνευματικὴ ἀδυναμία, πόσον ὁ ἄνθρωπος ἀμφιβάλλει ἐνίοτε καὶ περὶ τῶν ἀπλουστέρων πραγμάτων.

«Ὁ παρακαλέσω τὸν Κρουβελιὲ ἢ τὸν Ζωζέρ νὰ ἀναλάβωσι τὴν φροντίδα ταύτην, καὶ οὕτω ὅχι ἡμῶν ἡσχολος.

16 μείου

«Εἶναι ἀληθῶς τοσοῦτον εὐθυμοὶ ὥστε ἡ χαρὰ των ἀντανεκλᾷ ἐπ' ἐμοῦ, εἶναι ἀληθῶς τοσοῦτον εὐτυχεῖς ὥστε αἰσθάνομαι τὴν εὐτυχίαν των, καὶ μολονότι βλέπω ὅτι ἡ πρὸς ἐμὲ ἀγάπη τῆς εἶναι ἡ ὑπερχείλις τοῦ ἔρωτος ὃν τρέφει πρὸς αὐτόν, ἔρχονται μολαταῦτα στιγμαὶ καθ' αἶς γίνομαι εὐπιστος ὡς ἀκροατῆς κομῆδίας ὅστις πιστεύει διήγησιν τὴν ὁποίαν γνωρίζει ὅτι εἶναι μῦθος.

«Σήμερον ὁ Ἀμωρῆς ἦλθε μετὰ μορφῆς τοσοῦτον χαρωπῆς, ὥστε βλέπων αὐτὸν νὰ διασχίζῃ τὴν αὐλήν, καθ' ἣν στιγμὴν μετέβαινον καὶ ἐγὼ εἰς τὴν θυγατέρα μου, ἐστάθην διὰ νὰ μὴ τοὺς ἀναγκάσω νὰ στενωχωρῶνται ἐνώπιόν μου.

(ἀκολουθεῖ).

ΠΟΙΚΙΛΑ

Ὁ Χριστιανισμὸς Ἀφρικανοῦ δούλου.

Δουλὸς τις ἐν μιᾷ τῶν Ἰνδικῶν νήσων, καταγόμενος ἐξ Ἀφρικῆς ἀφοῦ κατεχρήθη εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ κατενόησε τὸ ἀληθὲς πνεῦμά της, κατέστη πολλακίς ὠφέλιμος τῷ δεσπότη αὐτοῦ διὰ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρός του καὶ τὴν ἐν γένει χρηστὴν διαγωγὴν του· τοῦτον προϊόντος τοῦ χρόνου προεβίβασεν εἰς θέσιν ὅπως ὅποτε σημαντικὴν, διορίσας αὐτὸν ἐπιστάτην εἰς τὰς ἀγροτικὰς ὑπηρεσίας. Ἐπιθυμῶν δὲ ποτε ὁ δεσπότης του ν' ἀγοράσῃ εἴκοσι νέους δούλους οἵτινες τῷ ἦσαν ἀναγκαῖοι διὰ τὰς ἐργασίας του, μετεχειρίσθη τὸν Ἀφρικανὸν δούλόν του εἰς τὴν ἐκλογὴν, ἀφοῦ πρότερον παρήγγειλε εἰς αὐτὸν νὰ ἐκλέξῃ ἄν-

δρας ἰσχυροὺς, οἵτινες νὰ ἐργάζοντο ὑπὲρ τοῦ δεσπότη. Ἐκείνη τὴν ἡμέραν κατὰσταθῆ καλοὶ ἐργάται. Μετέβη λοιπὸν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν δούλων καὶ ἤρξατο τὴν ἐκλογὴν. Ἀφοῦ δὲ μικρὴν ἐθεώρησε τὴν πλῆθὺν τῶν πωλουμένων, προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς γέροντά τινα ἀσθενῆ καὶ εἶπεν εἰς τὸν δεσπότην του ὅτι καὶ αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ἦναι μετὰ τῶν εἴκοσι. Ὁ κύριός του ἐξεπλάγη ὑπερβολικὰ διὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ τὸν ἐπέπληξε· πλὴν ὁ ἄθλιος παρεκάλει νὰ τῷ γείνη ἡ χάρις αὕτη· παρετήρησε δ' αὐτῷ καὶ ὁ σωματέμπορος ὅτι ἂν ἠγόραζεν εἴκοσι θὰ ἐδώρειτο αὐτῷ ὁ ἀσθενὴς γέρον. Ἡ συμφωνία λοιπὸν ἐτελείωσε καὶ οἱ δούλοι μετεφέρθησαν εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ νέου κυρίου των. Ἀλλ' οὐδένα περιποιεῖτο ὁ ἐκλέξας μὲ τὸ ἡμισυ τῆς ἐπιμελείας καὶ φροντίδος ὅσην ἐδείκνυε διὰ τὸν δυστυχεῖ Ἀφρικανόν. Ἐλαβεν αὐτὸν εἰς τὸ ἴδιόν του οἶκημα καὶ τὸν ἐθεσεν ἐπὶ τῆς ἰδίας του κλίνης· τὸν ἐκάθιζε εἰς τὴν ἰδίαν του τράπεζαν καὶ τὸν ἐπότιζεν μὲ τὸ ἴδιόν του ποτήριον. Ὅτε ἐκρύονε τὸν μετέφερον ἐξω εἰς τὸν ἥλιον· ὅτε δ' ἐθερμαινετο, τὸν ἐθετεν ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων. Ἰκπληττόμενος ὁ κύριος διὰ τὰς περιποιήσεις τὰς εἰς σὺνδουλον ἀπονεμομένας ὑπὸ τοῦ πιστοῦ του δούλου ἠθέλησε νὰ μάθῃ τὸν λόγον. — Διατί ἄρα, εἶπεν ἡμέραν τινὰ αὐτῷ, νὰ ἔχῃς τόσην συμπάθειαν εἰς τὸν γέροντα αὐτόν; πρέπει νὰ ὑπάρχῃ αἰτία. Μήπως εἶναι συγγενὴς σου; ὁ πατήρ σου ἴσως; — Ὁχι, αὐθέντα, ἀπεκρίθη ὁ ταλαίπωρος, κακῶς Ἀγγλίζων, δὲν εἶναι ὁ πατήρ μου. — Εἶναι λοιπὸν ἀδελφός σου πρεσβύτερος; — Ὁχι, αὐθέντα δὲν εἶναι ἀδελφός μου! — Λοιπὸν εἶναι θεῖός σου ἢ ἄλλος τις συγγενής; — Ὁχι αὐθέντα ποσῶς δὲν εἶναι συγγενής μου οὐδὲ καὶ φίλος μου! — Διατί λοιπὸν, ἠρώτησεν ὁ κύριος τρέφεις τόσην πρὸς αὐτόν συμπάθειαν; — Εἶναι ἐχθρὸς μου αὐθέντα, ἀπεκρίθη ὁ δούλος· οὗτος μ' ἐπώλησεν εἰς τὸν σωματέμπορον καὶ ἡ νέα μου θρησκεία μὲ διδάσκει ὅταν ὁ ἐχθρὸς μου πεινᾷ, νὰ τὸν τρέφω, καὶ ὅταν διψᾷ νὰ τὸν ποτίζω.

Μετὰ τὴν γαλαθροπία.

Διάστημα αἰσθῆς μεγάλου τινὸς θεάτρον παρετήρησεν ἡμέραν τινὰ πτωγὴν μητέρα μετὰ τῶν ἀφῶν τέκνων ἐπιτιθεμένη ἐν τῇ ὁδῷ. Ἡ κομῆς αὐτῆς ὄψις ἐν μέσῳ τῆς ἀρκῆς πενίας, προσεῖλκυσε τὴν συμπάθειαν τοῦ φιλόφρονος μελωδιστοῦ. Προσεκλήσεν ὅθεν τὴν πτωγὴν γυναῖκα ν' ἀκολουθήσῃ αὐτὸν εἰς μίαν τῶν πλῆθων τῆς πόλεως, ὅπου σταθεῖς ἐν γυνίᾳ τινι καὶ πρὸς τὸν ταίρον στρέψας τὰ νῶτα, τὴν κεφαλὴν καλύψας μὲ τὸ βινόμακτρον καὶ τὸν πλῆθόν του πρὸ τῶν ποδῶν θέσας, ἐψάλλε τὰς γλυκυτέρας ᾠδὰς τῶν μελωδισμάτων. Ἡ μαγευτικὴ φωνὴ του προσεῖλκυσε πλείστους περὶ αὐτοῦ· ἡ ἰδέα τοῦ μυστηρίου διηρέθη τὴν γενναϊότητα τῶν περιεστώτων καὶ τὰ πενταφραγγα σωρηδὸν ἔπιπον εἰς τὸν πλῆθόν του. Ἀφοῦ δ' ὁ μελωδιστὴς, ὁ ἐκ φιλανθρωπικῆς μετμορφωθῆς εἰς ψάλλητοῦ ἡρώτου, ἐσκέφθη ὅτι εἶχον ἤδη ἰκανὴν συναγωγὴν, ἀνελάβε τὸν πλῆθόν, ἐξέκρινε τὰ ἐν αὐτῷ ἀργύρια εἰς τὰς χεῖρας τῆς πτωγῆς μητρός, ἀκινήτου ἰσταμένου ὑπὸ τοῦ ἠκυβου καὶ τῆς χάριτος καὶ πᾶρχυτα ἐγένετο ἄφαντος μετὰ τὸν πλῆθόν. Καὶ τοὶ ἔχον κεκρυμμένον τὸ πρόσωπον ὅμως ἐγένετο γνωστὸς ἐκ τῆς περὶ τὴν μουσικὴν ὑπεροχῆς του. Τὸ γεγονός τοῦτο διαδόθη καθ' ὅλην τὴν πόλιν καὶ τὴν ἀκόλουθον ἑπέερον ὅτε ἐφάνη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, χειροκροτήσεις γενικαὶ ἀπέδειξαν ὅτι οὐδέποτε ἀπορρίπτεται ἡ ἀγαθοποιία.

Ἦ ὁ ποτε συνήθεια ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ ἐν ἀξιώματι νὰ φέρωσι δῶρα πρὸς τὸν βασιλέα κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκάστου νέου ἔτους. Ὁ ἐπίσκοπος Λάτιμερ, τὸσον ἦτο ἀπηλλαγμένος πάσης κολακείας, ὥστε ἀντὶ πολυτελοῦς χαρίσματος ἐδωκεν εἰς τὸν κυρίαρχον αὐτοῦ ἔξοτικόν τὸν ὄγδον, γνωστὸν διὰ τὴν φιλογονίαν του, ἀντίτυπον τῆς Καινῆς Διαθήκης, διπλώσας τὸ φύλλον τὸ περιέχον τὸ ἐδάφιον — Πόρους καὶ μοιχοὺς κρινεῖ κύριος. — ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οὐδ' οὕτως προσέκρουσεν εἰς τὸν ὑψηλόφρονά ἐκεῖνον κυρίαρχον, ὅστις μετὰ τὸσαύτης παρρησίας ἐπεπλήχθη διὰ τὴν κακοήθειάν του.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

Εἰς τὸν θάνατον

τῆς

ΑΜΑΛΙΑΣ ΑἰΝΔΕΡΜΑΪΕΡ

Ἐκλείσθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Ἀμαλίας πλέον· ἐπὶ πολὺ ἐθρήνησαν καὶ τώρα ἡμεροῦσι· τέσσα ἐγένετο ψυχρὰ τὸ στήθος τῆς τὸ κατὸν· αἱ χεῖρες τῆς ἀναίσθητοι ἕνα σταυρὸν κρατοῦσι.

Ἀπέκαμεν ἡ δυστυχὴς παρθένος· ἐκοιμήθη ἐν μέσῳ τῆς ἀνοίξεως τοῦ νεαροῦ τῆς βίου· πολὺ ἠγάπησε, πολὺ, ἐκ τούτου κατεβλήθη καὶ καίτοι ὑπὸ γῆν ψυχρὰν ἐντὸς κοιμητηρίου.

Ταλαίπωρε! δὲν εἴξευρες ὅτι θερμὴ καρδίᾳ τρέφουσα ἔρωτος σφοδροῦ βηθείας συγκινήσεις δὲν δύναται ἐπὶ πολὺ νὰ ζήσῃ, καὶ ταχεῖα ἐπέρχεται ἡ παρακμὴ, ἐπέρχεται ἡ φθορία;

ὦ! πῶς δὲν ἔστρεψες λοιπὸν καὶ περὶ σὲ τὸ ὄμμα νὰ ἴδῃς ὅτι παίζουσι διὰ τῶν αἰσθημάτων, ὅτι ὁ ἔρως φαίνεται συνήθως εἰς τὸ στόμα ἐνῶ κοιμᾶται ἡ ψυχὴ ὡς ἡ σποδὸς μνημάτων;

Πῶς τὰ συνήθη γύναια καὶ σὺ δὲν ἐμιμήσο τὰ ἀφειδῶς προσφέροντα τὴν χεῖρα εἰς τὰ πλῆθη; Πῶς ἐρωτοτροπος καὶ σὺ ὡς οἱ λοιποὶ δὲν ἦσο ἔχουσα θέσιν ἐτοιμῶν δι' ἄλλους εἰς τὰ στήθη;

Ὁ ἐξῆς τότε· ἡ στενὴ τῆς γῆς μας ἀτμοσφαῖρα θὰ ἤκρει εἰς τὴν ἄπτερον ψυχὴν τῆς Ἀμαλίας. Ὁ ἐξῆς ἴση τῶν λοιπῶν καὶ ὄχι ἀνωτέρα, ἀλλὰ ὁ ἐξῆς· δὲν ἀρκεῖ; δὲν ζῆ καὶ ὁ κοχλίας;

Ἦδη σ' ἐξήνελησε τὸ πῦρ καρδίας εὐαισθητοῦ ἤδη παρῆλθες· καὶ πολὺ ὀλίγοι ἐκτιμῶσι τὸ κράτος πάθους ἰσχυροῦ καὶ ἀκαταμετρήτου· ὅλοι γεωρίζουν νὰ μισοῦν, ὀλίγοι ἀγαπῶσι.

Ἦπνωττε τώρα· ἐξῆς πολὺ καὶ ἐκουράσθη, εἶναι αἰὼν ὀλόκληρος στιγμὴ ἀγάπης μία· σ' ἐφάνευσεν ἡ εὐτυχὴς ἐδὲμ ἦν ἐφαντάσθη, ἀλλ' ὁδηγεῖ ἀπώτερον τοῦ τάφου ἡ καρδία.

Ὀκτωβριος 1870

Δ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Εὐχαρίστως δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω πλήρες χάριτος καὶ ἀφελείας ποιημάτων, προϊόν τῆς νεαρᾶς μούσης τοῦ ποιητοῦ τῆς ἐν τῷ ποιητικῷ ἀγῶνι ἐπαινεθείσης συλλογῆς τὸ «Δυκαυγές». Προτρέπομεν δὲ τὸν δεκαοκταετῆ ποιητὴν, νὰ μὴ παύσῃ θεραπεύων τὴν δαιμόνιον Μελοπομένην ἣτις προσιωνίζεται αὐτῷ ἔνδοξον ποιητικὸν μέλλον.

ΕΙΣ ΦΥΛΛΟΡΡΟΥΝ ΡΟΔΩΝ

Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἠτένιζον
ῥόδον τι, κ' ἔτεινον τὴν χεῖρα
ἵνα τὸ δρέψω. . . ἄλλον θάνατον
Πλὴν τῷ ἐφύλαττεν ἡ Μοῖρα.
Καὶ πρὸς αὐτὸ μάλιστα ἐξέτεινον
τὴν χεῖρα μου, μετὰ στοργῆς,
Καὶ ἐν πρὸς ἐν τὰ φύλλα ἔπεσον
Μεμαραμμένα κατὰ γῆς.

Μήπως ἐγὼ ἤμην ἀνάξιος;
Ἢ μὴ τὸ πεπρωμένον ἦτον
Νὰ μὴ σὲ δρέψω, καὶ δὲν σ' ἔδρεψα
Ὁ ῥόδον, ἄνθος τῶν χαρίτων;
Ἢ χεῖρ μου μήπως ἐβέβηλωσε
τὰς τελευταίας σου στιχμάς
Καὶ σὺ ἀντὶ τῆς βεβηλώσεως
τὸν θάνατόν σου προτιμᾷς;

Εἰκὼν μὴ ἦσαι τῆς νεότητος;
Μάταιον εἶσαι ὡς ἐκείνη,
Ὡς σὺ, καὶ αὕτη εἶν' ἐφήμερος
καὶ καθὼς σὺ, περᾶ καὶ φθίνει.
Ἢ μήπως εἶσαι ἀντανάκλασις
τῆς εὐτυχίας μας ὡχρᾶ,
Ἢτις ἐνῶ ἀστράπτει σβύνεται
καὶ καθὼς σὺ, πίπτει νεκρᾶ;

Πιστὴ μὴ ἦσαι ἀπεικόνισις
τῶν τῆς νεότητος ὀνείρων;
Εἰς τῆς ζωῆς τὸν κῆπον θάλλουσι
καὶ καθὼς σὺ ἔχουσι μύρον,
καὶ ἡ μορφή των μειδιᾷ;
Κ' ἐνῶ τὸν νοῦν μας βαυκαλίζουσι
ἀΐφνης ἐπέρχεται ἡ θύελλα
καὶ χάνονται ὡσεὶ οκιά.

Ἢ πάλιν μὴ τῶν τίσων πόνων μας
ἦσαι σκληρὰ ἀλληγορία;
Ὅτε τὸν νοῦν μας τερπεί γόησσα
καὶ μειδιῶσα ἔπτασια.
καὶ πρὸς αὐτὴν ἐνῶ ὡς Τάνταλοι
ταίνομεν χεῖρα ἐν χαρᾷ,
ὡς ὄνειρον ἐξαφανίζεται
καὶ ὡς σὺ θνήσκει καὶ περᾶ;

Ὅ,τι κ' ἂν ἦσο, ἦσο εὖσομον
Ὁραῖον καὶ ἀγὸν ἐπίσης;
τὰ τρία ἦρκουν καὶ δὲν ὤφειλε,
Ὁ ῥόδον μου, πολλὸ νὰ ζήσης

Ἐπὶ τῆς γῆς· διότι πέπρωται
τὸ κάλλος νὰ περᾶ ταχῶς,
καὶ εἶναι νόμος ἀπαρῆρατος·
— Πᾶν τὸ ὠραῖον καὶ ῥαχῶ.

Καβαλληνία

X. ΑΝ.

ΤΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΝ

Καὶ πάλιν ἐπανέρχεται ὡχρὸν καὶ τεθλιμμένον
τὸ σκυθρωπὸν φθινοπώρον καὶ πάντα μεταβάλλει·
τὸ δένδρον ὅπερ ἔθαλλεν, ἰδέτε μαραμμένον
ἀνευ πνοῆς οὐδαμῶς τὰ φύλλα ἀποβάλλει.

Ἢ χελιδὼν ὁ ἄγγελος αὐτὸς τοῦ ἔαρός μας,
Ὡς ἡ φωνὴ τὴν ἐκστασίαν καὶ τὴν χαρὰν ἐκ-
[φράζει,
ἀσπλάγχχνως μᾶς παρήχησε καθὼς σκληρὸς ἐχ-
[θρὸς μας
καὶ ἄλλους μὲ λαλήματα γλυκὰ διασκεδάζει.

τὸ πᾶν μᾶς ἐγκυτελίπεν, ἡ αὔρα τοῦ ζεφύρου,
τῆς χρυσαλλίδος τὸ πτερὸν, τ' ἄσμα τῆς ἀν-
[δόνος,
τοῦ οὐρανοῦ τὸ αἶθρον, ἡ ἔβρις τοῦ ἀπείρου,
καὶ μόνος ἔμεινε π.σ.τ.ς τῆς ὑλίψως ὁ στόνος·

Ναί, εἶναι στόνος θλιβερός ὁπότεν παγωμένος
Ἡνεὶ βορρᾶς, καὶ τρίζουσι πατούμενα τὰ φύλλα,
Ὡς νὰ μᾶς κλαίῃ φαινεται ὁπότεν θολωμένος
Ὁ οὐρανὸς καλύπτεται μὲ χρωματὰ ὀργίλα.

Ὁ πόσον ἡ μορφή αὐτῆ τῆς φύσεως μὲ θελγει!
τῆς τεθλιμμένης μου ψυχῆς τὴν στάσιν ζωγρα-
[φίζει
Πόσον πικρὴν ἀλήθειαν τὸ πένθος τῆς μεῦ λέγει!
Μοῦ λέγει πῶς ὁ βίος μου τὸ τέρμα του ἐγγίζει.

Δὲν σε φοβοῦμαι, θάνατε, σὲ περιμένω χαίρων
τὸ δρεπανὸν σου τὸ σκληρὸν οὐδὲως μὲ φοβίζει
τί μ' ὠφελεῖ νὰ τήκωμαι καὶ ν' ἀποθάνω γέρων
ἀφροῦ ἡ πονεμένη μου καρδιά δὲν ἐλπίζει;

τί ὠφελεῖ σ' τὴν γῆν αὐτὴν ἐπὶ πολὺ ἂν ζήσω,
ἀφροῦ τὰ πάντα μ' ἄφησαν, καὶ πύθοι καὶ ἐλ-
[πίδες.

ἀφροῦ χαρᾶς ποτήριον, στὰ χεῖλην ἂν ἐγγίσω
ἐντός αὐτοῦ εὐρίσκονται λυπηρῆς πικραὶ βανίδες;

Ὁ σεῖς χαιμῶνος λαίλαπες, αἵτινες τὸ μνημεῖον
θ' ἀνοίξετε ἔς τῆς φύσεως τὰ μαραμμένα κάλλη!
ταχύνατε, ἀτάραχος τὸ πνεῦμά σας τὸ κρῦον
τὸ ἀναμένω μὲ καλεῖ τοῦ Πλάστου ἡ ἀγκάλη.

Χαλκίς.

X. ΟΙ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ὁ Βολταῖρος ἔγραψε πρὸς ἀνθρωπὸν
τινα ὅστις τὸν κατεδίωκε δι' ἐπιστολῶν:
«Ἀπέθανα, κύριε, ὥστε δὲν θὰ λάβω
πλέον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς ἀπαντή-
σω». Ἐκεῖνος δὲ τῷ ἔγραψε: «πρὸς τὸν Κύ-
ριον Βολταῖρον, εἰς τὸν ἄλλον κόσμον».

Ἄστωτός τις προσῆλθε μίαν ἡμέραν εἰς
τὴν οἰκίαν τοῦ Κυρίου Μ. τραπεζίτου τῆς
αὐλῆς καὶ τοῦ εἶπε: — Κύριε θὰ ἐκπλα-
γῆτε βεβαίως πολὺ, πῶς ἐνῶ δὲν ἔχω τὴν
τιμὴν νὰ σᾶς γνωρίζω ἐρχομαι νὰ δα-
νεισθῶ παρ' ὑμῶν ἑκατὸν Δουδοβίκεια.
— Κύριε, ἀπαντᾷ ὁ τραπεζίτης, μέλλετε
νὰ ἐκπλαγῆτε ὑμεῖς πολὺ περισσότερον,
πῶς ἐγὼ, ἔχων τὴν τιμὴν νὰ σᾶς γνωρίζω,
δὲν σᾶς τα δανείζω.

Ὁ Ἐκλούζιος διηγεῖται ὅτι, ἔτι νέος
καὶ πτωχὸς ὢν, κατώρθωσε νὰ λάβῃ θέσιν
ὀδοντοῦατροῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ Στανισ-
λάφ ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ βα-
σιλεὺς οὗτος ἀπώλεσε τὸν τελευταῖον
του ὀδόντα.

Ὁ διάσημος ἄγγλος ὑποκριτὴς Γαρρὶκ,
ἦτο διάσημος ἐπίσης καὶ διὰ τὴν φιλο-
χρηματίαν του· ὁ Φούτ κωμικὸς ποιητὴς
τῆς Ἀγγλίας εἶχε θέσει τὴν προτομὴν
αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ γραφείου του. — Εἶναι
πολὺ πλησίον τῶν χρημάτων σας, τῷ
παρετήρησεν ὁ Ἴόνσων. — Ναι φίλε μου,
ἀλλὰ δὲν ἔχει χεῖρας, ἀπεκρίθει ὁ κωμω-
δοποιός.

Εἰς τῶν μαθητῶν τοῦ Γαλιλαίου εὐρι-
σκόμενος ἐν τῇ τερπνῇ ἐκείνῃ καὶ εὐχα-
ρίστῳ καταστάσει, καθ' ἣν εὐδουσι αἱ
μέριμναι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπαστρέπτου-
σιν ἀστέρει ἐναλλοχιοὶ φθινοπωρινῶ, ἔ-
κραζε· μέγα δίκαιον εἶχε ὁ διδάσκαλός
μου λέγων ὅτι ἡ γῆ κινεῖται.

[Victor Ougo]

τὸ πρῶτον σύμπτωμα τοῦ ἀληθοῦς ἔ-
ρωτος εἰς ἓνα νέον εἶναι ἡ δειλία· εἰς μίαν
νέαν εἶναι ἡ τόλμη. Ἐπειδὴ τείνοντα τὰ
δύο ταῦτα φύλα νὰ ἐγγίσωσι πρὸς ἀλλη-
λα λαμβάνουσι τὸ ἐν τὰς ιδιότητας τοῦ
ἐτέρου.

* *

Ἡ νεότης σπογγίζει τὰ δάκρυά της
ταχέως· θεωρεῖ ἀνωφελῆ τὴν λύπην καὶ
δὲν τὴν ἀποδέχεται. Εἶναι τὸ μειδίαμα
τοῦ μέλλοντος καὶ δὲν ἀναπνέει ἡ ἐλπίδα.

* *

τὸ κάλλος εἶναι οὐράνιον δταν ἐπικο-
σμεῖ αὐτὸ ἡ ἀρέσκεια, καὶ οὐδὲν ἀξιολά-
τρευτον διὸν ἡ περιλαμπής ἀθωότης, δταν
φέρῃ ἀνά χεῖρας τὴν κλεῖδα τοῦ παραδεί-
σου ἐν ἀγνοίᾳ της.

* *

Ἄλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ὅστις παραδί-
δεται εἰς τὴν ἀλλοπρόσαλλον καρδίαν τῆς
γυναϊκός· εἶναι ἐπίβουλος καὶ σκολιὰ ἡ
γυνή· ἀποστρέφεται τὸν ὄφιν ἀπὸ φθόνου
διότι ἔχει τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα.

* *

Ἐκαστον ἀπὸ τὰ πάθη μας ὡς ἀκόμη
καὶ ὁ ἔρωσ μας ἔχουσι σόμαχον τὸν ὁποῖον
δὲν πρέπει νὰ ὑπερφορτώνωμεν.

ΓΡΙΦΟΣ

Λεπτὴ καὶ χαρίεσσα γραφίς, λεπτοτέρας χει-
ρὸς καὶ χαριστέρου πνεύματος, διηύθυνεν ἡμῖν
τὴν κάτωθι γριφώδη καὶ εὐφυᾶ ἐπίνοιαν, ἣν δη-
μοσιεύομεν μὲ μίαν ἐλπίδα ὅτι μεγαλιτέρων τι
ἔργον θέλει ἐπακολουθήσῃ τὸν γρίφον, ἅμα δὲ μὲ
ἐν ἀλγεινὸν αἴσθημα ὅτι ἂν τὸ ἀρχαιοπρεπὲς ἐν τῷ
γρίφῳ ὄνομα ἐβίωσεν ἄλλοτε ἐν Ἑλλάδι, ἡ γρέ-
φουσα ζῆ ἀτυχῶς δι' ἡμᾶς πολὺ μακρὰν!

L. N. A. V. Q. O. P. Y.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Μετά τοῦ παρόντος δωδεκάτου φυλλάδιου συμπληρῶται αἰσίως τὸ πέμπτον ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἔτος καὶ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἡμετέρας διευθύνσεως. Μέλλοντες δὲ ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς θύριου νὰ εἰσέλθωμεν καὶ διανύσωμεν τὸ ἕκτον ἔτος καθῆκον ἡμῶν ἀπαραίτητον θεωροῦμεν νὰ εὐχαριστήσωμεν ἀπὸ καρδίας τοὺς ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς συνδραμόντας ἡμᾶς. Ὑλικῶς μὲν συνδραμόντες ἡμᾶς εἶναι οἱ ἀπανταχοῦ συνδρομηταὶ μας οἵτινες γινώσκοντες ὅτι ἄνευ χρημάτων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐδραιωθῇ καὶ προαχθῇ τοιοῦτον περιοδικὸν σκοπὸν ἔχον τὴν μετ' ὠφελείας τέχνην, πάνυ εὐγενῶς καὶ φιλοτίμως συνεισέφερον τὸν ἑαυτῶν ὄβολόν· ἠθικῶς δὲ συνδραμόντες ἡμᾶς εἶναι ὁ εὐγενὴς ὄμιλος τῶν λογίων οἵτινες οὐ μικρὸν μᾶς συνέδραμον διὰ τῶν περισπουδάστων αὐτῶν ἄρθρων. Καὶ πρὸς τοὺς μὲν καὶ πρὸς τοὺς δὲ ἐπναλαμβάνομεν τὰς ἐγκαρδίους ἡμῶν εὐχαριστήσεις.

Ἐνθάρρυνομένη ἡ Διεύθυνσις ἐκ τῆς κληῆς ὑποδοχῆς καὶ θέλουσα νὰ δώτῃ τρανώτερον δείγμα τῆς ἀφιλοκερδίας τῆς πρὸς τοὺς ὁσημέρι αὐξάνοντας συνδρομητὰς αὐτῆς, ἀπεφάσισεν ἵνα τοῦ λοιποῦ προθέτῃ εἰς ἕκαστον φυλλάδιον ὀκτώ ἔτι ὀλοκλήρους μεγάλας σελίδας, τοῦτο δὲ ἄνευ οὐδεμιᾶς αὐξήσεως τῆς συνδρομῆς. Ἡ μόνη ἀνεπαίσθητος διαφορὰ εἶναι ὅτι ἐπειδὴ μετὰ τρεῖς μῆνας θὰ τεθῇ εἰς ἐνέργειαν τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα, οἱ δὲ τυπογράφοι καὶ οἱ χαρτοπῶλαι θὰ πληρώνονται μὲ νέας δραχμὰς ἀντιστοιχοῦσας πρὸς τὸ φράγκον, διὰ τοῦτο δικαιούμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ζητήσωμεν παρὰ τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἀντὶ παλαιῶν δραχμᾶς νέας ἤτοι φράγκα.

Οὕτω λοιπὸν τιμὴ συνδρομῆς ἑτησίᾳ διὰ τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην ἐκδιδομέ-

νην κατὰ μῆνα εἰς φυλλάδια, ὧν ἕκαστον ἀπαιτῆται ἐκ 40 μεγάλων σελίδων κατεχουσῶν τὸ σῶμα τοῦ περιοδικοῦ καὶ 32 μικρῶν κατεχουσῶν τὸ παράρτημα αὐτῆς, ὥρισται ὡς ἑξῆς :

Διὰ τὸ ἐσωτερικὸν δραχ. νέαι ἡ φράγκα	10.
Διὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ Τουρκίαν	• 10.
Διὰ τὴν Εὐρώπην	• 17.
Διὰ τὰς ἠγέμενίας	φλωρ. 11[2
Διὰ τὴν Ἰωσσίαν	ρούβλ. ἀργ. 8

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐλευθέραν παντὸς νέου βάρους αὐξήσιν αὐτῆς, ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν δὲ διακόσμησιν αὐτῆς εἴμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ διαβεβαιώσωμεν τοὺς ἡμετέρους συνδρομητὰς ὅτι ἡ ἐκτύπωσις θέλει γίνεσθαι τοῦ λοιποῦ δι' ὅλων νέων χαρακτήρων καὶ ἐπὶ χάρτου πολὺ καλλιτέρας ποιότητος, ὅπερ ἐπιφέρει μὲν οὐ μικρὰν αὐξήσιν τῶν δαπανῶν μας, δὲν τὸ ἀναφέρομεν δὲ ἵνα μὴ ἐκληφθῶμεν ὑπὲρ τὸ δέον μεγαλαυχόντες. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀποσιωπῶμεν ὅτι καὶ ἡ ὕλη αὐτῆς ἔσεται πολλῶ ὑπερτέρα ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν.

Ταῦτα ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ εἴπωμεν πρὸς τοὺς μέχρι τοῦδε ΚΚ. συνδρομητὰς ἡμῶν καὶ τοὺς μέλλοντας νὰ μᾶς τιμήσωσι διὰ τῆς ἀπὸ τοῦδε κατατάξεώς των. Τὸ μόνον δὲ τὸ ὁποῖον παρακαλοῦμεν αὐτοὺς ἀντὶ τόσων θυσιῶν εἶναι νὰ μὴ ψυχρανθῇ ὁ ζῆλος αὐτῶν καὶ ἡ θερμὴ ὑποστήριξις των ἧς τοσαῦτα εὐγενῆ δείγματα μέχρι τοῦδε ἐλάβομεν.

Ὅπως δὲ καταστῶμεν μᾶλλον ἐνήμεροι περὶ τὴν ἐκδοσὶν καὶ κατορθώσωμεν τὸ ἐπιόν ἔτος νὰ ἐκδίδωμεν τὴν «Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην» ἀκριβῶς κατὰ τὴν πρώτην ἐκάστου μηνὸς ἀρχόμενοι ἀπὸ πρώτης Ἰανουαρίου ἀπεφασίσαμεν ὅπως αἱ συνδρομαὶ τοῦ ἕκτου ἔτους ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1870 καὶ λήγουσιν τὴν 31 Ἰουλίου 1871.

Οὐδεμίᾳ δ' ἐν τῷ μέλλοντι καθυστέρησις γενήσεται.

Ἡ Διεύθυνσις.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

ΟΙ προμηθεύοντες 10 συνδρομητάς εις τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην προπληρώνοντες τὴν ἑτησίαν συνδρομὴν των λαμβάνουσιν ἐπὶ ἓν ἔτος αὐτὴν δωρεάν.

ΟΙ ἀλλάσσοντες διαμονὴν συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ εἰδοποιῶσιν ἐγγράφως τὴν διεύθυνσιν περὶ τούτου, ἵνα γνωρίζῃ ποῦ πρέπει νὰ στέλλῃ τὰ φυλλάδια· εἰ δὲ μὴ τὰ ἀπολεσθέντα ἀναπληροῦνται ἀντὶ λεπτῶν 50 ἕκαστον.

ΟΥΔΕΙΣ τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις γίνεται συνδρομητής, ἀν δὲν πέμψῃ συγχρόνως τῆ αἰτήσεϊ καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἑτησίας συνδρομῆς.

ΠΑΣΑ ἐπιστολὴ μὴ ἀπὸ ἀλλαγμένη ταχυδρομικῶν τελῶν εἶναι ἀπαράδεκτος.

Αἱ ἐπιστολαὶ ἐπιγράφονται οὕτω :

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδ. συγγράμ. « Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη. »

Εἰς Ἀθήνας.

Αἱ περιέχουσαι χρήματα ἐπιστολαὶ πρέπει νὰ στέλλωνται ἐπὶ συστάσει.

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ λήγουσι τὴν 31 Ὀκτωβρίου.

Αἱ συνδρομαὶ γίνονται.

ΕΝ ΔΕΘΝΑΙΣ παρὰ τῷ Βιβλιοπωλείῳ Πεῖρῆ-Βαμπᾶ καὶ τῷ τυπογραφίῳ Κανναριώτου. — ΕΝ ΣΥΡΩΙ παρὰ τῷ Κ. Γ. Μέμμω βιβλιοπώλῃ. — ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ παρὰ τῷ Κ. Ἀναστ. Γκολφινουπούλῳ καὶ τῷ καθηγητῇ Ν. Νεστορίδῃ. — ΕΝ ΧΑΛΚΙΔΙ παρὰ τῷ Κ. Ἀλεξ. Οἰκονόμῳ. — ΕΝ ΛΕΒΑΔΕΙΑΙ παρὰ τῷ Κ. Ν. Μπουφίδῃ. — ΕΝ ΣΠΑΡΤῃ παρὰ τῷ Ἄντων. Λούλῳ. — ΕΝ ΓΥΘΕΙΩΙ παρὰ τῷ ταχ. ἐπιστάτῃ. — ΕΝ ΝΑΥΠΛΙΩΙ παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ Σοφῆ καὶ Κ. Εὐθυμιοπούλῳ βουλευτῆ. — ΕΝ ΣΙΦΝΩΙ παρὰ τῷ Κ. Κωνστ. Προβελεγγίῳ. — ΕΝ ΚΑΡΥΣΤΩΙ παρὰ τῷ Ἀριστείδῃ Στρατῆ. — ΕΝ ΘΗΒΑΙΣ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ Κολέπαιδι. — ΕΝ ΛΑΜΙΑΙ παρὰ τῷ Κ. Ἄντωνίῳ Πεταλᾶ πρώτῳ δίκη. — ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΙ παρὰ τῷ Κ. Γ. Φλωριᾶ δικηγόρῳ καὶ τῷ γραφεῖῳ τῆς « Σφήκας ». — ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩΙ παρὰ τῷ Κ. Γ. Σφήκᾳ. — ΕΝ ΠΑΞΟΙΣ παρὰ τῷ ἐπαρχεύοντι Θεοχ. Ἰλιεπούλῳ. — ΕΝ ΛΑΡΙΣΣῃ παρὰ τῷ Κ. Στεργίῳ Παππαζιάννου. — ΕΝ ΒΟΛΩΙ παρὰ τῷ Κ. Παπακωστοπούλῳ Προξένῳ τῆς Ἑλλάδος. — ΕΝ ΔΑΞΕΔΑΝΔΡΕΙΑΙ παρὰ τῷ Κ. Δ. Μακρῆ (Grand-casino). — ΕΝ ΚΑΙΡΩΙ παρὰ τῷ Κ. Β. Ματαζόγκᾳ. — ΕΝ ΠΟΡΤ-ΣΑΪΤ παρὰ τῷ Εὐαγγελινῷ Στρατῆ δικηγόρῳ. — ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚῃ παρὰ τῷ Ι. Ζαχαριάδῃ δικηγόρῳ. — ΕΝ ΣΕΡΡΑΙΣ παρὰ τῷ Ἑλλ. Προξένῳ. — ΕΝ ΣΑΜΩΙ παρὰ τῷ γραφεῖῳ τῆς Ἐφημ. « Σάμος ». — ΕΝ ΚΡΗΤῃ (Ρέθυμνον) παρὰ τῷ Κ. Ἐπαμ. Κολομενοπούλῳ. — ΕΝ ΜΙΤΥΛΙΝῃ παρὰ τῷ Θεμιστοκλεῖ Μαρίνου. — ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ παρὰ τῷ Κ. Σπυρίδωνι Ρίτῃ. — ΕΝ ΦΙΑΔΗΠΟΥΠΟΛΕΙ παρὰ τῷ Γ. Ν. Καλλισθένη μουσικῷ. — ΕΝ ΧΙΩΙ παρὰ τῷ Λεωνίδᾳ Ἀργυροπούλῳ γραμματεῖ τοῦ Ἑλλήν. προξενείου. — ΕΝ ΜΕΛΙΤῃ παρὰ τῷ Κ. Εὐστρ. Πετροκοκκίνῳ. — ΕΝ ΜΑΝΧΕΣΤΕΡ παρὰ τῷ Κ. Κλεάνθῃ Μιχαηλίδῃ. — ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ δ « Δόκιος Ἑρμῆς » Δ. Φιλικῷ καὶ Σας (Γαλατᾶς ἀριθ. 24 Μέστα Γιολοῦ).

ΒΙΒΛΙΑ ΝΕΑ.

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ [παράρτημα « Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης »] μυθιστόρημα Παύλου Φεβάλ. Τόμος Α' καὶ Β'. δραχ. 6.

Οἱ Φυγάδες. Δράμα μετὰ μακρῶν προλεγομένων περὶ Πόντου ὑπὸ Π. Τριανταφυλλίδου. Τύποις Πεῖρῆ-Βαμπᾶ δραχ. 6.

Νεοελληνικὰ Ἀνάλεκτα. Τόμος Α' φυλλ. Β'. Δημῶδη Ἶσματα. Ἐκδίδονται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου « Παρνασσῶ » καὶ τιμῶνται δραχ. 1 ἕκαστον φυλλάδιον.

Μῦθοι Κ. Κατακουζηνοῦ δραχ. 5.

Μία νύξ ἐν Φλωρεντία ἱστόρημα Ἀλ. Δουμᾶ, μετάφρασις Θ. Τυπάλδου δρ. 1,50

ΟΙ ΛΗΣΤΑΙ καὶ ἡ ἐν Δήλῃσι κρεουργία τεσσάρων περιηγητῶν, δράμα ἱστορικὸν ὑπὸ τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ Π. Ε. Ἰατρίδου.

ΟΙΚΟΓΕΝΙΑΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ τοῦ 1871, μετὰ Εὐρωπαϊκῶν εἰκόνων ἔτος τρίτον Πεῖρῆς-Βαμπᾶς ἐκδύται. δρ. 2.

Ο ΚΑΖΑΜΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ τοῦ 1871. Ἔτος τριακοστὸν τρίτον δρ. 1,50.

Ο ΝΕΡΩΝ Τραγωδία εἰς πράξεις τέσσαρας ὑπὸ Τιμολ. Δ. Ἀμπελᾶ δρ. 2.

Παλμοὶ καὶ δάκρυα ἦτοι συλλογὴ λυρικῶν ποιήσεων ὑπὸ Α. Σ. Λιβαθινοπούλου ἐπιλοχίου τοῦ πεζικοῦ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ τιμᾶται δραχ. 1.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΩΤΕΑ ΕΝ ΔΕΘΝΑΙΣ.

Ἐν Ἑλλάδι	δραχ. 10.
Ἐν Τουρκίᾳ	φράγ. 16.
Ἐν Ῥωσίᾳ	ρούβ. ἀργ. 5.
Ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ ἐν γένει	φράγ. 16.